

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Právníká fakulta

Katedra teórie práva a právných dejín

Jozef Štelcer

Islamský právní systém

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: JUDr. et Mgr. František Zbořil

Olomouc 2009

Prehlásenie:

Prehlasujem, že predloženú diplomovú prácu som vypracoval samostatne. Všetky použité pramene a literatúra sú uvedené v zozname.

V Olomouci 10. marca 2009

Jozef Štelcer

Ďakujem vedúcemu diplomovej práce JUDr. et Mgr. Františkovi Zbořilovi za odborné vedenie diplomovej práce, všetky jeho cenné rady a pripomienky, ktoré mi ochotne počas písania tejto diplomovej práce poskytoval.

V Olomouci 10. marca 2009

Jozef Štelcer

Predhovor

Dôvodov pre môj výber témy diplomovej práce bolo viacero. Najzávažnejším z nich je skutočnosť, že po 11. septembri 2001 konflikt medzi západnou civilizáciou a islamom sa začal dotýkať i priamo nás. Uvedomili sme si, že teroristické útoky v New Yorku, Moskve, Barcelone či Londýne sa môže jedného dňa stať aj u nás. Preto sa čoraz častejšie stretávame so strachom z islamu. Všetko neznáme plodí strach a z neho plynie následne nevraživosť. Nie je ničím neobvyklým, že sa v našej spoločnosti čoraz viac prejavuje xenofóbia voči všetkému islamskému. Ľudia ak nemajú pravdivé informácie, začnú veriť aj tým najfantastickejším tvrdeniam. Predsavzal som si preto, že sa pokúsim priblížiť islam bez predsudkov a očierňovania. Mojou snahou je prispieť k odstráneniu hlboko zakorenených fám, vyvolávajúcich antagonizmy, ktoré nie sú ničím podložené a pramena len z nepochopenia druhej strany. Netreba pripomínať, že tu mýty hrajú najdôležitejšiu úlohu. Prácu som koncipoval v prehľadnej a zrozumiteľnej podobe tak, aby splnila vytýčený cieľ. Sú v nej obsiahnuté aj obrazové prílohy, ktoré prispievajú k lepšiemu pochopeniu textu. Zadosťučinenie za výber témy mi dáva záujem kamarátov a známych o prečítanie si mojej práce po jej dopísaní. Budem rád, keď sa mi podarí pozitívne zmeniť čo i len u jedného z nich pohľad na moslimov. Je síce pravda, že väčšina súčasných teroristov sú moslimovia, ale neplatí to opačne. Predsavzatie byť čo najobjektívnejší, ma viedlo k tomu, že som siahol po materiáloch z oboch táborov (odporcov islamu aj samotných moslimov). Pokúsil som sa ich v diplomovej práci zakomponovať do jedného celku tak, aby mohli poskytnúť ucelený a najobjektívnejší obraz o tom, aký islam v skutočnosti je. Mojou snahou bolo vystríhať sa predsudkom, zaujatosti a nespravodlivosti. Pri výbere mne dostupných zdrojov som sa opieral o môj vlastný úsudok, ktorý bol meradlom a kritériom tohto výberu. Vychádzal som predovšetkým z literatúry dostupnej v jazyku slovenskom a českom. K väčšej objektivite som využil aj zdroje cudzojazyčné. K dotvoreniu obrazu o islame mi poslúžili aj informácie dostupné z internetu. Neoceniteľné informácie mi poskytli občania moslimských krajín usadení u nás na Slovensku. Nakoľko už roky priťahujú moju pozornosť zvyky a tradície iných národov, čerpal som aj z vlastných poznatkov v tejto oblasti.

Chcel by som poďakovať za poskytnuté informácie môjmu zubnému lekárovi MUDr. Mohdimu Forouharovi z Iránu, pracovníčke Staromestskej knižnice v Bratislave

pani PhDr. Silvii Fialovej, pánovi Ing. Rachedovi Kichimu MSc. PhD. zo Sýrie, správcovi islamskej nadácie na Slovensku pánovi Muhammadovi Safwan Hasnovi zo Sýrie, pani PhDr. Květoslave Musilovej, Dr. z Pedagogickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, veľvyslancovi Slovenskej republiky v Kazachstane pánovi RNDr. Dušanovi Podhorskému, mojím kamarátom Akramovi Shamshirimu z Iránu, Reemi Ahmediovej z Kataru, Kholood Hussain Ahmadiovej z Bahrajnu, Nataši Majorčenkovej z Ruska a Angele Danielovitsovej z Nemecka.

Obsah

Úvod.....	9
1. Vznik a rozšírenie islamského práva.....	12
1.1. Vznik nového náboženstva.....	12
1.2. Vývoj po Muhammadovej smrti.....	15
1.2.1. Sunniti a Šíiti	17
1.3. Geografické rozšírenie islamského práva	19
2. Pramene islamského práva.....	20
2.1. Šaria a Fikh.....	20
2.2. Formálne pramene islamského práva.....	22
2.2.1. Korán	22
2.2.2. Sunna.....	24
2.2.3. Idžma.....	25
2.2.4. Quijás.....	26
2.3. Sekundárne pramene islamského práva.....	27
2.3.1. Hadíth.....	27
2.3.2. Istisláh.....	29
2.3.3. Istihván.....	29
2.3.4. Idžtihád.....	29
2.3.5. Ra'j (vlastný úsudok).....	30
2.3.6. 'Urf (obyčaj) a Ada (obyčajové právo).....	30
3. Mazhaby (islamské náboženské a právne školy).....	31
3.1. Škola malikovcov.....	32
3.2. Škola hanafiovcov.....	32
3.3. Škola šafi'ovcov.....	33
3.4. Škola hanbalovská.....	34
4. Základy islamského práva	36
4.1. Šaháda (vyznanie viery).....	36
4.2. Salát (modlitba).....	36
4.2.1. Tahára (čistota).....	39
4.3. Saun (pôst).....	40
4.4. Zakat (almužna).....	43

4.5. Hadždž (púť)	43
5. Základné právne inštitúty.....	45
5.1. Rodinné právo.....	45
5.1.1. Prekážky manželstva.....	46
5.1.2. Podmienky pre uzatvorenie manželstva.....	50
5.1.3. Práva a povinnosti manželov.....	54
5.1.4. Riešenie sporov medzi manželmi.....	59
5.1.5. Zánik manželstva.....	61
5.1.5.1. Druhy rozvodov.....	62
5.1.5.2. Priebeh rozvodu a jeho podmienky.....	64
5.1.6. Opatrovníctvo.....	65
5.1.6.1. Podmienky opatrovníctva.....	66
5.1.6.2. Odpadnutie dôvodu pre opatrovníctvo.....	67
5.1.7. Práva a povinnosti detí.....	68
5.1.8. Polygýnia (mnohoženstvo).....	68
5.2. Dedičské právo.....	70
5.2.1. Skupiny dedičov.....	72
5.2.2. Dedičské podiely.....	72
5.2.3. Prekážky v dedení.....	74
5.2.4. Postup pri rozdelení majetku.....	74
5.3. Trestné právo.....	74
5.3.1. Priestupky.....	75
5.3.2. Druhy trestov a trestných činov	76
5.3.3. Trestneprávna zodpovednosť	82
5.3.4. Trestný proces.....	83
5.4. Islamská ekonómia.....	85
5.4.1. Finančné právo.....	86
5.4.2. Obchodné právo.....	89
5.4.3. Islamské bankovníctvo.....	91
5.5. Otokárske právo.....	93
5.5.1. Vznik otroctva.....	95
5.5.2. Priebeh otroctva.....	95
5.5.3. Zánik otroctva.....	96
6. Súdna sústava.....	98

6.1. Súdna moc v Arabskej a Osmanskej ríši.....	98
6.2. Súdna moc v niektorých islamských krajinách.....	99
7. Súčasné uplatňovanie a zneužívanie islamského práva.....	108
7.1. Tresty v islame.....	108
7.2. Islamský terorizmus	111
7.2.1. Veľký a malý džihád.....	112
7.2.2. Zneužitie islamskej tradície džihádu.....	113
7.3. Síghe a Misyar (manželstvá rozkoše).....	116
7.4. Problematika ženskej obriezky.....	117
8. Problém westernizácie islamského práva.....	119
Záver.....	123
Rezumé.....	128
Zoznam použitej literatúry.....	130
Prílohy.....	136

Úvod

V dnešnej dobe je vzťah k islamu v našej spoločnosti ovplyvnený teroristickými útokmi nielen z 11. septembra 2001. Prispieva k tomu aj nedostatok informácií o islame v masmédiách. Občasné informácie bývajú buď neúplné alebo skreslené. Dokonca sa možno stále viac stretnúť s tendenčnými a prekrútenými tvrdeniami. Snahou takýchto praktík je zvýšiť predaj kníh, novín alebo časopisov.¹ Okrem týchto občasných informácií sa problematike islamu na Slovensku venuje len malá pozornosť. Väčšinou ide o informácie vytrhnuté z kontextu o tom, že bol spáchaný nejaký teroristický útok. Pozornosť médií dokáže ešte upútať správa o uväznení, pripravovanom zmrzačení alebo usmrtení páchatel'a trestného činu v Iráne. Preto sa nemožno diviť, že v spoločnosti prevláda skôr pesimistický a odmietavý postoj k islamu. Predkladaná diplomová práca si kladie dva hlavné ciele. Najdôležitejším z nich je odstránenie nedostatku informácií o islame formou pomerne jednoduchého rozobratia islamského práva. Zmyslom tohto roztriedenia je priblížiť systém, z ktorého vychádzajú všetky islamské štáty.² Upriamiť pozornosť na to, že mrzačenie zlodejov, ukameňovanie cudzoložníkov, väznenie páchatel'ov iných trestných činov sa nedeje živelne, ale musia byť splnené isté zákonné predpoklady, aby sa tresty mohli legálne aplikovať. O druhý cieľ sa práca snaží vyvracaním tvrdení spájajúcich islam s terorizmom dnešných dní. Terorizmus je chápaný v Európe ako barbarstvo, ktoré nie je možné ničím ospravedlniť. Rovnako tak je ale terorizmus považovaný za zločin aj v moslimskom svete. Podľa moslimov je to niečo nežiaduce, priečiace sa ľuďom aj samotnému Bohu. V práci je vysvetlený pojem *džihád* a vecnou argumentáciou sa v nej vyvracajú vyhlásenia extrémistov. Tí sa schovávajú pri páchaní zločinov za tento starý islamský inštitút, s ktorým je takéto jednanie v priamom rozpore. Nemožno zabúdať, že teroristi vyšli z islamu, ale to jediné ich s týmto náboženstvom spája. Práca sa nevyhýba ani páľčivým témam. Ako všetko ani islam nie je bez chýb, preto práca pojednáva o problematike ženskej obriezky. Jej výkon nijako nesúvisí s islamom, napriek tomu sa stále v mnohých islamských krajinách vykonáva. Práca polemizuje nad jej nezlučiteľnosťou s učením zanechaným Muhammadom a potrebou kompetentných štátnych a cirkevných predstaviteľ'ov zasadiť

---

¹ Vid' napríklad Warraq, ibn.: *Proč nejsem muslim*, Vitobia, Olomouc, 2005 poprípade http://spravy.pravda.sk/aliova-papez-mal-pravdu-islam-je-zly-sen-f0g-/sk_svet.asp?c=A061010_104453_sk_svet_p12.

² Napriek tomu, že z Koránu a *Šarie* vychádzajú všetky islamské štáty, netvorí jednotný celok islamského práva.

sa o likvidáciu tohto javu zo spoločnosti.³ Diplomová práca čerpá informácie z literatúry bežne dostupnej na slovenskom a českom trhu. Bola v nej ale použitá aj literatúra cudzojazyčná. Ide predovšetkým o literatúru nemeckú a ruskú. Pri zostavovaní práce sa využili aj zdroje dostupné na internete v anglickom jazyku. Nemožno zabudnúť ani na neoceniteľné informácie, poskytnuté občanmi rôznych moslimských krajín. Najskôr v rámci diplomovej práce je načrtnuté rozšírenie islamského práva, s poukazom na skutočnosť, že ide o najdynamickejšie sa rozširujúce náboženstvo. K tomu ale, aby sa dal pochopiť islam ako taký, je potrebné sa vrátiť o pár storočí späť do histórie a pripomenúť si niečo o vzniku islamu a jeho príčinách. Čo viedlo vôbec k potrebe vzniku nového náboženstva? Ako jeho zakladateľ Muhammad ovplyvnil svojim učením chod arabských a tým aj svetových dejín (kapitola 1.)? Následne budú predstavené jednotlivé pramene islamského práva a právne školy-mazhaby (kapitoly 2. a 3.). Neopomenie sa ani päť základných pilierov islamu (*arkán addín*) určujúcich veriacemu jeho každodenné povinnosti voči Bohu (kapitola 4.). Hlavná časť sa už priamo zameriava na islamské právo. Vymedzuje a charakterizuje základné inštitúty islamského práva. Najviac priestoru sa venuje pomerne obširnému rozobratiu rodinného práva, ktoré je u nás asi najmenej pochopené. Z toho dôvodu vznikajú u nás rôzne mýty ohľadom vzniku a zániku manželstva. Je preto poukázané pomerne podrobne za akých podmienok vzniká, trvá a zaniká manželstvo uznávané islamským právom za platné. Pozornosť bude venovaná aj problematike dedenia, hlavne podmienkam a prekážkam (za ktorých je možné dediť). Vysvetlia sa podiely pripadajúce jednotlivým dedičom. Popri trestnom, obchodnom a finančnom práve sa práca zameria aj na dnes už neexistujúce otrokárske právo. Úmyslom je priblížiť aj túto kapitolu vývoju islamského práva. Napriek tomu, že otroci neboli slobodní, mali isté práva a vymoženosti, ktoré zaväzovali ich vlastníkov nakladať s nimi na vtedajšiu dobu pomerne humánne (kapitola 5.). Po predstavení jednotlivých inštitútov islamského práva nasleduje pohľad na súdnu sústavu v Arabskej a Osmanskej ríši, ako aj na súčasný stav vo vybraných islamských krajinách (kapitola 6.). Snahou práce je aj priblíženie problémov súčasného islamského práva, ktoré trápia nielen islamský svet. Táto časť sa venuje výkonu trestov v krajinách moslimského sveta. Spomína sa zneužitie džihádu islamistami k ich cieľom, ktoré sú mnohokrát v rozpore so samotným učením islamu. Pozornosť sa upriamuje aj na obchádzanie inštitútu manželstva sobášmi *Sighe* a *Misyar* a barbarstvu páchanom na

---

³ Ženská obriezka by mala byť prísne sankcionovaná ako trestný čin. Nestačí len namietat, že nemá žiadny súvis s islamom a nerušenie nechať ďalej mrzačiť mladé dievčatá.

malých dievčatkách v podobe ich obriezky (kapitola 7.). Prácu uzatvára zamyslenie sa nad westernizáciou islamského práva a venuje sa tiež jeho rozdielom v niektorých krajinách (kapitola 8.).

1. *Vznik a rozšírenie islamského práva*

1.1. *Vznik nového náboženstva*

Hidžáz je kraj, ktorý bol na začiatku siedmeho storočia po Kristovi jedným z málo rozvinutých a známych oblastí Arabského polostrova. Táto oblasť bola obývaná kočovnými kmeňmi, ktoré v strachu pred prírodnými živlami uctievali primitívne božstvá. Svojich bôžikov videli snáď vo všetkom s čím sa stretali vo svojom okolí. Verili, že sídlia v stromoch, kameňoch, či iných predmetoch, nazývaných *fetiše*. Okrem nich sa v chrámoch klaňali modlám. Každý kmeň mal chrámových opatrovníkov (*hádžib*), ktorí strážili modly a *fetiše*. Existovali aj modly, ktoré sa tešili veľkej obľube u viacerých kmeňov. Tie sa potom uctievali v Mekke, vo svätyni Kaabe. Sami Mekkanci tiež verili vo viacerých bohov, ale za stvoriteľa zeme bol podľa nich pokladaný boh Hubal. Vďaka obchodu ako aj pravidelnej púti bola Mekka bohatá. Bohatí Mekkanci však utláčali svojich sluhov a otrokov, proti čomu sa postavil Muhammad ibn Abdulláh. Pochádzal z vplyvného mekkánskeho kmeňa Kurajšovcov a rodu Hášimovcov a narodil sa pravdepodobne v roku 570 po Kristovi. Na rozdiel od iných rodín tohto kmeňa bola jeho rodina chudobná. Muhammad k tomu ešte aj veľmi skoro osirel. Otec mu zomrel krátko pred jeho narodením a matka ho opustila, keď mu bolo šesť rokov. Najskôr ho vychovával starý otec Abdulmuttalib, hlava celého rodu. Potom prebral starostlivosť o neho jeho strýko Abú Tálíb. Skôr ako dosiahol dvadsať rokov sa Muhammad zúčastnil niekoľkých vzdialených obchodných ciest, počas ktorých nazbieral cenné obchodné skúsenosti. Ako obchodného zástupcu si ho tak najala bohatá takmer štyridsaťročná vdova Chadídža bint Chuwajlid.⁴ Neskôr vo veku dvadsiatich piatich rokov sa s ňou oženil, aj napriek pätnásťročnému vekovému rozdielu medzi nimi. Spolu prežili šťastné manželstvo, z ktorého sa narodilo niekoľko detí. Dvaja synovia zomreli už v detskom veku a zo štyroch dcér otca prežila len Fátima.⁵ Do veku zhruba štyridsiatich rokov žil obyčajným životom spojeným s občasným samotárskym a asketickým životom v púšti. Mával aj zvláštne stavy a záchvaty sprevádzané halucináciami a hlasmi, ktorým nerozumel. Okolo roku 610 po Kristovi sa

---

⁴ Moslimovia ju pokladajú za vernú manželku a dobrú matku, veľmi si ju ctia.

⁵ Okrem nej mal ešte dcéry Zajnab, Ruqajju a Umm Kulthúm.

mu v jaskyni *Giár Harrá*⁶ na vrchu Hiré zjavil archanjel Gabriel (*Džibrá 'il*), ktorý mu ukázal knihu a požadoval po ňom, aby z nej čítal. Podobne ako väčšina arabov v tom období aj on bol negramotný (*ummi*). Archanjel mu opätovne prikazoval čítať! (*ikra!*), na čo Muhammad bez problémov mohol čítať čo mu Boh vyjavil.⁷ Túto noc moslimovia nazývajú „Noc osudu“. Po nej prichádzali ďalšie zjavenia s ktorými sa spočiatku zveroval len svojej žene Chadídže a časom aj najbližším príbuzným. Úlohou Muhammada ako proroka nebolo Božie zjavenia len prijímať, ale ich aj predávať ďalej. Začal preto po troch rokoch verejne kázať. Posolstvo od Boha, ktoré začal hlásať, narážalo na ľahostajnosť Mekkáncov. Bol nazývaný blázon (*madžnún*). Muhammadovo učenie nemalo len náboženský ráz. Bolo snahou o spravodlivejšiu spoločnosť založenú na sociálnej rovnosti, čo bolo v tej dobe veľmi revolučné. Učenie spočiatku prijala len malá skupina ľudí. Okrem Muhammada a jeho ženy Chadídži, jeho bratranec Alí, kupec Abú Bakr, Usmán ibn Affán ibn Umajja a zopár chudobných občanov Mekky. Muhammad hlásal spravodlivosť, rovnosť a bratstvo všetkých moslimov, kde každý je každému bratom, bez ohľadu na bohatstvo a spoločenské postavenie. Tieto názory ohrozovali bohaté vrstvy kupeckého obyvateľstva, ktoré sa obávali o príjmy z kultového miesta Kaaba, ktoré mali pod svojou kontrolou. S pribúdajúcimi prívržencami začala rásť proti nemu aj opozícia. Najprv mu len dohovárali a keď nemienil ustúpiť, začali ho prenasledovať. Obviňovali ho, že klame a požadovali po ňom, aby svoje nové učenie dokázal aj zázrakmi. Muhammad pochopil, že musí z Mekky odísť. Jeho situácia sa ešte viac skomplikovala potom, čo mu zomrel strýko Abú Tálíb, ktorý nad ním držal ochrannú ruku. Čoskoro po ňom zomrela aj jeho žena Chadídža. Bolo mu jasné, že v Mekke so svojím učením nepochodí. Najskôr poslal asi sedemdesiat jeho stúpcov do Habeša,⁸ kde boli pod ochranou susedného kresťanského kráľa.⁹ Nepriateľstvo prinútilo Muhammada hľadať trvalé východisko. „*Muhammadove styky s Medinou sa datujú zhruba od r. 620 n. l., kedy Muhammad nadviazal styky s niekoľkými obyvateľmi Mediny. O rok neskôr, r. 621 n. l. prijal v horskej tiesňave akaba (al-aqaba) sľub 12 zástupcov kmeňa Chazradž, že*

---

⁶ Dnes sa jaskyňa volá *Ghar al Nur* (jaskyňa svetla).

⁷ Muhammad začal recitovať prvých päť veršov, ktoré tvoria 96. kapitolu: Prednášaj v mene Pána svojho, ktorý stvoril človeka z kvapky príľnavej stvoril! Prednášaj, veď Pán tvoj je nadmieru štedrý, ten, ktorý naučil perom, naučil človeka, čo ešte nevedel. (Korán 96:1-5 - vyronená krv).

⁸ Dnešná Etiópia.

⁹ Podrobnejšie viď Fadhalla H.Š.: *Základy islámu* (tradície, histórie, vývoj, súčasnosť), Votobia, Olomouc, 1997, s. 27.

- 1).budú veriť v jedného Boha
- 2).nebudú kraďnúť a klamať
- 3).nebudú cudzoložiť
- 4).nebudú zabíjať novorodené dcéry a
- 5).budú počúvať Proroka.

Tento dohovor sa označuje ako „prvá Akaba“.

*O rok neskôr, r. 622 n. l. bol sľub potvrdený novým dohovorom, nazvaným „druhá Akaba,,. Pri jeho uzatvorení bol Muhammad väčšinou príslušníkov oboch arabských kmeňov prijatý do ich kmeňového zväzku a pozvaný do Mediny.“¹⁰ Rozhodol sa teda pre emigráciu (*hidžra*), ktorá prebehla postupne. Sám potom spolu so svojim priateľom Abú Bakrom 16. júla 622 po Kristovi odišli do Jasribu ako poslední, kam dorazili 24. septembra 622 po Kristovi. Prestáhovanie do Jasribu sa pokladá za začiatok pre moslimský letopočet.¹¹ V Medine vznikla moslimská obec (*umma*), na čele s Muhammadom. Presídlenci z Mekky (*muhádžirovia*) a medínski pomocníci (*muhádžirovia*) tvorili skupinu druhov Muhammada (*ashábovia*). Tu v Medine vznikol najstarší politický dokument moslimov, tzv. „Medínska ústava.“¹² Upravovala vzťahy medzi *muhádžirmi* a obyvateľmi Mediny. Všetky spory mal riešiť Boh a Muhammad. Kmeňovú súdržnosť mala nahradiť oddanosť k moslimskej obci *umme*. Všetci si boli rovní na základe spoločnej viery, bez ohľadu na pôvod. Tí, čo nové pomery neprijali boli následne vyhnaní. Dokument tak znamenal rozchod s doterajšou kmeňovou minulosťou. Po tom, čo nebol židmi z Mediny prijatý, vyhnal Muhammad dva kmene, z tretieho kmeňa mužov pobil a ženy s deťmi predal do otroctva. V tom čase sa vyhlásil za posledného z Božích prorokov a stanovil za modlitebný smer (*qibla*) Mekku s Kaabou namiesto Jeruzalema. Z Muhammada, skromného kazateľa a ochrancu chudobných, sa stal neoblomný bojovník za svoje myšlienky a názory. V roku 624 po Kristovi v bitke pri Badre porazil Mekkáncov a získal značnú korisť, ale aj rešpekt, nakoľko nepriateľ bol v početnej výhode. Toto si Muhammad vysvetlil ako priamy Boží zásah v jeho prospech. Nasledujúci rok v bitke pri Uhude Mekkánci moslimov porazili a v roku 627 po Kristovi obliehali v „zákopovej vojne“ neúspešne Medinu. Moslimovia ako odvetu obliehali Mekku, ale došlo k dohode umožňujúcej moslimom počas troch*

---

¹⁰ Balík, S. a kol.: *Právní dějiny mimoevropských zemí*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Dobrá Voda, 2003, s. 86.

¹¹ Mesto Jasrib sa premenovalo na počesť Muhammada na Mesto Proroka (*Madīnat an-Nabī*).

¹² Ústava vytvorila zo všetkých obyvateľov jedno spoločenstvo, nehľadiac na kmeňovú príslušnosť.

dní zúčastniť sa na púti. Taktiež sa dohodlo desaťročné prímerie. Po porušení zmluvy Kurajšovcami v roku 629 po Kristovi sa Muhammad rozhodol, že Mekku obsadí. Poprední predstavitelia mesta na čele s Abú Sufjánom vyšli v ústrety Muhammadovi, prijali islam a požiadali o zmilovanie so všetkými, kto sa poddá a zloží zbrane. Moslimovia tak vstúpili do Mekky bez boja. Mekka zložila Muhammadovi hold (*baj'a*). Z Kaaby boli odstránené modly a štyria zatvrdnutí odporcovia islamu boli popravení. Ostatným bolo odpustené, a mohli ostať vo svojich úradoch. Takto vznikol precedens ako zaobchádzať s tými, čo sa moslimom nepostavia na odpor zo zbraňou v ruke. „*Postupnosť zjavení prebiehala podľa organického modelu podmieneného vhodnou dobou, ale Muhammad už poznal formu celého koránu, ktorú objasnil potom, čo mu bola plne zjavená pred jeho smrťou. Tá noc, v ktorej korán zostúpil k Prorokovmu srdcu, je popísaný ako „Noc moci“ (lajlat al-kadr, 97:1-5) a symbolizuje plné zoslanie knihy vedomostí v protiklade k dobe, po ktorú trvalo, než bola jasne preukázaná.*“¹³ V marci 632 po Kristovi vykonal Muhammad naposledy púť do Mekky. Počas tejto púte na rozlúčku stanovil podobu záväzných obradných úkonov. Po návrate z Mekky domov ochorel a po krátkej chorobe 8. júna 632 po Kristovi zomrel, ale jeho nové náboženstvo sa šírilo veľkou rýchlosťou ďalej.¹⁴

1.2. Vývoj po Muhammadovej smrti

Umma bola Muhammadovou náhlou smrťou zaskočená a postavená pred zložitý problém. Bolo treba vyriešiť otázku nástupníctva po Muhammadovi. Hľadala sa metóda voľby nástupcu, ako aj stanovenie kritérií, ktoré by mal uchádzač spĺňať. Muhammad nezanechal v tomto smere žiadne inštrukcie. Okrem toho sa vyhrotili vnútorné rozpory.

„Prejavili sa najmä v tom, že

- 1).došlo k napätiu medzi uchádzačmi o nástupníctvo po Prorokovi,*
- 2).došlo k odcudzeniu a nepriateľstvu medzi kurajšovskými prisťahovalcami a príslušníkmi medínskych arabských kmeňov,*
- 3).sa obnovilo vzájomné súperenie a nepriateľstvo arabských kmeňov Aus a Chazradž, ktoré mohol podľa ich predstáv zjednotiť znovu nejaký Muhammadov nástupca,*

---

¹³ Fadhalla H.Š.: *Základy islámu (tradície, histórie, vývoj, súčasnosť)*, Votobia, Olomouc, 1997, s. 26.

¹⁴ Po dobu cca. päťdesiatich rokov od smrti Muhammada sa riešila otázka jeho nástupníctva. Zvažovalo sa ako má byť vybraný následník Proroka a ako sa zachovať, ak by bol nespravodlivý. Riešila sa otázka či ho v takom prípade poslúchať, alebo ho možno zosadiť.

4).na Arabskom polostrove došlo k nepokojom medzi kmeňmi, ktoré prijalo islam a uznali Muhammada za svojho vládcu len z donútenia. Niektoré z týchto kmeňov sa pokúsili striasť medínsku nadvládu a obnoviť svoju skoršiu nezávislosť,

5).u niektorých kmeňov začali dokonca vstupovať rôzni proroci,¹⁵ ktorí zakladali svoje vlastné náboženské obce.¹⁶

Na Muhammadovo miesto boli dvaja kandidáti. Jeho dlhoročný priateľ a svokor Abú Bakr a bratranec Alí, ktorý bol manželom jeho dcéry Fatimy. Titul nástupcu (*chalífa*) pripadol Abú Bakrovi. Rozhodlo to, že ho Muhammad poveril, aby miesto neho riadil spoločné modlitby. Získal tak vojenskú funkciu (*amír al-mu'minín*) aj náboženskú (*imám al-muslimín*) a podľa vzoru Muhammada bol *chalíf* oprávnený aj k výkonu správnej a súdnej moci.¹⁷ Abú Bakr aj jeho nástupca Umar ibn al-Chattáb podnikli vojenské výpravy proti svojim susedom. Postupne dobyli Sýriu, značnú časť Egypta a Mezopotámie. Po smrti Umara bol za chalífa zvolený Utmán ibn Affán a nastávajú náboženské rozbroje. „V tejto súvislosti je treba pripomenúť, že v 6. roku Utmanovej vlády začal jeden zo starých Prorokových druhov Abú Dharr al-Ghitári obhajovať verejne nástupnícke právo Prorokovho rodu. Podobný postoj zaujal tiež Abduláh ibn Sabá, juhojemenský žid, ktorý prestúpil na islam. Abduláh ibn Sabá učil pod vplyvom židovského učenia o mesiášovi, že na konci sveta dôjde k Muhammadovmu návratu. Do tej doby mali Proroka zastupovať Alí a jeho potomkovia. Povinnosťou veriacich bolo postaviť sa za Alího a jeho nástupcov. Rozpory v muslimskej obci sa ešte viac prehĺbili po zavraždení chalífy Utmána r. 656 a za vlády jeho nástupcu 'Alího IBN ABÍ TALIB (656-661).“¹⁸ Smrťou Utmána sa vymedzuje prvé obdobie občianskej vojny v moslimskom spoločenstve.¹⁹ Vznikli tri súperiace prúdy:

- chalífát má ostať v rodine Muhammada
- voľbu na porade a všeobecný súhlas
- tí, ktorí mali vojenskú moc a ambície, aby si uzurpovali moc.

¹⁵ Napríklad Maslama z kmeňa Abú Hanífa alebo prorokyňa Sandžáh z kmeňa Tamím.

¹⁶ Balík, S. a kol.: *Právní dějiny mimoevropských zemí*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Dobrá Voda, 2003, s. 90.

¹⁷ Muhammad rozhodoval spory sám podľa beduínskeho zvykového práva. Až takmer po storočí bolo založené islamské právo, bola ustanovená hodnosť sudcu (*kádi*), ktorý rozhodoval rodinné spory, ako aj o použití peňazí z nadácií (*wakf*).

¹⁸ Balík, S. a kol.: *Právní dějiny mimoevropských zemí*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Dobrá Voda, 2003, s. 96.

¹⁹ Päťročná občianska vojna je známa pod názvom obdobie pukušenia (*Fitna*).

Alí bol síce zvolený za štvrtého *chalífa*, následne potom ale opustil Medinu, kde bola v tom čase vážna situácia a usadil sa v Kúfe. Musel však čeliť úkladom zo strany umajjovského miestodržiteľa Sýrie Mu'ávije a jeho generála Amr ibn al-Ása dobyvateľa Egyptu. Miestodržiteľ sýrskeho Damašku a miestni Arabi neprijali zvolenie Alího za *chalífa*. Problémy sa vyhrotili do tej miery, že tak ako jeho predchodca, aj Alí bol v roku 661 po Kristovi zavraždený.²⁰ Skupina s politickými ambíciami tak nakoniec zvíťazila. Na miesto *chalífu* nastúpil práve Mu'ávija, syn niekdajšieho zarytého nepriateľa Muhammada v Mekke.

1.2.1. *Sunniti a Šíiti*²¹

Nástupom Mu'áviju sa začalo obdobie vlády dynastie Ummajovcov, ktoré trvalo až do roku 750 po Kristovi, kedy bola dynastia zvrhnutá. Sídlo celého *chalífatu* bolo v tomto období prenesené do sýrskeho Damašku. Počas tohto obdobia sa obnovili úspešne vojenské výboje. Napriek vojenským úspechom za hranicami *chalífátu*, Alího smrťou nastal trvalý rozkol vo vnútri moslimskej obce *ummy*. Za finančnú úhradu muhammadov vnuk Hasan abdikoval na post *chalífu* v prospech Mu'áviju, ktorého neskôr vo funkcii nahradil syn Jázid. To vyvolalo nevôľu medzi šíitmi²² v Kúfe²³ a vyzvali Hasanovho brata Husajna, aby sa uchádzal o nárok na nástupníctvo po Mu'ávijovi. Husajn túto výzvu prijal a vydal sa na cestu do Kúfy. Pri Karbalá bol prepadnutý umajjovským vojskom a zavraždený. Tragédia v Karbalá je šíitmi považovaná za krivdu spáchanú na muhammadovej rodine. Túto udalosť (*ašúra*) si každoročne pripomínajú pašiovou hrou (*ta'zija*) na začiatku moslimského mesiaca (*muharram*). Kladú tiež veľký dôraz na púte k hrobkám príslušníkov muhammadovej rodiny (*zijárat*).²⁴ Moslimovia dodnes spomínajú na prvých štyroch volených *chalífov*: Abú Bakr, Umár, Utmán a Alí s úctou a označujú ich za pravoverných *chalífov* (*al-chulafá'ar-rášidún*). To ale platí len pre sunnitov. Šíiti sa dištancujú od prvých troch

---

²⁰ Alímu sa podarilo získať moc až po dvadsiatich rokoch čakania. Tešil sa z nej iba päť rokov, lebo mu vrah rozťal otrávenou šablou hlavu.

²¹ V dnešnom svete prevládajú sunniti tvoria až 84 %, šíiti sú zastúpení predovšetkým v Iráne a Iraku, viď obrazová príloha číslo 3 s mapou rozšírenia sunnitov a šíitov vo svete.

²² Zastávajú názor, že vedúce miesto patrí Prorokovej rodine (*ahl al-bajt*).

²³ Dnes sa mesto volá Nadžaf.

²⁴ V Iraku je to Nadžaf s hrobom Alího a Karbalá s hrobom Husajna. Existujú aj ďalšie pútnické miesta v Iraku ako aj Iráne.

volených *chalífov*²⁵ za to, že obrali Alího o jeho nástupnícke právo po Muhammadovi. Alího úcta je medzi šíitmi veľká a niektoré sekty sú presvedčené, že Boh nechcel zvestovať posolstvo Muhammadovi ale Alímu. Len z dôvodu veľkej podobnosti oboch sa archanjel Gabriel (*Džibríl*) nechtiac pomýlil a zvestoval Korán Muhammadovi.²⁶ Šíiti oproti väčšinovým sunnitom boli často utláčaná menšina vystavená prenasledovaniu. V obave o svoj život zo sústavného prenasledovania pripúšťajú zapretie viery v ohrození života (*takíja*). Dnes v Medine predstavujú zhruba 10% všetkého obyvateľstva mesta.²⁷ Napriek tomu sú vystavení diskriminácii. Ide o zákaz modliť sa v Prorokovej mešite, alebo pochovávať svojich mŕtvych na verejnom cintoríne. Väčšínoví sunniti tieto zákazy vysvetľujú obavou o znesvätenie týchto miest.²⁸ Šíiti na rozdiel od sunnitov nerozlišujú medzi duchovnou a svetskou mocou. *Imám*²⁹ má oprávnenie podľa nich viesť *ummu* a vykladať Boží zákon pričom je neomylný, bez hriechu a najvyššou autoritou (*masúm*). „*Línia imámov – potomkov Alího a Fátimy – bola prerušená roku 874, keď dvanásty z nich, maličký Abú’l- Kásim Muhammad Ibn Hasan za záhadných okolností zmizol. S touto zdanlivo osudovou udalosťou sa však šíiti skoro vyrovnali, keď do svojho dogma vtelili nasledujúcu tézu : Imám Muhammad dočasne odišiel do „skrytosti,, ale je stále zázračne prítomný v transcendentálnom zmysle. Je to „skrytý imám,, nazvaný tiež „Pán času,, – teda Pán súdneho dňa. V tento deň sa vráti ako mahdí – ten, kto vyvedie ummu na správnu cestu.*“³⁰ Túto šíitsku tézu o návrate máhdiho znovu na svet, keď tyrania dosiahne neznesiteľné rozmery, bola nahradená v Iráne počas revolúcie v roku 1979 *ájatolláhom* Chomejním. Ten tvrdil, že *mahdí* sa objaví až vtedy, keď sa moslimovia vrátia k skutočným hodnotám islamu. Chomejního doktrína o nadvláde teológa (*velájate fakíh*) bola v rozpore s klasickým šíitskym názorom o nevhodnosti pre duchovenstvo zapájať sa do svetskej politiky. Duchovní podľa nej môžu spolupracovať s vládnucimi predstaviteľmi, ale nesmú sa podieľať priamo na vláde. To malo platiť dovtedy, kým sa objaví dvanásty *imám*.³¹ V dnešnej dobe sa sunniti a šíiti rozchádzajú v tom, kto má vôbec právo vykladať

---

²⁵ Princíp dištancovania sa (*al Baráa*).

²⁶ Podrobnejšie vid’

<http://www.koran.sk/Koran%20Sk%20stranky/Koran%20kultura%20a%20veda/Koran%20vztahy%20me%20d%20ludmi/Sunnity%20a%20Siiti%20040306.htm>.

²⁷ Jedná sa o šíitsku menšinu *al-nacháwla*.

²⁸ Vid’ podrobnejšie Khoury, A.D u. a.: *Islam-Lexikon*, Herder spektrum, München, 2006, s. 406.

²⁹ Šíitskí duchovní majú niekoľko titulov: najvyšší zástupca (*nábije ámm*), znalec idžtihádu (*mudžtáhíd*) alebo znamenie Božie (*ájatolláh*).

³⁰ Menzel, M.: *Islámská výzva*, Atlantis, Praha, 1994, s. 82.

³¹ Tento názor zastával v šesťdesiatych rokoch v Iráne aj vtedajší čelný predstaviteľ duchovenstva *ájatolláh* Borúžerdí.

šarí'u. Sunniti toto právo priznávajú právnikom. Šíiti zase tvrdia, že jediný povolaný vykladať *šarí'u* je *imám*. Po zmiznutí toho posledného prešla táto právomoc na znalcov islamského práva *fakíhov*, ktorí zastupujú skrytého *imáma* do jeho príchodu.

1.3. Geografické rozšírenie islamského práva ³²

Bolo by chybou sa domnievať, že geografické rozšírenie islamského práva je ohraničené len na krajiny s prevládajúcim islamským obyvateľstvom.³³ Islamské právo platí ako *ratione personae* t. j. nie pre všetkých občanov daného štátu, ale len pre moslimov. V západoeurópskych štátoch, USA či Austrálii platí *šaria* pre moslimov nie ako zákon, ale ako náboženská norma. V súčasnej dobe sa v niektorých krajinách (Holandsko, Veľká Británia) uvažuje nad tým, že by sa mohla pre moslimských prisťahovalcov zaviesť v určitých záležitostiach *šaria*.³⁴ Netreba zabúdať ani na krajiny, ktoré boli kedysi oficiálne vyhlásené za súčasť ateistického bloku socialistických štátov,³⁵ kde bol islam zatlačený celkom do úzadia a dlho sa myslelo, že je natrvalo zo spoločnosti odstránený. V súčasnosti sa v Stredoázijských republikách, ale aj v Bosne a Hercegovine čiastočne islamské právo vracia do spoločnosti. Taktiež sa nemožno stotožniť s názorom, že kto prijal islam, prijal automaticky aj islamské právo *šaria*. V tejto súvislosti je potreba spomenúť severoafrických Berberov, ktorý síce islam prijali, ale nie islamské právo.

---

³² K islamu sa hlási 1 147,5 milióna ľudí, čo je 19,6 % obyvateľstva Zeme. Z tohto počtu žije len v Ázii 70 % všetkých moslimov.

³³ Viď príloha číslo 1 (moslimské štáty).

³⁴ Viď <http://islamineurope.blogspot.com/2007/05/netherlands-sharia-and-european-law-are.html>.

³⁵ Ide o dnes už neexistujúce krajiny (Zväz sovietskych socialistických republík, Juhoslavia).

2. Pramene islamského práva

Za formálne pramene sunnitského práva sa pokladajú:

- Korán³⁶
- Sunna
- Idžma
- Kijás.

Šiitská vetva Islamu zase uznáva Korán a Sunnu. (*Idžma*) bola nahradená rozumom. Uplatneniu (*Quijásu*) v praxi bráni šiitom údajné Muhammadove³⁷ odmietnutie *Quijásu*.

2.1. Šaria a Fikh

Islamské právo odvodzuje svoj pôvod od samotného Boha (*al-Láh*), na rozdiel od mnoho iných krajín, ktoré vychádzajú z práva rímskeho či angloamerického vytvoreného človekom. Z toho dôvodu je islamské právo súčasťou náboženstva, a ako také považované za nemenné, stále a večné. „*Sú to najmä normy každodenného života ľudí, zasahujúce do problémov lásky, počatia, narodenia, pochovávania, odievania, osobnej čistoty, stravovania a podobne. Celý život sa vinie klukatými, viac alebo menej schodnými cestičkami, ktorými prechod kliesni, a usmernenia alebo varovné signály zabezpečuje posvätný Korán, v rozpore s ktorým nie sú ani prezidentove usmernenia, ani zákony, ani uznesenia vlády.*“³⁸ Z toho dôvodu neprichádza do úvahy ustanovenie čisto sekulárneho, svetského práva v niektorej islamskej krajine, aj keď sa už roky o to Turecko snaží. „*Samotné slovo „šarí‘a“ má starší význam, znamenajúci cestu ku zdroju vody alebo vychodenej cestičky, po ktorej treba kráčať.*“³⁹ Šarí‘a celkom ovláda každé ľudské jednanie. Ak niekto totiž prekročí hranice islamského práva, stáva sa zároveň hriešnikom. Je to preto, lebo Islam je nielen právo, ale súčasne aj náboženské vyznanie a morálny predpis. Tento Boží poriadok, zachytený v Koráne, ktorý je zoslaný

---

³⁶ Moslimovia sú presvedčení, že originál Koránu je v nebi (56:78 - nastávajúca, 85:22 - veže).

³⁷ Ide o správny prepis mena Mohamed.

³⁸ Beniak, M.: *Tunisko očami lekára*, Osveta, Martin, 1981, s. 111.

³⁹ Kříkavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutečnost*, Panorama, Praha, 1990, s. 52.

samotným Bohom prorokovi Muhammadovi, zaväzuje všetkých, ktorí prijali islam za svoje náboženstvo. V samotnom Koráne sa vyskytuje okolo dvesto veršov zaoberajúcich sa špeciálne právnymi otázkami. Samotným názvom *šarí'a* sa označujú len pravidlá zahrnuté v Koráne a Muhammadov príklad (*Sunna*), hoci mnohí nesprávne pod týmto pojmom chápú celý islamský právny systém. Súčasní islamskí učenci však nesúhlasia s takýmto ponímaním, hoci je *šarí'a* podstatou islamu. „*Obsahuje celú oblasť vzťahov človeka k Bohu (ibádát), ako aj k druhým ľuďom (mu'ámalát) a zahrňuje celý spôsob života.*“⁴⁰

Samotný život si vynútil, aby *šarí'a* bola postupom času doplnená zdrojom, schopným riešiť otázky, ktoré sa objavili a bolo treba na ne naliehavo zodpovedať. Táto veda, zaoberajúca sa výkladom súhrnu Božích nariadení (*fikh*),⁴¹ je úsilím islamských právnikov vytvoriť záväzné pravidlá, ktoré by riešili prípady nezahrnuté v *šarí'i*. Ide o sústavu záväzných pravidiel ľudského správania, ktorá bola vypracovaná islamskými učencami (*ulamá*), ktorí sa začali profesionálne zaoberať štúdiom, ale aj výkladom *fikhu*. Ak znalec islamského práva (*fakíh*) nedospeje k riešeniu problému pomocou Koránu, tradície použije na základe analógie (*idžtihád a ra'j*). Islamská veda nevychádza teda pri riešení vzniklých problémov iba z Koránu a Sunny, ale ak nemožno nájsť riešenie priberá si na pomoc ľudský rozum. Z toho je zrejmé, že zatiaľ čo *šarí'a* je dielo Božie, *fikh* je dielo ľudské. *Šarí'a* sa odvoláva na vieru, *fikh* zase na ľudský rozum. Uplatňujú sa v ňom tri základné zásady:

- dokiaľ sa nedokáže opak, nikto nie je dlžníkom druhého
- dovoľené je všetko, čo nie je zakázané
- dokiaľ sa nepreukáže opak, je všetko legálne.

Fikh ale nie je tvorba práva, poprípade jeho nachádzanie. *Ulamá* len vykladajú Božie zákony. Tie sú totiž dané raz a navždy a z toho dôvodu nemenné. Pravidlá nemožno meniť, dopĺňovať, ani inak vykladať. Otázky a odpovede, ku ktorým *fikh* dôjde, môžu však podliehať zmenám v závislosti na čase a podmienkach ich vzniku. Veda o základoch práva sa zaoberá dôkazmi (*adilla*) náboženského práva. Z týchto dôkazov sa odvodzujú zákony a zákonné povinnosti moslimov. V dobe Muhammada nebolo totiž potreba vykladať Božie zákony. Tento problém nastal až po jeho smrti. Prví moslimovia

---

⁴⁰ Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 205-206.

⁴¹ Doslovne poznanie alebo uvedomenie.

odvodzovali svoje zákony z Koránu, Sunny a dôkazov Muhammada, ktoré určil, aby boli spoznávané. Nevyhli sa však pritom rôznej interpretácii. Vzniklo mnoho odchylných názorov, z dôvodu rozporného výkladu významu istých slov. „*Pri nejasných a či dvojmyselných veršoch ľudia používali rozličné výrazy. Vymedzovali ich ako verše, ktoré si vyžadujú skúmanie a výklad, aby bolo možné vystihnúť ich pravý význam, lebo protirečia ostatným veršom, ako aj zákonom logiky a preto je ich význam temný a nejasný.*“⁴² Dôvodom bolo najmä to, že nie všetci Muhammadovi druhovia boli oprávnení k právnickému rozhodovaniu (*ahl al-futjá*). Bolo možné vychádzať iba z názorov tých, ktorí dobre poznali Korán, ako aj zrušené alebo dvojmyselné verše. *Ahl al-futjá* požívali veľkú vážnosť, nakoľko sa tieto veci dozvedeli priamo od Muhammada, poprípade od svojich druhov, ktorí sa to od neho dozvedeli alebo počuli. Títo ľudia sa volali čítajúci (*al-kurrá'*). Išlo o ľudí schopných čítať Korán. Väčšina vtedajšieho arabského obyvateľstva bola totiž negramotná a preto požívali *al-kurrá'* veľkú vážnosť v spoločnosti. Ako sa spoločnosť rozvíjala, vznikali a pribúdali mestá a vzdelanosť v nich sa zvyšovala. Pribúdalo tých, ktorí boli schopní si Korán prečítať. Z *al-kurrá'* sa stali právnici a náboženski učenci. Náboženské právo sa zdokonalilo a boli vypracované dva rôzne prístupy k náboženskému právu. Jeden je charakteristický využívaním úsudku a analógie, pestovaný najmä v Iraku, kde kolovalo medzi ľuďmi iba málo tradícií a preto sa stali zbehlí v používaní analógie, za čo si vyslúžili pomenovanie predstavitelia úsudku (*ahl ar-ra'j*), zatiaľ čo druhý vychádzal zase z tradície a vznikol v Hidžáze.⁴³ „*Je nutné dodať, že sa jednalo o normy, ktoré by sme dnes nazvali hmotne právnymi. Procesnými normami sa Boh nezaoberal.*“⁴⁴

2.2. Formálne pramene islamského práva

2.2.1. Korán⁴⁵

Allahovo zjavenie (*al-Qur'án*) je moslimami niekedy nazývaný jednoducho aj kniha (*al-Kitáb*). Často sa môžeme stretnúť s tým, že je veriacimi označovaný ako - vznešený či ctihodný (*al-karím*). Samotní Arabovia sú toho názoru, že Korán je večný,

---

⁴² Ibn Chaldún : *Al-Mukaddima*, Tatran, Bratislava, 1984, s. 303.

⁴³ Ide o oblasť na Arabskom polostrove (presnejšie o územie ležiace medzi Medinou a Sýriou).

⁴⁴ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 45.

⁴⁵ Obsah, štýl, ale aj jazyk Koránu je pokladaný za čosi jedinečné a nenapodobiteľné. *Doktrína i'džás* argumentuje Božským pôvodom a snahy preložiť Korán do iných jazykov neodporúča, z dôvodu straty jedinečnosti arabského originálu.

nemenný a bol tu odjakživa. Jeho materiálnu podobu Allah zjavil ľudom prostredníctvom svojho Proroka Muhammada skrz sprostredkovateľa anjela Gabriela (*Džibríla*). Korán sa uchovával spočiatku len ústnym podaním. K jeho písomnému záznamu došlo až pred koncom Muhammadovho života, alebo tesne po jeho smrti. Prvý zápis Koránu vznikol za vlády jeho svokra prvého *chalífa* Abú Bakra, keď rady tých čo vedeli Korán naspamäť začali rednúť v dôsledku neustálych bojov. Tretí *chalíf* Usmán ustanovil komisiu za účelom vypracovania kanonického textu Koránu, pretože začali vznikať viaceré rozdielne varianty, ktoré sa značne od seba líšili.⁴⁶ Rozdiel bol tým väčší, čím väčšia bola vzdialenosť od centra. „*Právne normy obsiahnuté v Koráne majú v systéme prameňov islamského práva najvyššiu právnu silu.*“⁴⁷ Všetky ostatné pravidlá by mali z neho vychádzať a byť s ním v plnej zhode a súlade. Korán obsahuje približne 200 veršov (*áját*) právneho charakteru. Nachádza sa v nich celý rad otázok politických, sociálnych, morálnych, ale aj náboženských. Nechýbajú ani otázky právnej povahy a otázky týkajúce sa spoločenského života. Pokiaľ ide o otázky medzinárodného práva, tomu venuje Korán pomerne veľkú pozornosť, až v tridsiatich piatich veršoch. Tridsať veršov je venovaných vymedzeniu trestných činov a trestov za ne. Je treba podotknúť, že trestné právo v islame nemá tak ako v európskom práve charakter verejnoprávny. Verejnoprávne vzťahy tak rieši dvadsať veršov. Naopak veľmi podrobne upravuje Korán vzťahy súkromnoprávne. Ide predovšetkým o vzťahy rodinné, celkovo sa im venuje sedemdesiat veršov a občianskoprávne, taktiež sedemdesiat. Aj napriek tomu Korán nie je kódexom a neobsahuje komplexné zásady právneho charakteru. Preto ani nie je schopný regulovať všetky vzťahy, ktoré sa vyskytujú medzi moslimami. Z toho dôvodu nie je považovaný za zákon v obvyklom pojatí. Text koránu je rozdelený do 114 *súr*, ktoré sú zostavené za sebou podľa počtu *aját*. *Ajáty* sú rôznej dĺžky. Najkratšia má tri verše a najdlhšia ich má až 286. Celkový počet *aját* v koráne je 6 tisíc.⁴⁸ Za účelom čítania Koránu sa ustálilo sedem verzií jeho čítania (*kirá'át*). Pre ľahšie vyučovanie sa delí Korán na tridsať, zhruba rovnakých úsekov (*džuz'*). Doteraz sa mnohí moslimovia učia naspamäť všetkých 114 *súr*. Ide pritom až o 77 934 slov.⁴⁹ Začína sa už v detskom veku a ten kto si osvojí celý Korán spamäti je oprávnený honosiť sa titulom *háfiz*. Za autentický sa považuje iba Korán v originálnom arabskom jazyku. Ak už dôjde k jeho

---

⁴⁶ Podkladom pre vyhotovenie jednotného Koránu bola kópia „Hafsinho exempláru“. Šlo o kópiu Koránu jednej zo žien Muhammada.

⁴⁷ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 45.

⁴⁸ Viď podrobnejšie Hruškovič, I. a kol.: *Svetové právne systémy*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2002, s. 97.

⁴⁹ Viď podrobnejšie Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 127.

prekladu, za účelom jeho priblíženia aj nearabským veriacim, je potreba ho doplniť komentárom.

2.2.2. *Sunna*

Tvorí ju spoločne *síra*⁵⁰ a *hadíth*. *Sunna* je tak súborom záväzných noriem, ako aj ponaučení. Obsahuje skutky a výroky Muhammada, ako aj jeho zákazy, príkazy, ale aj odporúčania pre všetkých moslimov. Je predkladaná moslimom ako ideálne vzorové správanie, ktoré je hodné nasledovania každým moslimom. Vďaka *sunne* moslimovia vedia ako sa majú modliť, postiť, vykonať púť do Mekky. Je pre nich návodom v morálnych, ako aj spoločenských záležitostiach. Ak sa vyskytol nejaký problém, moslimovia sa snažili zistiť ako sa v tej, či podobnej situácii zachoval Muhammad. Z toho dôvodu sa začali uchovávať ústnou formou príklady zvykov z jeho života. Keďže časom vznikali problémy s pravosťou niektorých z nich, ustálilo sa systematické zoradovanie tradícií (*isnád*). Reťazce tradentov tak siahali až k Muhammadovi, poprípade k jeho druhom. Malo sa za to, že je v nich zachytené to, čo zbožní predkovia (*as-salaf as-sálih*) skutočne povedali, alebo vykonali. Právnik, teológ a zakladateľ *šáfi'ovského mazhabu* aš-Šáfi'i koncom 8. storočia definoval *sunnu*. Začal uprednostňovať *sunny* v *hadísoch*. Tie sa ale museli opierať o *isnády*, ktoré mali pôvod až u Muhammada. Ide o doplnenie a interpretáciu *aját* Koránu. Príkladom môže byť ustanovenie Koránu zakazujúce piť víno, pričom nie je určený trest za prekročenie tohto predpisu. Pomocou *sunny* nájdeme Muhammadov zákrok voči opilcom stanovujúci trest za toto ich porušenie zákazu konzumovať alkoholické nápoje. Preto sa *sunna* stala nasledovaniashodným príkladom Muhammada *sunna (an-nabí)*. *Sunna* uprednostňovala predpisy Koránu, ale na druhej strane sama nadobudla postavenie *asl* (koreň), čiže zdroj *šarí'e*. Tieto pravidlá však majú nižšiu právnu silu ako normy obsiahnuté v Koráne. Predpokladá sa totiž, že Muhammad jednal a konal len v zhode s Božím zákonom. Ako druhý hlavný prameň *sunna* vysvetľuje a objasňuje ustanovenia Koránu, v prípade ich nezrozumiteľnosti a nejasnosti. Poprípade môže aj dopĺňať medzery v Koráne. Tým sa jej zásluhou stal islam praktickým náboženstvom, čo viedlo k jeho väčšej zrozumiteľnosti pre moslimov. Predsa len bola osoba Muhammada veriacim bližšie, ako abstraktne zachytený Boh v Koráne. Muhammad im bol vo všetkom podobný, či už

---

⁵⁰ Správy o Muhammadovom živote a pôvode.

svojimi činmi, výrokmi alebo konaním. Stal sa v ich očiach výnimočnou osobou - vyvolený samotným Allahom, aby ich oboznámil s ustanoveniami novej viery - a jeho ľudské konanie, či už išlo o príkazy, zákazy alebo dovoľenia boli považované za vzor medzi členmi moslimskej obce. Za muhammadových čias tak od neho všetko prijímali na základe jeho koránových zjavení, ktoré dostával priamo od Boha. Právne normy v Koráne a *sunne* rozdeľujeme do dvoch skupín. Prvá zahrňuje jednoznačné pravidlá, druhá naopak normy obecné či nejasné, eventuálne celkom sporné, ktoré si vyžadujú výklad. Takisto ako Korán obsahuje aj sunna veľa noriem politickej i právnej povahy. *Sunna* zohrala významnú úlohu aj pre činnosť islamských súdov. Ustanovenia *sunny* sa stali normotvorným základom islamských súdov pre ich rozhodovanie. Prevažná časť jej normatívnych predpisov má kauzálny pôvod. Na rozdiel od čisto neosobného Koránu, je *sunna* jeho opakom. Protikladom *sunny* je naopak *bid'a*.

2.2.3. *Idžma*

Pri tomto prameni práva ide o súhlasný názor autorít. Ako zdroj práva prichádza do úvahy v tom prípade, ak o spornom probléme nie je žiadna zmienka v Koráne, ani v *sunne*. Korán bol Muhammadovi zjavený pred viac ako 1400 rokmi, aby reguloval otázky každodenného života moslima. Život spoločnosti sa po Muhammadovej smrti ďalej vyvíjal a tak vznikala potreba nájsť spôsob interpretácie islamského práva (*idžtihád*), ktorý by sa vyrovnal s meniacimi sa potrebami a požiadavkami, či už v oblasti náboženského, ale aj spoločenského života všetkých ľudí. Odpoveď na daný problém sa nachádzal vždy v spojení obyčajou, tradíciou a zaužívanou praxou. *Uláma* sa však nevedia dohodnúť, koho názory sú v takomto prípade právne relevantné. Niektorí z nich sa domnievajú, že *idžma* zahrňuje súhlasné stanovisko všetkých veriacich, teda aj laikov o určitých spoločensko-právnych otázkach. Proti tomuto názoru sa stavia druhá skupina *ulámov*, ktorí naopak pokladajú za *idžmu* len dohodu učencov. „*Traduje sa, že Muhammadovi druhovia sa dohodli na tom, že nebudú uznávať tých, ktorí zastávajú iní názor ako oni. Takto sa idžma stala aj platným dôkazom v právnych záležitostiach. Jeden adát hlása: Moja spoločnosť nikdy neprijme chybné rozhodnutie. A druhý adát zase: to, čo moslimovia považujú spravodlivým, je spravodlivé v očiach Boha.*“⁵¹ Ide teda o *consensus omnium*, alebo inak povedané, domnelý konsenzus

---

⁵¹ Hruškovič, I. a kol.: *Svetové právne systémy*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2002, s. 100.

celého islamského spoločenstva o určitej záležitosti, poprípade pravidle. „*Príkladom idžmy v islamskom práve je pravidlo, podľa ktorého môžu byť sudcami len muži. Napriek tomu, že takúto normu nenájdeme ani v Koráne, ani v sunne, platí už celé stáročia, lebo všetky islamské autority a inštitúcie s týmto pravidlom súhlasili a súhlasia.*“⁵² Po dosiahnutí súhlasného názoru v danom prípade, slúži *idžma* ako precedens pri riešení podobných problémov v budúcnosti. *Idžma* je totiž dôležitá z toho hľadiska, že sa môže vďaka nej pružne reagovať na meniace sa potreby islamskej spoločnosti. Aj keď sa *idžma* v praxi objavuje ako subsidiárny prameň práva, mala v nej relatívne značný význam. Treba ale podotknúť, že *idžma* nebola prijímaná celým islamským spoločenstvom. Šiiti nepovažujú *idžmu* za prameň práva, ani ako nástroj jurisprudencie. Význam, či už *idžmy*, alebo *idžtihádu*, hral dôležitú úlohu predovšetkým v období Hidžry. Vtedy sa šaria ustanovovala a nebola tak schopná riešiť všetky problémy. Mnohé z nich boli z toho dôvodu nevyriešené. Tento stav platil do 10. storočia, kedy sa dohodlo, že „brány idžtihádu“ sú zatvorené a dovtedajšia schopnosť *šari’*e prispôsobovať sa meniacim podmienkam bola znemožnená.⁵³ Počas niekoľkých storočí tak islamské právo ustrnulo a prestalo sa vyvíjať. Odvtedy sa pri výklade aplikujú predovšetkým konzervatívne metódy výkladu. Prvé generácie moslimov boli predkladané ako vzor a prameň, z ktorého je preto treba čerpať ponaučenie a inšpiráciu pri hľadaní správnych riešení problémov. To malo za následok, že vlastné myšlienkové úsilie skúmajúceho sa začalo pokladať za nevhodné novátorstvo (*bid’a*). Až začiatkom 20. storočia sa opätovne začalo uvažovať o používaní metódy *idžtihádu* na riešenie aktuálnych právnych problémov. Ide predovšetkým o oblasť demokratizácie a liberalizácie režimov v moslimských krajinách.

2.2.4. *Quijás*

Ide o využívanie analógie pri právnom uvažovaní. Je to prostriedok, pomocou ktorého sa objasňuje novo vzniknutý, špeciálny problém. Musí ísť o problém dosiaľ neupravený žiadnou inou normou. Tento prameň je starší ako *idžma*, hoci v praxi menej využívaný, a preto je zaradený až na štvrté miesto v hierarchii islamského práva. Tak ako *idžma* aj *quijás* využíva ľudský rozum. Islamskí právnici túto metódu prijali pri rozhodovaní o problémoch, ktorých riešenia nie sú v Koráne, ani *hadíthoch*, a povýšili

---

⁵² Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 47.

⁵³ Treba poznamenať, že na rozdiel od sunnitov šiiti aj naďalej uznávajú metódu *idžtihád*.

ju na prameň práva. Napriek tomu, že text týchto zdrojov (Korán a *hadíth*) riešenia niektorých problémov neponúkal, bolo potrebné vytvoriť pravidlá, ktoré by sa dali použiť na tieto prípady. Ide však iba o výklad práva, a nie jeho vytváranie. „*Ako príklad quijásu možno uviesť napr. verš, v ktorom korán zakazuje obchodovanie počas náboženských obradov. S pomocou quijásu bol tento zákaz rozšírený na ďalšie právne úkony, napr. na uzatváranie manželstva (de facto forma obchodu).*“⁵⁴ Ako príklad možno spomenúť aj vyššie uvedené trestanie opilcov. „*Súra 24, verš štvrtý však ukladá 80 rán za krivé obvinenie ženy z cudzoložstva. Páchatel'om toho činu je ohovárač, pre ktorého má arabčina označenie (fasek). Tento pojem má však širší význam – nezahrňuje len ohovárača, ale všetkých o ktorých sa súdi, že majú zlé správanie. Pomocou quijásu sa preto časom dospelo k záveru, že i opilca možno zaradiť k ľuďom so zlým správaním. Z toho vyplynulo pravidlo, podľa ktorého sa opilstvo trestá 80 ranami bičom.*“⁵⁵ Taktiež krádež bicykla alebo počítača nie sú uvedené v Koráne. Trestný čin odcudzenia cudzej veci je obecné vymedzený ako krádež, z čoho pre sudcu plynie povinnosť vytvoriť na základe rozumu a logiky rozhodnutie aj v tejto veci. „*Princíp quijás umožňoval zistiť správnosť základných a špecifických stránok zákonov, práve pomocou úsudku a analógie. Umožňoval skúmať charakteristické črty daného prípadu, od ktorého zákon pravdepodobne závisí a zistiť, či sa tieto charakteristické črty vyskytujú aj v tomto špecifickom prípade. Podľa analógie je možné nájsť adekvátne rozhodnutie, ktoré by vychádzalo z noriem práva, a ktoré je možné prijať v danom špeciálnom prípade. S pomocou tejto metódy však nemožno prispôbovať moslimské právo problémom súčasnej islamskej spoločnosti*“⁵⁶

2.3. Sekundárne pramene islamského práva⁵⁷

2.3.1. Hadíth

Skutky Muhammada a jeho druhov sa tradovali ústne po celé generácie. Ešte aj dnes majú svoje významné miesto v spoločnosti. Možno sa s nimi stretnúť v detských čítankách ako zdroj mravnej výchovy mládeže. V práci právnikov sa stále považujú za

---

⁵⁴ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 47.

⁵⁵ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 48.

⁵⁶ Hruškovič, I. a kol.: *Svetové právne systémy*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2002, s. 101.

⁵⁷ Termín sekundárne pramene práva použitý podľa Khoury, A.D u. a.: *Islam-Lexikon*, Herder spektrum, München, 2006, s. 505 an.

dôležitý prameň, podľa ktorého je možné posudzovať a zdôvodňovať rôzne riešenia.⁵⁸

Každý *hadíth* sa skladá z dvoch častí.⁵⁹ Prvú časť *hadíthu* tvorí:

isnád - podopretie

alebo

silsila – reťaz tradentov.

„XY (rozprával, že počul) od A1 (ktorý mu povedal, že sa dozvedel) od A2 ... atď.

Druhá časť *hadíthu* predstavuje:

matn - vlastný text.

Rozoznávame niekoľko druhov *hadíthov*:

- *hadíth sahih* (zdravý) spĺňa všetky požiadavky
- *hadíth mursal* (oslabený) má neúplný *isnád*, alebo mu chýba meno muhammadovho druha, prípadne druhého tradenta
- *hadíth da'if* (slabý) nespĺňa požiadavky.

Príklad *hadíthu*:

„Podľa Abú Hurajry, nech v ňom Alláh nájde zalúbenie, ktorý povedal: Hovoril posol Boží, nech mu Alláh požehná a pozdraví ho.“: „Z pekných vlastností moslima je to, že sa nepletie do vecí, ktoré sa ho netýkajú.“⁶⁰

Keďže časom vznikalo mnoho nedôveryhodných *hadíthov* vznikol samostatný vedný odbor, preverujúci pravosť jednotlivých *hadíthov* (*ilm al-hádith*). Preveroval sa samotný text, ale aj tradenti (*muhaddis*) tí, ktorí správu preberali a odovzdávali ďalej. Zisťovalo sa, či sa vôbec mohli daní tradenti spolu stretnúť. Preverovaniu bola podrobená aj ich dôveryhodnosť. „To viedlo k vzniku obsiahlej životopisnej literatúry o významných osobnostiach islamského sveta. Táto kritická činnosť úzko súvisela s kodifikáciou islamského práva, ktorá prebiehala približne v tom istom čase. Jej výsledkom boli zbierky *hadíthov*, zoradené buď podľa tradentov alebo podľa obsahu.“⁶¹ Najznámejšie sunnitské zbierky ľudovo nazývané „Šesť kníh“ sa objavili v deviatom storočí. Boli tvorené vedcami, ktorí ich začali klasifikovať a zoraďovať do zbierok, napr. Bucháří (870 po Kristovi) alebo Muslim (875 po Kristovi). U šiitov sa preberali príbehy od imámov, vybraných z rodiny Muhammada.

⁵⁸ Podrobnejšie viď Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 78.

⁵⁹ Podrobnejšie viď Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 77.

⁶⁰ Fleissig, J.: *Malá encyklopedie Islámu*, Nakladatelství Dar ibn Rushd, Praha, 1993, s. 55.

⁶¹ Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 78.

2.3.2. *Istisláh*

Využíva sa pri zvláštnych okolnostiach. Najmä v dnešnej dobe pomáha vyriešiť prípady, kde celkom chýba precedens k danému problému. Možno sa zmieniť hlavne o medicíne. Ide o princíp verejného záujmu a riešia sa ním otázky, ako napríklad transfúzia krvi či transplantácie orgánov. Ako vidieť jeho využitie je obmedzené čisto na zvláštne okolnosti a podmienkou je nový výklad veršov Koránu alebo *hadíthu*. Zakázané je, aby sa ním riešili otázky náboženských povinností, a aby sa protivil všeobecným princípom *šarí'e*.

2.3.3. *Istihsán*

Znamená voľbu vhodnejšieho riešenia. *Istihsán* dovoľuje výnimku v záujme verejného blaha (*maslaha*). Jeho využiteľnosť prichádza logicky do úvahy v prípadoch, keď je možné viacero alternatívnych riešení problému. Umožňuje tak interpretáciu viacerými spôsobmi. Jej využitie prichádza do úvahy v prípadoch, keď by isté rozhodnutie vychádzajúce z analógie dotknutú osobu poškodilo. Treba ale podotknúť, že kým pre hanafovskú školu je tento princíp charakteristický, tak šáfi'ovská škola ho zase odmieta.

2.3.4. *Idžtihád*

„Úsilie o vlastné riešenie (*idžtihád*). Mohlo ísť o úsilie jedinca (*idžtihád fardí*) alebo skupiny *idžtihád džamá'í*.“⁶² Vlastné myšlienkové úsilie skúmajúceho sa líši od napodobňovania iného (*taklíd*). Jeho využitie prichádza do úvahy, keď niet zmienky o prejednávanom probléme ani v Koráne, ani v *sunne*. Pre *idžtihád* je nevyhnutnou podmienkou dôkladná znalosť teológie, všetkých posvätných textov, právnej teórie (*usúl al-fikh*), vynikajúca znalosť arabského jazyka a schopnosť vedieť právnický argumentovať. Výsledok *idžtihádu* nesmie odporovať Koránu a jeho použitie je zakázané tam, kde už došlo k *idžme*.

---

⁶² Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroásijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 99.

2.3.5. *Ra'j (vlastný úsudok)*

„Vo všetkých tých prípadoch, v ktorých primárne, alebo sekundárne pramene práva nie sú k dispozícii, má znalec práva povinnosť vytvoriť si sám svoj vlastný úsudok.,“⁶³ Pridržiava sa pritom pri rozhodovaní všetkých tých zdrojov islamského práva, ktoré sú mu k dispozícii.

2.3.6. *'Urf (obyčaj) a Ada (obyčajové právo)*

Zvykové obyčajové právo je základným predpokladom spoločenskej regulácie vo všetkých tých prípadoch, ktoré nie sú jednoznačne riešené a ošetrené všeobecne záväznými právnymi normami platného práva. Do kategórie prameňov práva tak patria tiež ustanovenia, ktoré boli prebraté a platili už v starej Arábii, Perzii, či byzantskom právnom systéme. Je to dané tým, že islam prebral veľa zákonov, ktoré platili v rôznych krajinách ešte pred samotným jeho vznikom.

Medzi sekundárne pramene práva ešte ďalej zaraďujeme:

- riešenie problémov nepriečiace sa islamskému právu v prospech verejnosti (*al-masálih al-mursala*)
- právne názory Muhammadových druhov (*as-sahába*).

---

⁶³ Khoury, A.T.: Islam-Lexikon, Verlag Herder, Freiburg im Breisgau, 2006, s. 506.

3. Islamské náboženské a právne školy – Mazhaby

„V prvých troch storočiach existencie Islamu vznikali štyri hlavné sunnitské právne školy /okolo 9. storočia n. l./, tzv. mazhaby, z ktorých každá mala väčší alebo menší vplyv v krajinách arabského sveta. Islamské právo aplikuje pravidlá, ktoré sú obsiahnuté v učení školy a prijaté v danom štáte ako pozitívne právo. Každá škola sa vyznačuje existenciou rôznych prístupov /madhab/, ktoré reprezentujú školu a rôzne interpretujú islamské právo.

Sú to tieto štyri školy:

- a) škola malikovcov /Horný Egypt, severozápadná a centrálna Afrika/
- b) škola hanaťovcov územie bývalej Osmanskej ríše, India, Pakistan, Afganistan, stredoázijské republiky ZSSR⁶⁴ – do VOSR⁶⁵
- c) škola šafi'ovcov /väčšina Afriky, Sýria, Indonézia a Malajzia/
- d) škola hanbalovcov /Saudská Arábia/.

Školy sa nazývajú podľa mien svojich zakladateľov : Imám Málík, Abu Hanifa, aš-Šafií a Ibn Hanbal.“⁶⁶ Všetci štyria zakladatelia boli vo väčšej alebo menšej miere prenasledovaní vtedajšími vládcami.

Významné právne školy vznikali aj mimo sunnitskej ortodoxie. Sú to ší'itsky mazhab dža'farí a škola ibádíja. Mazhab dža'farí získal od roku 1957 štatút piatej školy na základe rozhodnutia univerzity al-Azhar.⁶⁷ Škola uznáva ako zdroj práva Korán, sunnu, idžmu a ľudský rozum. Pokladá za nutnosť podľa rozumu to, čo je nutné zároveň aj podľa zjavenia. Ší'itským právnikom je tak umožnené vďaka tomuto vzťahu medzi rozumom a zjavením vyslovovať súdy ohľadom mnohých problémov, ktorým sa Korán ani sunna nevenujú. Ibádíja bola založená v 7. storočí a dostala meno podľa zakladateľa Abdalláha ibn Ibáda, ktorý sa rozišiel s cháridžovskými extrémistami. Tí používali na presadenie svojich cieľov vraždy nábožensko-politického rázu. Boli

⁶⁴ Zväz sovietskych socialistických republík, neskôr premenovaný na Spoločenstvo nezávislých štátov.

⁶⁵ Veľká októbrová socialistická revolúcia v roku 1917.

⁶⁶ Štefanovič, M. a kol.: *Svetové právne systémy*, Polygrafické stredisko, Bratislava, 1992, s. 79.

⁶⁷ Podrobnejšie viď Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 55.

najstaršou islamskou sektov. Korán považovali za jediný zdroj náboženskej, ako aj politickej autority. Chápali ho ako stvorený a pripúšťali pri jeho výklade mať právo na vlastný názor. Časom sa rozpadli na viacero prúdov. Dnes sa vyskytuje už iba umiernená *ibádija* v Ománe a v Tanzánii na ostrove Zanzibar.⁶⁸ Malé skupinky sú ešte roztrúsené v oázach *Mzab* v Alžírsku, *Džebel Nefúsa* v Lýbii a na ostrove *Džerba* v Tunisku. Na čele tejto vetvy *cháridžovcov* stojí *imám*. Ten požíva neobmedzenú autoritu len do okamihu, kým sa pridržiava *ibádovských* zákonov a princípov. Pri ich porušení môže byť tejto hodnosti zbavený. Jeho moc nie je neobmedzená, nakoľko jej výkon prebieha pod dozorom *ulamá*, tak isto ako jeho voľba. Po zvolení je povinný pridržiavať sa ich radami. Príslušníci *ibádiovskej* komunity sa chránia v prípade ohrozenia prechodom do stavu utajenia a konformity (*takija*).

3.1. Škola malikovcov

Bola založená v 8. storočí na Arabskom polostrove, známa ako *hidžázska* alebo *medínska škola*. Jej zakladateľ *Imám Málík* sa narodil v *Medíne*, kde prežil celý svoj život. Požadoval pridržiavať sa zvykov predchádzajúcich generácií. Dôraz bol kladený na *hádithy* a prax *muhammadových* druhov. V sporných prípadoch uznával *idžmu* *medínskych* znalcov. Týchto uznávaných tradícií bolo zhruba 300 a vyskytovali sa všetky v jeho zbierke „Upravená cesta“ (*al-Muwatta*) a je najstarším kompendiom *islamského práva*, ktoré sa zachovalo. Vyložil v ňom primárne zákony a usporiadal zbierku podľa právnických kategórií. Škola platila aj v *moslimskom Španielsku*. Dnes má významné postavenie v *Tunisku*, *Alžírsku*, *Maroku*, *Bahrajne* a *Spojených arabských emirátoch*. Uvádza sa, že *Imám Málík* ako prvý použil *istisláh* na interpretáciu práva.

3.2. Škola hanafiovcov

Bola založená tiež v 8. storočí *Abú Hanífolom* pochádzajúcim z *irackej Kúfy*. Popri obchodovaní s textilom študoval právnu náuku. Dokonale spojil obchodnú prax ako aj právne vzdelanie. K tomu pridal ešte využitie rozumu a logiky pri riešení praktických životných otázok. Používal *qujás* a *istihsán* a zdôrazňoval využívanie

---

⁶⁸ Vid' príloha č. 3.

vlastného úsudku pri právnej interpretácii. Ide o veľmi liberálny a slobodu rešpektujúci právny smer, ktorý bral do úvahy aj zvykové právo. „*Využíva rozum, logiku, názor (ra'j), analógiu (quijás) a voľbu vhodnejšej alternatívy istihsán*“.⁶⁹ Prvý prišiel s formuláciou pravidiel pre uzatváranie zmlúv. K inovercom sa v trestnom práve staval umiernené a s toleranťou. Dôraz bol tiež kladený na politickú stabilitu. Dnes je celkom liberálny pokiaľ ide o otázky osobnej slobody a práva žien.⁷⁰ Tento *mazhab* je najrozšírenejší. Kedysi mal štatút úradného právneho systému v Osmanskej ako aj Mogulskej ríši. Platil aj pre moslimov v bývalom Rakúsko-Uhorsku a platí v dnešnom Nemecku pre moslimskú obec. Väčšina dnešných sunnitov sa k nej hlási v Sýrii, Iraku, Turecku, Turkménsku, Kirgizku, Uzbekistane, Kazachstane, Afganistane, Pakistane a Indii.

3.3. Škola šafi'ovcov

Taktiež bola založená v 8. storočí aš-Šáfí'ím, ktorý sa narodil v Gaze a študoval u Málíka v Medíne. Po štúdiách sa usadil v Egypte, kde zomrel. Tu si našiel aj najviac prívržencov. Po jeho smrti ho pochovali na upätí hory al-Mukattam. V Egypte sa každoročne slávnostne pripomína výročie jeho narodenia slávnosťou (*mawlid*). Škola má významné postavenie nielen v Egypte, ale aj Palestíne, Jordánsku, čiastočne v Sýrii, Libanone, Iraku, Pakistane, Indii a Indonézii. Dokonca aj medzi sunnitskou menšinou šiítskeho Iránu a v Jemene. „*Aš-Šafí' sa orientoval na problémy tradícií, ktoré rušia platnosť iných tradícií (násich) a tradíciami zrušenými (mansúch)*. Vychádzal z toho, že ak sú dve tradície, ktoré sa navzájom vylučujú a je ich ťažko zosúladiť pomocou výkladu /a vie sa, že jedna z nich časovo predchádza druhú/, vždy sa vychádza z predpokladu, že neskoršia ruší skoršiu.“⁷¹ Snažil sa o kompromis medzi stúpenkami rozhodujúcej úlohy tradície (*asháb al-hádíth*) a stúpenkami práva mať svoj vlastný názor (*asháb ar-ra'j*). Stanovil dovoľenie k využitiu všetkých štyroch zdrojov práva (*usúl al-fikh*) v traktáte o základoch fikhu (*risála fí usúl al-fikh*). Rozobral aj doktríny všetkých štyroch škôl a poukázal na rozdiely medzi nimi. Uprednostňoval *quijás* pred *ra'j*.

---

⁶⁹ Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 82.

⁷⁰ Najmä v otázkach vstupu do manželstva.

⁷¹ Štefanovič, M. a kol.: *Svetové právne systémy*, Polygrafické stredisko, Bratislava, 1992, s. 80.

3.4. Škola hanbalovská

Škola bola založená až v 9. storočí v Bagdade. Zakladateľ Ahmad ibn Hanbal je pokladaný za jednu z najvýznamnejších osobností Islamských dejín. Napriek tomu mal aj oponentov, ktorí ho často obviňovali z tradicionalizmu, neznášanlivosti a neschopnosti sa prispôbovať. Samotná škola nebola veľmi významná a mala málo stúpencov. Jej stúpenci dávali prednosť tradíciám pred analógiou. Sami neskôr založili aj vlastné školy. Hanbal zdôrazňoval a presadzoval doslovný výklad Koránu, *sunny* a právnych názorov druhov (*Muhammada as-sahába*). Škola odmietala všetko cudzie, čo mohlo islam ovplyvniť. Išlo napríklad o grécku logiku, súfizmus, askézu ale aj nežiaduce novoty (*bid'a*). Hanbal presadzoval názor, že úlohou *chalífa* je sa starať o blaho jeho obce, pričom nemá rozhodovať o teologických otázkach. Preto náboženské povinnosti majú vychádzať z posvätných textov a nie z jeho dekrétov. Za tieto názory bol prenasledovaný a fyzicky trestaný, či už väzením alebo bičovaním. Hanbal pokladal za prameň práva Korán a *sunnu*, pričom najmä pri Koráne sa dožadoval jeho doslovného chápania. Za tretí prameň pokladal výroky muhammadových druhov (*as-sahába*). Povinnosťou je preto pridržanie sa duchovného dedičstva a vyhýbanie sa novotám (*bid'a*). Dnes je škola úradná v Saudskej Arábii, Katare a čiastočne v Iraku, Sýrii a Palestíne.

Pre islamské právo je charakteristická jeho absolútna nemennosť (princíp *taglid*). Jedným z prostriedkov ako tento princíp obísť a zmeniť právo, je kombinácia a preberanie prvkov a názorov rôznych právnych škôl navzájom (*talfik*). Medzi školami existovali názorové rozdiely, ktoré sa snažili vo vzájomných diskusiách o sporných otázkach vyriešiť. Vznikla tak vedná disciplína (*al-chilafát*). Diskusie sa viedli podľa pevne stanovených pravidiel, kde každý obhajoval oprávnenosť názorov tej školy, ktorej sa sám pridrižoval. V sunnitskom práve je tak možné preberať názory, ktoré lepšie vyhovujú a zodpovedajú súčasným potrebám. Tým sa ale nemení celé učenie danej školy. Mení sa len pozitívne právo v tej ktorej krajine. „*Konkrétny príklad rozdielov v učeniach jednotlivých škôl bol v otázke platnosti manželstva. Podľa málikovského, šafiovského a hanbalovského učenia, manželstvo bude platné, ak ho uzatvára žena bez svojho zákonného zástupcu. Iný názor má učenie hanifovské, podľa*

ktorého manželstvo, ktoré uzatvára žena bez súhlasu jej zákonného zástupcu, je platné za predpokladu, že je pohlavne dospelá.“⁷²

---

⁷² Štefanovič, M. a kol.: *Svetové právne systémy*, Polygrafické stredisko, Bratislava, 1992, s. 81.

4. Základy islamského práva

Päť pilierov Islamu (*arkán ad-dín*) sa pokladajú za základy islamského práva a sú najpodstatnejšími znakmi príslušnosti k Islamu. Tvoria ich: *šaháda*, *salát*, *zakát*, *saun* a *hadždž*. Ide o vzťah človeka k Allahovi (*ibádát*), kde prevažujú kultové náboženské povinnosti. Napriek tomu, že sú všetky uvedené už v Koráne, nie je v ňom zmienka o presných podrobnostiach. Tie vypracovalo islamské právo až v priebehu prvých storočí. Spracovali sa presné predpisy, ktorými sa musí riadiť každý veriaci moslim pri výkone týchto povinností. Existujú však isté rozdiely jednak medzi sunnitmi a šíitmi, ako aj medzi jednotlivými právnymi školami.

4.1. Šaháda (vyznanie viery)

Vyznávam, že niet božstva okrem Allaha a Muhammad je jeho Posol (*Ašhadu an lá iláha illá-lláh wa-ašhadu anna muhammadan rasúlu-lláh*). Tieto slová musí predniesť ten, kto chce konvertovať na islam. Nutné je pritom vykonať tento úkon pred nejakou významnou islamskou autoritou, štátnikom či iným hodnotárom, alebo dvomi svedkami.⁷³ Je to však len jedna z podmienok pri prestupe na islam. Osoba vyslovujúca *šahádu* musí chápať podstatu slov ktoré prednáša a navyše musí ísť o ozajstnú úprimnosť. *Šaháda* sprevádza moslimov potom po celý život. Je totiž súčasťou každodenných modlitieb. Vrelo sa odporúča vyloviť ju tesne pred smrťou. Každý, kto ju pred smrťou vysloví sa volá *šáhíd* a je spôsobilý na cestu do raja. V dnešnej dobe slovo označuje aj tých, ktorí padli v bojoch za oslobodenie krajiny od kolonializmu. Vzťahuje sa aj na samovražedných útočníkov či iných hrdinov.⁷⁴

4.2. Salát (modlitba)

Je považovaná za základ náboženstva a každý moslim má povinnosť ju vykonať päť krát za deň. Moslim, ktorý nedodržiava modlitby a nemá k tomu pádny dôvod, dopúšťa sa hriechu. Právo dokonca jej nedodržiavanie hodnotí ako odklon od viery, aj

⁷³ V takom prípade je k platnosti potreba aj overený úradný záznam.

⁷⁴ V Palestíne sú samovražední atentátnici uctievaní ako obrancovia krajiny voči židovským votrelcom, ktorí nezákonne okupujú ich krajinu.

keď sa už vyskytujú interpretácie, podľa ktorých je dnešný uponáhľaný svet zložitejší a stanovia sa nové podmienky, za ktorých možno upustiť od modlitby. Komunikácia s Bohom (*hálat al-ihrám*) je povolená veriacemu po splnení predpísaných povinností (*šurút*):

- čistota tela
- čistota miesta
- čistota ošatenia
- náležitosť ošatenia
- nutnosť byť obrátený smerom k Mekke (*istiqbál al-qibla*)
- dodržanie modlitebných časov
- zbožné predsavzatie veriaceho.

Ďalšou podmienkou je, že len dospelý moslim (*báligh*), ktorý je duševne zdravý (*aqil*) môže vykonať *salát* a tým aj vstúpiť do stavu *ihrámu*. Modlitbu je potreba vykonať v arabskom jazyku bez ohľadu na národnosť veriaceho a miesto jej konania. V islame nejestvuje stanovený deň pre modlitbu, hoci každý piatok na poludnie sa moslimovia stretávajú v mešite na obradné zhromaždenie (*al-džum'a*). Modlitby delíme podľa modlitebného času (*awqát, mawáqít*) na:

- ***salát al-fadžr*** prvá modlitba na úsvite
- ***salát az-zuhr*** poludňajšia modlitba
- ***salát al-asr*** modlitba medzi poludním a západom slnka
- ***salát al-magrib*** modlitba pri západe slnka
- ***salát al-išá*** modlitba v noci

Okrem toho poznáme ešte modlitby:

- ***salát al-chawf*** modlitba v boji, možno sa modliť striedavo ⁷⁵
- ***salát al-hádža*** modlitba v núdzi
- ***salát al-taráwih*** spoločná nočná modlitba počas Ramadánu ⁷⁶

---

⁷⁵ Modlitba prebieha tak, že jedna rada stojí pripravená na boj, zatiaľ čo druhá sa modlí. Po čase nastáva striedanie a výmena úloh. Tí, čo sa modlili stoja pripravení začať boj a tí, čo boli pripravení k boju sa začínú modliť.

- *salát al-džum'a* spoločná piatková modlitba.

Zvláštne miesto má *salát al-džanáza* pohrebná modlitba, ktorá nepatrí medzi pilierové modlitby. Ide o prosbu za zosnulého. Aj modlitba *salát 'Id* je pre moslima veľmi dôležitá a vykonáva sa kedykoľvek po východe slnka a pred poľudním. Sú dve takéto modlitby - prvá je sviatok konca pôstu (*'Idu-l-fitr*) a druhá sviatok obeti (*'Idu-l-adh*). Akákoľvek modlitba je čisto prejav zbožnosti, bez snahy si niečo vyprosiť. Prosebné modlitby (*du'á'*) sú známe aj z kresťanstva a neupravuje ich žiadny predpis. V islame je predpísaný iba *salát*, zvláštne súkromné modlitby (*wird, hizb, dhikr*) a ďalšie idú nad jeho rámec. Islamské právo pozná zvláštne modlitby pri mimoriadnych príležitostiach, (napríklad *salát al-istiská'* modlitba za dážď). Existuje aj čas, kedy nie je povolené sa modliť.

„Moslim nesmie vykonávať nepovinné modlitby v nasledujúcich obdobiach:

- *pri východe slnka*
- *keď je slnko v zenite*
- *pri západe slnka*
- *v období menštruácie a priebehu šestonedelia*
- *v období nečistoty čiastočnej alebo úplnej.*⁷⁷

Čas na vykonanie modlitby trvá medzi dvoma oznámeniami z minaretu mešity (*azzán*) na to určenou osobou (*mu'adhdhin*).⁷⁸ Tradične sa oznamovali z minaretov ich spevom. Dnes sa k tomu používajú zvukové nahrávky na audio kazetách. *Azzán* zaznieva v rozhlase, televízii a pravidelne sa uverejňujú modlitebné časy aj v novinách. V niektorých islamských krajinách sa vo chvíli *azzánu* preruší aj televízne vysielanie. Objaví sa hlásateľ a oznámi krátku prestávku za súčasného spevu a záberov mešit z Mekky, Mediny alebo svätyne v Jeruzaleme. Až potom pokračuje program ďalej. Pred začiatkom každej modlitby si musí moslim vzbudiť predsavzatie (*níja*), pri ktorom vyslovuje sám pre seba svoj zámer vykonať modlitbu. Po ňom uzná Božiu veľkosť

⁷⁶ Ramadán trvá 29 alebo 30 dní podľa cyklu striedania fáz mesiaca.

⁷⁷ Abdalati, H.: *Zaostřeno na Islám*, Novina, Třebíč, nedatované, s. 78.

⁷⁸ Na Slovensku sa možno skôr stretnúť s poslovenčeným označením *muezzin*.

(*takbír*) a vykoná samotnú modlitbu.⁷⁹ V stave *ihrámu* sa moslim musí sústrediť len na modlitbu. Keby sa z nej nechal nejakým spôsobom vyrušiť, napríklad by ho oslovil sused, na ktorého by potom spätne prehovoril, alebo sa za ním otočil, modlitba by stratila platnosť. Ak veriaci zanedbá modlitbu v predpísanom čase, je povinný si ju dodatočne nahradiť (*qadá'*).

Nahrádzovanie oneskorených modlitieb:

- Každý moslim by mal vykonávať modlitbu v určený čas. Pokiaľ tak nečiní, dopúšťa sa trestuhodného hriechu. Ak pre rozumný dôvod modlitbu nevykoná, hriechu sa nedopúšťa.
- Veriaci, ktorý pravidelnú modlitbu v danom čase nevykoná, je povinný si ju nahradiť. Výnimkou sú ženy v období menštruácie, šestonedelia, ľudia duševne chorí a v bezvedomí.
- Pri nahrádzovaní sa vykonávajú najskôr oneskorené modlitby, pričom sa má dodržať ich forma. (Ak mala byť pôvodná modlitba vykonaná v skrátenej forme aj náhrada za ňu bude skrátená).

V tejto súvislosti treba poznamenať, že na rozdiel od iných vierovyznaní mal panovník (*chalíf*) v mešite oddelené miesto pre modlitbu (*maksúra*) pozostávajúce zo zamrežovanej priehradky, neďaleko modlitebného výklenku (*mihráb*). Pokiaľ sa modlia dve osoby, pričom jedna z nich je *imám*, druhá osoba stojí po pravici. Ak sa modlí viac osôb, stoja v radách za sebou. „*Sunna odporúča skupinovú modlitbu (samozrejme nie je podmienkou), je vraj 27 krát lepšia než modlitba individuálna. Preto boli vybudované mešity.*“⁸⁰

4.2.1. *Tahára (čistota)*

Aj keď nie je jedným z pilierov islamu, je dôležitým predpokladom platnosti modlitby ako aj púte do Mekky. Vyžaduje sa čistota telesná ako aj morálna. Znečistenie zabraňuje vykonať platnú modlitbu. Môže ísť o znečistenie ťažké (*džanába*) alebo ľahké (*hadath*). *Džanába* nastáva pohlavným stykom, polúciou alebo inou formou

⁷⁹ Podrobnejšie viď obrazovú prílohu číslo 4.

⁸⁰ Fleissig, J.: *Malá encyklopedie Islámu*, Nakladatelství Dar ibn Rushd, Praha, 1993, s. 107.

výtoku mužských spermií. U žien je *džanába* spôsobená menštruáciou alebo trvá počas celého obdobia šiestich mesiacov po pôrode. Ľahké znečistenie nastáva pri styku s nečistými vecami (*nadžis*), ako sú víno a liehoviny, nečisté zvieratá (psy a ošípané) zdochliny, krv, zvratky, výkaly. Znečistiť sa možno aj spánkom, omdletím, dotykom pohlavných orgánov, ako aj osoby opačného pohlavia. V stave *hadath* je moslimom zakázané sa modliť, konať v Mekke *tawaf* počas púte, dotýkať sa Koránu. V stave *džanába* nemožno sa zdržovať v mešite ani prednášať Korán. Podľa znečistenia sa omývanie delí na dva druhy. *Ghusl* odstraňuje veľké znečistenie a pozostáva z celkového vykúpania tela. Ľahké znečistenie sa odstraňuje len omytím (*wudú'*) pri ktorom sa odstraňuje nečistota omytím tváre, nôh a rúk.⁸¹ Má ísť pritom nielen o fyzickú, ale aj duchovnú očistu. Očista sa vykonáva čistou vodou. Ak nemožno použiť z akéhokoľvek dôvodu vodu, pripúšťa sa na tieto účely aj piesok alebo prach (*tajammum*). Ošatením sa majú zakryť intímne miesta (*satr al-awra*). U mužov je to oblasť medzi pupkom a kolenami, u žien celé telo okrem tváre, rúk a zápästia. Modlitba sa vykonáva bez obuvi. Ošatenie zostáva čisté, ak neprišlo do styku s nečistými vecami, čo platí aj pre miesto konania modlitby. Nie je totiž podmienkou platnosti modlitby, aby bola konaná v mešite. Za vhodné miesto k modleniu sa považuje to miesto, ktoré nebolo znečistené krvou, či už zvieratá alebo človeka (zranenie, menštruácia, tehotenstvo). Pre prípad istoty sa odporúča použiť modlitebný koberček (*sadždžáda*). Jeho typické rozmery bývajú jeden meter šírky a jeden a pol metra dĺžky. Možno sa stretnúť už i s takými, ktoré majú zabudovaný kompas na určenie správneho smeru pri modlitbe (*kibla*).

4.3. Saun (pôst)

Už prvý rok v Medine Muhammad ustanovil dvadsaťštyrihodinový pôst (*ašúrá*). Tridsaťdňový pôst *saun* zaviedol po víťazstve v bitke pri Badre v roku 624 po Kristovi, ktorým nahradil dvadsaťštyrihodinový pôst *ašúrá*. Moslimovia sa riadia lunárnym kalendárom, ktorý má zhruba o desať dní menej než slnečný. Začiatok a koniec mesiaca v ktorom sa postia sa tak každoročne posúva o desať dní. Približne každých 36 rokov sa tak lunárny a slnečný kalendár stretnú v tom istom bode. Islamský kalendár má 12

---

⁸¹ V Iráne si ženy nemôžu lakovať nechty, pretože ruky musia byť pri modlení čisté. Lak na nechtoch by tak ženy znečisťoval a bránil im vykonať platnú modlitbu. Naopak používanie parfumu sa vrelo doporučuje.

mesiacov a deviaty z nich, Ramadán,⁸² je každoročne vyhradený mesačnému pôstu. *Saun* nasleduje po ukončení mesiaca (*ša'bán*), keď sa na oblohe objaví nový mesiac. „*Povinnosť pôstu začína za úsvitu, keď – ako vraví zákon – možno rozoznať bielu niť od čiernej, a končí západom slnka.*“⁸³ Ešte pred východom slnka moslim vysloví zbožné predsavzatie (*níja*). Začiatok pôstu sa hlásal salvou z dela. V dnešnej dobe sa oznamuje veriacim prostredníctvom rozhlasu a televízie. Pôst pre moslima znamená zdržanie sa akéhokoľvek jedla, pitia, fajčenia⁸⁴ intímneho styku, klamstva a ohovárania. Patrí sem aj istá dávka trpezlivosti a tolerantnosti voči druhým. Po západe slnka nastáva prerušenie pôstu (*iftár*). Opäť sa možno najesť, napiť, túžobne sa dotýkať svojho manželského partnera a mať s ním pohlavný styk. Zbožnosť, trpezlivosť a odpúšťanie druhým však so západom slnka nekončia a moslim by sa mal aj naďalej takto správať voči ostatným. Dodržiavať pôst musí každý dospelý (*báligh*), duševne (*áqil*) a telesne (*qádir*) zdravý moslim. Tejto povinnosti sú oslobodení tí, ktorí ho nemôžu konať bez toho, aby im to neuškodilo, alebo nespôsobilu ujmu. Sem patria:

- ľudia chorí

- a) **ktorí trpia dočasnou chorobou**

- Povoľuje sa im vynechať pôst, až kým sa nevyyliečia. Po vyliečení sa musia postiť toľko dní, koľko z pôstu pre chorobu vynechali.

- b) **ktorí trpia trvalou chorobou**

- Títo ľudia by mali denne nakrmiť jedného tuláka alebo žobráka bežným jedlom (ak na to majú), počas toľkých dní, ktoré pre chorobu vynechali. Postiť sa už oni sami nemusia.

- ľudia starí

ktorým by pôst vzhľadom na ich vysoký vek mohol už len uškodiť

---

⁸² V Iráne musia dievčatá v mesiaci Ramadán dodržiavať povinný pôst od deviatich rokov. Chlapci začínajú s pôstom až od pätnástich rokov.

⁸³ Křikavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutočnosť*, Panorama, Praha, 1990, s. 109.

⁸⁴ Za porušenie pôstu sa považuje aj inhalácia tabakového dymu.

Títo ľudia by mali denne nakrmiť jedného tuláka alebo žobráka bežným jedlom (ak na to majú), počas toľkých dní, ktoré pre starobu vynechali. Postiť sa už oni sami nemusia.

- ľudia vykonávajúci ťažké práce

ktorí vykonávajú veľmi ťažkú a namáhavú prácu

Títo ľudia by mali denne nakrmiť jedného tuláka alebo žobráka bežným jedlom (ak na to majú), počas toľkých dní, ktoré pre výkon takejto práce vynechali. Postiť sa už oni sami nemusia.

- ženy tehotné a kojace

ak je obava, že by pôst mohol uškodiť žene alebo dieťaťu, možno pôst prerušiť, alebo ho vôbec nezačať

Tieto ženy by mali denne nakrmiť jedného tuláka alebo žobráka bežným jedlom (ak na to majú), počas toľkých dní, ktoré pre tehotenstvo alebo kojenie vynechali. Postiť sa už ony samy nemusia.

- ženy po pôrode a počas menštruácie

v období tesne po pôrode alebo menštruácie je pôst výslovne zakázaný

Ak by ho žena dobrovoľne vykonala bol by neplatný. Po návrate do normálneho stavu sú takéto ženy povinné sa postiť toľko dní, koľko z pôstu vynechali (najviac štyridsať dní počas šestonedelia a desať dní počas menštruácie).

- ľudia na cestách

ktorí počas Ramadánu cestujú na dlhšie cesty ako 80 km

Po návrate domov sa musia postiť toľko dní, koľko z pôstu počas cestovania vynechali.

Pôst stráca platnosť, ak ho veriaci úmyselne poruší. Ďalšou podmienkou neplatnosti je, že dotýčny nemá k porušeniu žiadny ospravedlniteľný dôvod. Trest za porušenie pôstu činí šesťdesiat dní pôstu, alebo nasýtenie šesťdesiatich osôb. K tomu sa ešte pripočítava navyše toľko dní pôstu, koľko previnilec z neho porušil a nedodržiaval pôst. Okrem povinného Ramadánu existujú ešte doporučené pôsty. Ide o pôst konaný každý pondelok alebo štvrtok, pôst *ašúra*, šesťdňový pôst v mesiaci *šawwál* a každý mesiac trojdňový pôst. Veľký význam pre veriacich moslimov má počas Ramadánu noc (*al-Qadr*). Modlenie spojené s pôstom vykonané počas tejto noci je podľa Koránu hodnotnejšie, ako to isté vykonané za tisíc mesiacov.

4.4. Zakat (*almužna*)

Almužna bude podrobnejšie rozobratá pri finančnom práve.

4.5. Hadždž (*pút'*)⁸⁵

Správne vykonaná púť s úprimným úmyslom zbavuje veriaceho všetkých hriechov, za predpokladu, že ju Boh prijme. Túto povinnosť má každý moslim, či už muž alebo žena aspoň raz za života. Musí ísť o telesne a duševne zdravé osoby, ktoré si navyše môžu cestu do Mekky finančne dovoliť.⁸⁶ Žena alebo otrok, ktorých nemôže sprevádzať manžel alebo mužský príbuzný sú od tejto povinnosti oslobodení. Púť nie je potrebné konať ani v prípade, že nie je zaručená bezpečnosť pútnikov. Za zmienku stojí, že chorý, ktorý má dostatok peňazí, môže za seba poslať zástupcu, ktorému je však povinný hradiť všetky výdaje s púťou spojené. Porúčiteľ môže zaviazat' v poslednej vôli dediča, aby vykonal *hadždž* za seba, ak ju nemohol za svojho života vykonať sám. Púť sa kryje s mesiacmi islamského kalendára, ktorý je lunárny a o desať dní kratší ako slnečný. Preto sa púť koná postupne vo všetkých ročných obdobiach. Je preto nanajvyššie potrebné, aby pútnik bol v dostatočnej fyzickej kondícii. Program púte je z tohto pohľadu veľmi náročný, preto je potrebné, aby sa *hadždžu* zúčastnili len osoby, ktoré si

---

⁸⁵ Sedem pútí do tuniského pútnického mesta Kairouanu mohlo podľa ľudovej tradície nahradiť púť do Mekky.

⁸⁶ Veriaci by mal mať dostatok peňažných prostriedkov do konca *Hadždžu* na úhradu svojich výdajov spojených s púťou a pobytom v Saudskej Arábii.

neprivodia účasťou na ňom zdravotné komplikácie.⁸⁷ Aj z toho dôvodu musí lekár vystaviť pred púťou zdravotný nález, kde sa vyjadrí, či z lekárskeho hľadiska odporúča, ale naopak zakazuje účasť dotyčnej osoby na púti. Do Mekky ako aj do Medíny nemajú povolený vstup neveriaci. Na území okolo týchto miest nie je dovolené poľovať,⁸⁸ žať, rúbať stromy, trhať kvetiny, zabíjať alebo sa dopúšťať iného násillia, pokiaľ nejde o sebaobranu, strihať si vlasy, navoňavkovať sa, či dokonca mať pohlavný styk. Dohľad nad bezpečným priebehom púte ako aj vydávanie špeciálnych pútnických víz zabezpečuje Ministerstvo púte Saudskej Arábie (*vízarat al-hadžď*). Pútnik sa pred začiatkom púte dostaví na určité miesto (*Miqá*) na území Saudskej Arábie, z ktorého potom vyráža do Mekky. Tu si vyzlečie svoje šaty a podľa predpísaného postupu (*ichtisál*) sa celý umyje. Po dôkladnom umytí si oblečie *ihrám*.⁸⁹ Po vykonaní púte sa veriaci honosí čestným titulom pred menom *háďď*⁹⁰ (žena *háďďa*) a pri návrate domov je vrelo a slávnostne vítaný.⁹¹ V niektorých štátoch existuje dokonca jednorazový nárok na zvláštnu dovolenku za účelom výkonu *hadždžu*.

---

⁸⁷ Dve noci sa spí pod holým nebom a najmä v zimných mesiacoch to môže byť problematické, keďže pútnici majú na sebe iba *ihrám*.

⁸⁸ Zdržanie sa lovu počas púte do Mekky pramení z Koránu (5:95 - stôl). Zakázaný je v tomto období akýkoľvek lov na zemi. Povolené sú na druhej strane ryby z mora (5:96 - stôl).

⁸⁹ Celkový priebeh púte je zachytený v prílohe číslo 5.

⁹⁰ V strednej Európe je viac zaužívaný turecký názov *hadži*.

⁹¹ Šíiti putujú pokloniť sa aj k hrobu ôsmeho *imáma* (*Rezá*) v meste Mašhad. Podľa legendy *imám* uzdravuje chorých a preto sa stalo mesto iránskymi Lurdami. Každý, kto putuje do tohto svätého mesta, má právo na titul *mašhadí*.

5. Základné právne inštitúty

5.1. Rodinné právo

Otázky spojené s rodinou, manželstvom a jeho zánikom, dedičskými právami sú obsiahnuté v mnohých normatívnych zdrojoch islamu. Venuje sa im samotný Korán, *hadíthy*, ale aj právna veda *fikh*. To je dôvod, prečo nie sú prípustné žiadne zmeny týchto noriem. Spolu s dedičským právom je rodinné právo zahrňované do právnej úpravy osobného stavu (*al-ahwál aš-šachsija*). Aj v krajinách, ktoré zaviedli mnoho sekulárnych zákonov, zostávajú ustanovenia *šarie* v týchto otázkach naďalej v platnosti. Islam chápe rodinu ako centrálnu hodnotu, jednotku, ktorej členovia sú viazaní pokrvnými príbuzenskými putami. Tieto putá predstavujú pre každého člena isté práva, ako aj povinnosti. Rodina tak hrá v islame ústrednú postavu. Manželstvo sa moslimom vrelo odporúča a je pokladané za ich svätú povinnosť. Ale ako väčšina príkazov a doporučení, aj založenie rodiny je nariadené len tým, ktorí sú schopní zvládnuť záväzky vyplývajúce z manželstva. Korán nariaďuje manželstvo dokonca aj otrokom (24:32 - svetlo). Vychádza sa pritom z ľudskej prirodzenosti, biologickej a fyziologickej stránky človeka. Náboženstvo považuje rodinu za dôležitú stavebnú bunku celej spoločnosti a stanovuje preto pravidlá pre jej fungovanie. Manželstvo je tak inštitúcia nielen kultúrna, ale aj náboženská. V moslimskom prostredí predstavuje rodinu, na rozdiel od západného typu, celé rozvetvené príbuzenstvo. Patrí sem nielen manželský pár a ich deti, ale do rodiny sa zahrňujú aj rodičia a starí rodičia, strýcovia a tety, bratrance a sesternice z oboch strán. Môže ísť o veľmi početné skupiny ľudí, nakoľko v moslimských krajinách je počet detí oveľa väčší ako v Európe. Islam má pozitívny vzťah k sexualite, pokiaľ sa deje v rámci manželského spolužitia. Plánovanie rodičovstva hrá v ňom nezanedbateľnú úlohu. V islamskej tradícii je antikoncepcia dovolená a žena má tak právo rozhodovať o svojom tehotenstve. Rodina je v islame postavená aj do duchovnej roviny, plodenie detí nie je jej výhradným účelom. Treba podotknúť, že v islame sa uplatňuje v rodinnom práve princíp patrilinearity a patriarchátu. Mužovi prislúcha vyživovacia povinnosť voči svojej rodine (manželke a deťom) a žena zodpovedá za chod domácnosti. Špecifické je pre islam uzatváranie predmanželských sobášnych zmlúv. Pri ich zostavovaní sa môžu zmluvné strany

dohodnúť na rôznych podmienkach, ktoré však nesmú byť v rozpore s islamskými zákonmi *šarie*. Pri uzatváraní sobáša sa rešpektuje náboženstvo budúcej manželky, tá sa zase zaväzuje rešpektovať a dodržiavať zásady Islamu.

5.1.1. Prekážky manželstva

K sobášu nemôže dôjsť automaticky medzi hocijakým mužom a ženou. Existujú isté prekážky, ktoré znemožňujú manželstvo. Z toho dôvodu sú aj ženy (*muharramát*) s ktorými sa muž nemôže oženiť pre existenciu nejakej prekážky. Tieto prekážky delíme na dočasné aj trvalé a sú záväzné pri uzatváraní islamského sobáša.

▪ Dočasné prekážky v manželstve

1.) Trvanie ženinho manželstva

Táto prekážka odpadá až po splnení dvoch podmienok:

a) Zánik doterajšieho manželstva

- smrťou manžela
- rozvodom

b) Uplynutie čakacej doby (*udda*) predchádzajúceho manželstva ⁹²

2.) Sesterský vzťah medzi prípadnými manželkami jedného muža

Korán pripúšťa, aby mal muž súčasne až štyri manželky. Obmedzenie muža spočíva v tom, že súčasne nemôže mať za manželky dve a viac sestier. Až po zániku manželstva jednej z nich môže vstúpiť do ďalšieho manželstva s jej sestrou.

---

⁹² Čakacia doba bude vysvetlená podrobnejšie pri rozvode.

3.) Muž má už štyri manželky

Muž po vstupe do manželstva so štvrtou manželkou sa nemôže viac oženiť dovtedy, pokým sa s jednou so svojich manželiek nerozvedie. Korán stanoví maximálny počet manželiek pre muža. V tom istom okamihu ich môže mať až štyri.

4.) Rozvod neodvolateľným rozvodom

Keď sa manželia definitívne rozvedú. Oficiálne uskutočnený rozvod sa pokladá až keď uplynula doba *uddy* bez zrušenia rozvodu, alebo manžel tri krát vyslovil vetu: „rozvádza sa s tebou“. Takéto manželstvo sa rozvádza bez možnosti uzatvorenia nového manželstva medzi rozvedenými manželmi. Po rozvode sa manželka musí vydať za niekoho iného a až keď by jej aj tento nový vzťah nevyšiel a musela sa znovu rozviesť, môže sa opätovne zosobášiť s predošlým manželom.

5.) Rozvod manželky neodvolateľným menším rozvodom

Môže sa stať, že žena nie je spokojná v manželskom zväzku a preto požiada o rozvod ona. Je však povinná odškodniť svojho manžela za ujmu, ktorú rozvodom utrpí. Ide o zrieknutie sa všetkých finančných nárokov, na ktoré by mala inak nárok podľa uzatvorenej sobášnej zmluvy.

6.) Zákonom stanovená veková hranica pre ženu

Islam neurčuje žiadnu dolnú vekovú hranicu potrebnú dosiahnuť k uzatvoreniu manželstva. Toto je ponechané na zákonodarcov v jednotlivých islamských krajinách. Pod túto vekovú hranicu stanovenú zákonom v danej krajine nemôže žena (skôr dievča) vstúpiť do platného manželstva.

7.) Žena je sirotou

Takúto ženu možno požiadať o ruku až po dosiahnutí dospelosti. Platí podmienka, že ak by nemala *waliho*, poverený sudca zastupuje nevestu pri uzatváraní sobáša a vyjednávaní sobášnych podmienok.

8.) Žena je po rozvode a ešte neuplynula čakacia doba *udda*

Dokedy neuplynú čakacia doba *udda*, môžu sa manželia k sebe opäť vrátiť. Preto je zakázané, aby ktosi žene čo i len naznačil, že sa chce s ňou zasnúbiť. Dôvodom je snaha dať manželom šancu si vec v pokoji zvážiť a prípadne sa k sebe zase vrátiť.

9.) Žena konajúca posvätnú púť do Mekky

Prvoradou povinnosťou pútnika, či už ženy alebo muža je vykonať púť do Mekky tak, aby ju Boh prijal. K tomu sa musí veriaci počas púte plne sústrediť na jej priebeh. Preto sa zakazuje počas púte ženiť sa a vydávať, aby tak nestálo človeku nič v ceste pri dosiahnutí tohto cieľa a uctievaní Boha.

10.) Žena ovdovená a ešte neuplynula čakacia doba *udda*

Žene možno síce taktne naznačiť záujem, ale nie jej otvorene vyjadriť vôľu oženiť sa s ňou. Toto je možné až po uplynutí predpísanej doby.

▪ **Trvalé prekážky v manželstve**

Tieto prekážky spôsobujú nemožnosť uzatvoriť platný islamský sobáš. Nemôžu nikdy odpadnúť.

1.) Existujúce príbuzenstvo⁹³

a) Príbuzní

- *priama línia vzostupná* (matka a otec, stará matka a starý otec)
- *bočná línia vzostupná* (súrodenci a ich deti)⁹⁴

---

⁹³ Vid' Korán (4:22, 4:23 - ženy).

⁹⁴ Prípustný je sobáš s nevlastnou sestrou svojho vlastného brata.

- *priama línia zostupná* (deti, vnuci a pravnuci)
- *bočná línia zostupná* (tety a strýkovia)⁹⁵

b) Nevlastná matka

Ide o manželku alebo bývalú manželku otca. Nie je pritom podstatné, že otec už nežije alebo sa za života s ňou rozviedol. Sobášom s otcom sa automaticky stáva matkou aj pre jeho deti.

c) Svokra so svokrom a ich rodičia

Sobášom sa do postavenia rodičov dostávajú aj rodičia manželského partnera. Otec a matka ženícha sa tak stávajú rodičmi aj pre nevestu a opačne jej rodičia sú rodičmi aj pre ženícha. Ako prekážka sobášu s nimi sa pokladá okamih nie svadobného obradu, ale až naplnenie manželstva t. j. po pohlavnom styku medzi manželmi.

d) Manželkina, alebo manželova dcéra, či syn z predchádzajúceho manželstva

Táto prekážka vzniká tiež až po naplnení manželstva. Ak manželstvo pred jeho naplnením zanikne okamžite táto prekážka odpadá.

e) Tety manželky z oboch strán (matkinej alebo otcovej strany)

f) Strýko manžela z oboch strán (matkinej alebo otcovej strany)

Táto prekážka trvá dokiaľ manželstvo nie je rozvedené a neuplynie manželke čakacia doba *udda*.

---

⁹⁵ Prípustný je ale sobáš so sesternicou zo strany otcovho strýka *bint amm*.

2.) Spoločné kojenie

Kožením sa dostala žena do postavenia matky. Preto sa nemožno s touto ženou oženiť. Podmienka je naplnená ak bolo dieťa kojené skôr ako dosiahlo vek dvoch rokov a bolo takto päť krát plne nasýtené.

3.) Prísaha a protiprísaha (*Al lián*)

Ak manžel obviní svoju manželku z nevery (prísaha: „Nech ma postihne prekliatie Božie, ak klamem“)⁹⁶ a ona to poprie (protiprísaha: „Nech ma postihne hnev Boží, ak je manželovo obvinenie pravdivé“),⁹⁷ väčšiu právnu silu má protiprísaha manželky. K uznaniu manželkinej nevery vyžaduje islamské právo v takom prípade svedectvo štyroch spôsobilých svedkov. Ak manžel nepodloží v takomto prípade (po protiprísaha manželky) svoje tvrdenie, ruší sa ihneď manželstvo bez čakacej doby *udda*. Tu je výnimka z čakacej doby *udda*, ktorá týmto medzi bývalými manželmi odpadá. Pre uzatvorenie nového manželstva ale naďalej platí.

5.1.2. Podmienky pre uzatvorenie manželstva

K tomu, aby vzniklo platné manželstvo a manželia nadobudli z takéhoto vzťahu vzájomné práva a povinnosti, musia byť splnené isté podmienky:

1.) absencia niektorej z dočasných prekážok⁹⁸

Trvanie ženinho manželstva

Sesterský vzťah medzi prípadnými manželkami jedného muža

Muž má už štyri manželky

Rozvod neodvolateľným rozvodom

Rozvod manželky neodvolateľným menším rozvodom

Zákonom stanovená veková hranica pre ženu

Žena je sirotou

---

⁹⁶ Podrobnejšie vid' Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 45.

⁹⁷ Podrobnejšie vid' Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 45.

⁹⁸ Tieto podmienky boli vysvetlené podrobnejšie v predchádzajúcej kapitole.

Žena je po rozvođe a ešte neuplynula čakacia doba *udda*

Žena konajúca posvätnú púť do Mekky

Žena ovdovená a ešte neuplynula čakacia doba *udda*

2.) absencia niektorej z trvalých prekážok⁹⁹

Existujúce príbuzenstvo

Spoločné kojenie

Prísaha a protiprísaha *Al lián*

3.) spôsobilý vek pre uzatvorenie manželstva

Pokiaľ ide o islamské právo neurčuje žiadnu vekovú hranicu odkedy môže žena, či skôr dievča vstúpiť do manželstva. Z logiky vecí ale plynie, že by to mal byť vek kedy je schopná posúdiť a dostatočne vnímať dosah takéhoto svojho konania. Keďže táto problematika nie je striktné upravená v Koráne ani *sunne*, upravujú si zákonodarcovia islamských krajín túto problematiku podľa svojich predstáv.

4.) právna spôsobilosť na uzatvorenie manželstva

Budúci manželia musia byť schopní posúdiť a dostatočne vnímať dosah svojho konania. Z tejto požiadavky existuje výnimka, ak niektorý zo snúbencov nie je schopný si plne uvedomiť všetky práva a povinnosti, ktoré uzatvorením sobáša pre neho vyplývajú. Môže ísť o prípady nespôsobilosti veku alebo duševnej choroby. Pri nespôsobilosti veku možno súhlas za nevestu nahradiť súhlasom *waliho*. U ženícha tento súhlas nahrádza súhlas poručníka. Ak *wali* alebo poručník takto nahradia súhlas svojho mandanta, nesú z takéhoto konania plnú právnu zodpovednosť a vyvodí sa voči nim následky. V takomto zväzku môže žena po dosiahnutí plnoletosti zotrvať naďalej, alebo využiť svoje právo a zväzok zrušiť, pretože nebol uzatvorený s jej súhlasom. Rozhodnutie v tomto smere je len na nej. V dnešnej dobe je vo väčšine islamských krajín zaužívané, že za osoby nespôsobilého veku a trpiace duševnou chorobou sa vyžaduje aj oficiálne povolenie súdu, nielen súhlas *waliho* za nevestu a poručníka za ženícha.

---

⁹⁹ Tieto podmienky boli vysvetlené podrobnejšie v predchádzajúcej kapitole.

5.) existencia *waliho*

Wali je osoba, ktorá zastupuje nevestu pri uzatváraní manželskej zmluvy (*'aqdu-'n-nikáh*). Je to poväčšine niekto zo ženiných príbuzných zo strany otca, v určitom hierarchickom poradí. Táto osoba by mala mať morálny kredit a byť moslimského vierovyznania, ak ide o moslimku. Siroty, ktoré nemajú *waliho*, väčšinou požiadajú súd o jeho ustanovenie. Možno tiež dohodnúť, že ich bude pri uzatváraní sobášnej zmluvy a určovaní jej podmienok zastupovať priamo sudca. Ustanovenie *waliho* pozná aj výnimku. Platnosť manželstva môže nastať v situácii, keď si žena sama nájde vhodného ženicha, ktorý je schopný a ochotný splniť jej požiadavky a ona súhlasí s manželstvom. Vtedy musí *wali* dať súhlas k jej sobášu. Ak odmietne dať súhlas, stráca právo ženu zastupovať (*wilája*) a je nahradený iným ženiným príbuzným. Ak by bol však ženich nevhodný pre ženu a ona by nemienila odstúpiť od jej rozhodnutia vstúpiť s ním do manželstva, možno sobáš zakázať súdnou cestou. Toto právo má aj žena, ak by jej *wali* bezdôvodne bránil sobáš s niekým vhodným.

6.) súhlas snúbenice

Pri uzatváraní manželskej zmluvy zastupuje ženu *wali*, čo však neznamená, že ide o uzatvorenie manželstva bez jej súhlasu. Práve naopak. Nedostatočný súhlas snúbenice s manželstvom spôsobuje absolútnu neplatnosť manželstva od samého začiatku. *Wali* nekoná svoju vôľu alebo vôľu rodičov nevesty, ale vôľu nevesty. *Waliho* povinnosťou je pomáhať žene pri úkonoch spojených s dojednávaním podmienok sobášnej zmluvy. Činí tak len to, na čom sa so ženou dohodol a s čím ona súhlasí. „*Nevesta vyjadruje svoj súhlas s uzavretím manželstva dvoma spôsobmi:*

a). *Ak by ešte predtým žena nebola vydatá, vyžaduje sa buď jej výslovný súhlas, alebo aspoň súhlas daný mlčky, t. j. neodmietnutie snúbenca.*

b). *Ak už predtým bola aspoň raz vydatá, je potrebný jej výslovný ústny a jasný súhlas a nepripúšťa sa súhlas daný mlčky.*¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 56.

7.) islamská viera u ženícha

Žena sa nesmie vydať za nemoslima, zatiaľ čo moslim sa môže oženiť aj s kresťankou alebo židovkou (*kitábíji*).¹⁰¹

8.) uzatvorenie platnej manželskej zmluvy

„*Sobášny akt prebieha medzi walim – zvyčajne to býva otec – a budúcim manželom (nie medzi ženíchom a nevestou).*“¹⁰² Wali musí obdržať od nevesty právo zastúpenia (*wilája*) a pre obsah manželskej zmluvy dodržať obligatórnu písomnú formu. Písomná forma pre manželskú zmluvu nie je nikde výslovne uložená, ale táto povinnosť sa vyvodzuje zo všeobecnej povinnosti stanovenej v Koráne, uzatvárať všetky zmluvy v písomnej forme.

„*Podmienky platnosti manželskej zmluvy sú dve:*

1. *Prítomnosť dvoch plnoletých svedkov*

2. *Neexistencia zákonných prekážok, čo znamená:*

- a). *neplnoletosť*
- b). *veľký vekový rozdiel medzi manželmi*
- c). *neprípustný stupeň príbuzenstva*
- d). *inoverstvo alebo ateizmus jedného zo snúbencov (neplatí iba v Jordánsku, Jemenu a Iraku).*“¹⁰³

9.) dohodnutie (*marhu*)

Veno *marh* je povinný dar ženícha neveste, ktorý jej poskytuje pri uzatváraní sobášnej zmluvy a stanoví sa pri jej uzatváraní. „*Výška vena nie je nikde určená či stanovená. Riadi sa dohodou oboch budúcich manželov, resp. dohodou manžela s walim. Výška vena sa spravidla určuje spoločenskou zvyklosťou v tej ktorej krajine. Veno môže tvoriť*

---

¹⁰¹ Toto platí ale len u sunnitov. Šiiti požadujú k platnosti a trvalosti manželstva, aby ich nemoslimský partner prestúpil na islam.

¹⁰² Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 46.

¹⁰³ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 50.

čokoľvek, čo má oceníteľnú hodnotu, dokonca aj vedomosti (keďže veda a poznanie sú islamom vysoko hodnotené).“¹⁰⁴ Vypláca sa buď jednorazovo celá jeho výška, alebo v dvoch splátkach.¹⁰⁵ Prvá časť *muqaddam* je splatná pri uzatvorení manželstva, zvyšná časť *muachchar* podľa dohody v sobášnej zmluve. Možno dohodnúť termín splatnosti po smrti manžela alebo pri rozvode. Po vyplatení sa stáva výlučným majetkom ženy a tá s ním môže voľne disponovať.

10). svedectvo spôsobilých svedkov

Manželstvo možno právoplatne uzatvoriť len pred svedkami. Svedkom však nemôže byť hocikto. Aby sa predišlo neskorším nedorozumeniam či krivým výpovediam, musí svedok splniť isté podmienky, ktoré tieto obavy eliminujú. Svedok by mal byť pokiaľ možno spravodlivý, schopný správne pochopiť a vnímať obsah sobášu. Preto by sa nemalo jednať o osobu telesne alebo duševne postihnutú. Ide predovšetkým o osoby sluchovo postihnuté, trpiace rôznymi duševnými chorobami či sklerózou. Optimálne by bolo, ak by boli mužského pohlavia. V prípade, že ich nemožno zaistiť, Korán pripúšťa nahradiť jedného muža dvoma ženami. Svedectvo dvoch žien zaváži rovnako ako jedného muža.

11). uzatváranie pred oprávneným orgánom

*„Sobáš by sa mal uskutočniť vždy v arabskom jazyku za predpokladu, že všetky hlavné zúčastnené strany sobášneho aktu (nevesta, ženích, wali, konateľ a svedkovia) tomuto jazyku rozumejú. Ak by však čo i len jedna zo strán sobáša nerozumela arabskému jazyku, je možné obstarat' si tlmočníka, alebo samotný sobáš uskutočniť v reči, ktorá je všetkým zrozumiteľná.“*¹⁰⁶

5.1.3. Práva a povinnosti manželov

„Na úvod treba pripomenúť, že hlavným cieľom manželstva ako spolužitia muža a ženy je, aby takéto manželstvo prinieslo obom manželom pôžitok a šťastie, aby každý

¹⁰⁴ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 50.

¹⁰⁵ Podrobnejšie vid' Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 138.

¹⁰⁶ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 48.

z manželov požadoval svoje práva, ale zároveň plnil povinnosti, ktoré mu z manželstva vyplývajú.¹⁰⁷ Každý pár, ktorý hodlá uzavrieť manželstvo spisuje manželskú zmluvu, v ktorej si výslovne, jasne, zreteľne, ale predovšetkým zrozumiteľne, spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti dojedná obsah práv a povinností medzi budúcimi manželmi. Obe strany sú v tomto smere obmedzené požiadavkou rešpektovať ustanovenia islamského práva, ktoré sa so vznikom manželstva spájajú.

Medzi partnerské práva možno zaradiť:¹⁰⁸

1). Právo manželov na vzájomnú vernosť

Na rozdiel od Európy, islam vyžaduje vernosť nielen čo sa týka sexuálnej stránky, ale aj akékoľvek zamedzenie možnosti vzniku nevery. Z toho dôvodu má muž právo požadovať od manželky, aby sa nestýkala s osobami mužského alebo ženského pohlavia voči ktorým má výhrady. Manželka nesmie bez súhlasu manžela prijímať do bytu cudzích mužov, alebo si brať od nich pozornosť v podobe darčiekov.

2). Právo manžela na rešpektovanie jeho názorov

Manžel má právo, aby manželka rešpektovala jeho názor a radila sa s ním. Jej prislúcha zase právo vyjadriť svoj názor na problém. Keďže manželka nesie taktiež zodpovednosť za rodinu, má preto právo aj ona dávať rady manželovi a vyjadriť sa vždy, keď to považuje za potrebné a užitočné.

3). Právo manželov na vzájomnú finančnú, psychickú a fyzickú podporu

Obaja majú právo na podporu partnera v ťažkých časoch, či už v podobe pochopenia, ohľaduplnosti alebo prejavov náklonnosti. Táto podpora môže mať charakter psychický alebo fyzický. V núdzových časoch aj finančný nakoľko v islamskom práve medzi manželmi neexistuje spoločné vlastníctvo a každý si tak hospodári so svojimi vlastnými financiami.

---

¹⁰⁷ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 61.

¹⁰⁸ Svadobná zmluva (*aqd*) ak je dobre spísaná, môže žene zaistiť rôzne práva a obmäkčiť tak pomerne tvrdé rodinné právo voči žene.

4). Právo manželky ohradiť sa voči správaniu manžela

Manželke prislúcha právo namietat' voči správaniu manžela, ak svojím konaním porušuje zásady islamského náboženstva. Účelom tohto práva je odstrániť ďalšie porušovanie zásad islamu a nenásilnou cestou sa snažiť o to, aby manžel s takouto činnosťou prestal.

5). Právo manželov na priaznivý manželský život

Manželstvo by malo byť vybudované na základe vzájomnosti, porozumenia a spolupatričnosti. Vo vzťahu by mala vládnuť harmónia a partneri by sa mali vyvarovať arogancie. Nemali by si vzájomne klásť neuskutočniteľné podmienky, požiadavky a neúmerne zaťažovať partnera. Len tak si môžu vytvoriť a udržať zdravé a silné manželstvo.

6). Právo manželky na zaistenie rovnakého blahobytu

Sem zaraďujeme právo ženy na *mahr* a náklady na živobytie (*nafaqa*). Manželka má právo, aby jej manžel zabezpečil taký blahobyť, na aký bola zvyknutá za svojho života pred vstupom do manželstva. Ak to nie je možné, tak minimálne v takej miere, akú si dopraje sám sebe. Táto povinnosť mu odpadá, ak manželka nedodržuje zásady islamu. Naopak, ak manželka si plní všetky svoje povinnosti, ale manžel ju nechce živiť, môže súd určiť minimálny limit, ktorý je povinný hradiť na zabezpečenie rodiny alebo manželky. Na manželku sa táto povinnosť nevzťahuje. Čokoľvek žena vlastní patrí len jej a je na jej uvážení, či sa o to bude deliť s manželom alebo nie.

7). Právo manželov na úctu a váženosť u partnera

V každom manželskom spolunažívaní by mala byť zastúpená trpezlivosť, súcit ale aj váženosť medzi partnermi. Obaja by si mali toto prejavovať aj v neprítomnosti toho druhého a nezhadzovať partnera. Je vonkoncom neprípustné, aby niektorý z manželov o súkromných záležitostiach hovoril pred priateľmi a známymi.

8). Právo na spoločnú radosť zo života spolu s partnerom

Jeden z manželov by nemal zakazovať tomu druhému to, čo mu spôsobuje radosť a potešenie. Ide predovšetkým o koníčky, ktorým sa venoval pred sobášom. Sem patrí ale aj povinnosť manželov tráviť voľný čas spoločne pri rôznych aktivitách. Či je to návšteva kultúrnych podujatí, prechádzky v prírode, spoločné dovolenky s deťmi, alebo iné činnosti.

9). Právo ženy na rešpektovanie jej viery

Boh povolil mužom ženiť sa nielen s moslimkami, ale aj ženami vyznávajúcimi kresťanské či židovské náboženstvo. Preto je potrebné, ak je manželka nemoslimka, rešpektovať zásady a ustanovenia jej viery, pokiaľ sa nedostanú do rozporu s islamom.

10). Právo ženy odmietnuť sprevádzať muža na cestách

Manželke nevzniká povinnosť nasledovať muža na jeho cestách, či už obchodných alebo turistických. Jej prvoradou úlohou je starosť o riadny chod domácnosti. Zabezpečiť jej chod tak, aby nevznikli problémy. Výchova detí je v tomto smere prvoradá.

Medzi partnerské povinnosti možno zaradiť:

1). Povinnosť manželov starať sa o chod domácnosti

Povinnosťou manžela je živenie a finančné zabezpečenie rodiny. Manželke zase prislúcha povinnosť starať sa o rodinu a vytvorenie podmienok pre bezproblémový chod domácnosti. Rozdelenie úloh ale nevylučuje, že si nemôžu manželia vzájomne pri plnení svojich úloh pomáhať. Muž môže pomôcť v domácnosti, aby žene uľahčil prácu a naopak žena, ak muž nie je schopný uživiť rodinu mu môže pomáhať tým, že sa taktiež zamestná a prispeje tým k zlepšeniu finančnej situácie rodiny.

2). Povinnosť manželov starať sa o vonkajší vzhľad.

Manželka by sa mala snažiť, aby bola pre svojho muža príťažlivá a dbať preto na svoj výzor. K tomu patrí krášlenie sa pre manžela, spojené s obliekaním pekného a vkusného oblečenia s elegantnými doplnkami. Osobná hygiena by mala byť samozrejmosťou nielen u žien, ale aj u mužov. Pre vydatú ženu je preto odstraňovanie chĺpkov z tela vec, ktorú islamské právo odporúča. Malo by sa uskutočňovať každých dvadsať dní. Toto platí ale aj pre mužov, ktorí by tak mali konať raz za štyridsať dní.

3). Povinnosť manželky účelne hospodáriť s majetkom manžela.

Manželka by mala zverený majetok spravovať šetrne a múdro. Jej povinnosť spočíva predovšetkým v rozumnom a účelnom zaobchádzaní s týmto majetkom. Bez manželovho povolenia nesmie ani požičovať jeho peniaze.

4). Povinnosť manželov zaistiť partnerovi zdravý intímny život.

Islam má pozitívny vzťah k sexualite. Obaja partneri majú rovnaké právo na sexuálne uspokojenie. K sexuálnemu styku môže dôjsť na rozdiel od kresťanstva aj vtedy, ak nie je jeho účelom splodenie potomka. Intímny život by ale nemal v žiadnom prípade prinášať pôžitok len jednému z partnerov. Zaisťovať si pohlavný styk násilím alebo vyhrážaním je neprípustné. Pokiaľ jednému z partnerov nič nebráni k intímnemu styku je jeho povinnosťou partnerovi vyhovieť. Počas menštruácie a tesne po pôrode je však pohlavný styk zakázaný. Výslovne je zakázaný tiež análny sexuálny styk.

5). Povinnosť manžela zaistiť partnerke získavanie vedomostí.

V žiadnom prípade by nemal manžel brániť manželke vo vzdelávaní a získavaní vedomostí. Tieto jej aktivity by ale nemala konať na úkor rodiny. Venovať sa iným činnostiam môže až keď si splní povinnosti voči svojej rodine. Jej prvoradou úlohou je postarať sa o manžela a deti.

6). Povinnosť manželky smútiť za manželom.

Inštitút manželstva je dočasný. Vždy skončí v okamihu smrti jedného z partnerov. Všeobecná doba zármutku trvá tri dni. V prípade smrti manžela stanovuje islamské právo dobu smútku na štyri mesiace a desať dní. Potom by sa mal život vrátiť do normálnych koľají.

7). Povinnosť manželov zachrániť manželstvo pred rozpadom.

Ak dospeje manželstvo do stavu, že sa rozvod zdá byť nevyhnutným následkom nakopených nezhôd medzi partnermi, ukladá islamské právo manželom povinnosť pokúsiť sa zachrániť manželstvo pred rozpadom. K tomu sa im naskytuje možnosť zvoliť si rozhodcov. Je zaužívané, že polovica je z manželovej strany a druhá polovica zo ženinej. Úloha rozhodcov spočíva v posúdení kto z manželov má pravdu a kto spôsobil prípadný krach manželstva.

5.1.4. Riešenie sporov medzi manželmi

Už v samotnom Koráne je predpísaný spôsob riešenia sporov medzi ženou a mužom. Žiaľ tento postup sa vzťahuje len voči žene.

a) Napomenutie manželky

V prípade, ak žena nekoná tak, ako by mala a ide o nepatrnú chybu v jej správaní. Snahou nie je hľadať na nej chyby a nedostatky, ale upozorniť ju na to, čo momentálne koná zle. Ide o pomoc žene sa chyby zbaviť.

b) Dočasné prerušenie komunikácie s manželkou

Prerušenie komunikácie s manželkou by malo slúžiť žene, aby sa nad svojím doterajším správaním zamyslela a učinila nápravu. Patrí k tým miernejším spôsobom riešenia nezhôd medzi manželmi. Doba prerušenia komunikácie je stanovená na dobu troch dní.

c) Dočasné opustenie manželky v posteli.

V prípade vážnejších konfliktov medzi manželmi, ak napomenutie alebo dočasné prerušenie komunikácie medzi nimi nestačilo a neprinieslo očakávaný výsledok, môže sa manžel uchýliť k dočasnému opusteniu manželky v posteli (*al hažr fi al madážee*). Podstata spočíva v tom, že manžel sa na istý čas nebude pohlavne stýkať so svojou manželkou. Manželia ale naďalej žijú v jednej domácnosti, plnia si svoje obvyklé povinnosti, dokonca spia v jednej posteli. Doba počas ktorej intímne nežijú nesmie byť ale priveľmi dlhá, pretože by naopak mohla prispieť k ich vzájomnému odlúčeniu.

d) Použitie fyzickej sily

Tento postup je považovaný za čisto krajné riešenie i keď ho mnohí muži zneužívajú. Prípustný je len vtedy, ak sa zdá konflikt neriešiteľný a prerástol únosné hranice. Manžel musí mať za to, že vyhrotená situácia je ďalej nezvládnuteľná a použitie sily voči manželke je tak dovolené, nakoľko sa ním zabráni niečomu podstatne horšiemu. „*Pre možnosť použitia fyzickej sily islam stanovil nasledovné podmienky:*

1. Manžel sa nesmie v žiadnom prípade dotknúť tváre manželky.

2. Nesmie svojím konaním spôsobiť čo len najľahšie ublíženie alebo zranenie, ako sú napr. modriny, odreniny, škrabance.

3. Nesmú sa v žiadnom prípade používať ponižujúce či zneuctujúce slová alebo výrazy.“¹⁰⁹

V prípade, že manžel toto ustanovenie Koránu poruší, prípadne by ho zneužíval, oprávňuje to manželku požiadať o rozvod z dôvodu zlého zaobchádzania. Ak by sa manžel dopustil na nej ublíženia na tele, islamské právo ju oprávňuje podať dokonca žalobu voči manželovi za tento trestný čin.

---

¹⁰⁹ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 80.

e) Pokus zachovať manželstvo pred rozpadom

Poslednou možnosťou je už spomenuté zvolenie si rozhodcov. Osoba ustanovená za rozhodcu musí spĺňať nasledujúce kritériá:¹¹⁰

- s osobou navrhnutou za rozhodcu musia súhlasiť obaja manželia
- osoba navrhnutá za rozhodcu musí byť nestranná a spravodlivá
- rozhodca nesmie konať unáhle a musí mať záujem na riešení problému a nápravy situácie, a má mať schopnosť správneho úsudku a pochopenia situácie.

Počet rozhodcov závisí od dohody oboch strán. Musí byť však dodržaná podmienka rovnakého počtu rozhodcov z oboch strán. Ak rozhodcovia dospejú k názoru, že zdrojom napätia v rodine je manžel ostáva manželke jeden zo štyroch nasledujúcich postupov:

- manželka bude aj naďalej trpieť manželovo správanie
- manželia sa dohodnú zotrvať v nefunkčnom zväzku
- manželka požiada o rozvod mimo súdnu cestu
- manželka požiada o rozvod súdnu cestou.

5.1.5. Zánik manželstva

„Manželstvo zaniká úmrtím, rozvodom, vykúpením sa z manželstva, alebo prehlásením sudcu, že sobáš je neplatný fasch.“¹¹¹ Sudca prehlási manželstvo za neplatné, ak nebola dodržaná niektorá z podmienok pre uzatvorenie právoplatného manželstva:

- nastala niektorá z dočasných prekážok
- nastala niektorá z trvalých prekážok
- niektorý zo snúbencov nedosiahol spôsobilý vek pre uzatvorenie manželstva

---

¹¹⁰ Podrobnejšie viď Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 82.

¹¹¹ Kropáček, L.: *Duchovní cesty islámu*, Vyšehrad, Praha, 1993, s. 128.

- niektorý zo snúbencov nesplnil požiadavku právnej spôsobilosti na uzatvorenie manželstva
- absencia *waliho*
- absencia súhlasu snúbenice
- nedodržaná podmienka islamskej viery u ženícha
- neuzatvorenie platnej manželskej zmluvy
- nedodržanie podmienky dohodnúť *marh*
- neúčast' spôsobilých svedkov na obrade
- neuzatvorenie sobáša pred oprávneným orgánom
- vyslovenie prísahy a protiprísahy *Al lián*
- existencia dôležitého zdravotného problému, o ktorom druhý partner v dobe uzatvorenia manželstva nevedel
- odsúdenie jedného z manželov k trestu odňatia slobody na dobu vyššiu ako tri roky.

5.1.5.1. Druhy rozvodov

Muž i žena vstupujúci do manželstva by tak mali robiť s vedomím, že ide o trvalé rozhodnutie, ktoré ukončí až smrť jedného z nich. Napriek tomu islamské právo pripúšťa rozvod, i keď len ako krajné riešenie, ktoré je považované za nedobrý čin (*makrúh*). Počet manželstiev ale aj rozvodov tak nie je v nijakom ohľade limitovaný. Limit je stanovený len v počte manželov pre ženu a manželiek pre muža.

Islamské právo pripúšťa nasledovné spôsoby rozvodu manželstva:

- Manželovým vyslovením nasledovnej rozvodovej formule: uvoľnil som ťa z manželského zväzku (*tallaktuky*).

Táto rozvodová formula môže byť vyslovená až tri krát. Prvé dva razy je možnosť ju odvolať. Tretí krát má už neodvolateľný účinok.

- Súdny rozhodnutím

- na žiadosť jednej zo strán¹¹²

- na žiadosť ženinho *waliho*

- z vlastného podnetu súdu

- rozvodom uskutočneným manželkou

Aby mala manželka toto právo musí byť zakomponované už do obsahu manželskej zmluvy. Príkladom využitia je zlé zaobchádzanie s manželkou zo strany manžela alebo jeho príbuzných, prípadne dlhodobé zanedbávanie.

- vzájomná dohoda manželov bez finančných nárokov (*mubára'a*)

Obaja manželia sa dohodnú na rozvode s podmienkou, že ani jeden z nich si nebude nárokovať od partnera žiadnu formu finančného odškodnenia.

- Mužova prísaha, že sa zdrží pohlavného styku so ženou.

Podmienkou je, že muž odprisahá, že po dobu štyroch mesiacov sa zdrží pohlavného styku s manželkou. Po uplynutí štyroch mesiacov a dodržaní prísahy manželstvo zaniká.

Rozvody pripúšťa islamské právo dva:¹¹³

1). Neodvolateľný rozvod (*talak báen*), ktorý má dva spôsoby

- menší rozvod¹¹⁴

Pri tomto rozvode sa síce manželstvo rozvedie, ale manželia majú stále ešte možnosť sa k sebe vrátiť novou sobášnou zmluvou. Toto je možné len pri vyslovení rozvodovej formule prvý a druhý krát. Po treťom vyslovení už manželstvo automaticky zaniká bez takejto možnosti.

¹¹² Žena môže požiadať o rozvod ak jej manžel je impotentný, nie je schopný ju materiálne zabezpečiť, trpí nevyliciteľnou chorobou, zaobchádza s ňou spôsobom, ktorý ohrozuje jej život. Na druhej strane týranie, či už duševného alebo fyzického rázu, pri ktorom nedôjde k zmrzačeniu ženy, nie je dostatočným dôvodom k rozvodu.

¹¹³ K manželskej zmluve (*aqd*) možno pripojiť aj tzv. *esma klauzulu*, ktorá oprávňuje ženu dať sa rozviesť kedykoľvek, keď bude chcieť.

¹¹⁴ Podrobnejšie viď Korán (2:231, 2:232 - krava).

- väčší rozvod¹¹⁵

Manželstvo sa po treťom vyslovení rozvodovej formule rozvedie, ale možnosť bývalých manželov novou sobášnou zmluvou ho obnoviť už nepripadá v úvahu. Manželka sa musí znovu vydať za iného muža a skúsiť manželský život s ním. Je možné, že toto nové spolužitie splní jej očakávania a ona vo zväzku už zotrvá. Môže sa stať aj situácia, že si pri novom partnerovi uvedomí ako jej bývalý manžel chýba. V prípade, že toto nové manželstvo by taktiež skončilo rozvodom, má žena možnosť sa znovu vydať za prvého manžela. Aj tu platí dodržať stanovenú lehotu *udda*. Islamské právo zakazuje obchádzanie zákona tým, že sa bývalí manželia po treťom vyslovení rozvodovej formule naoko zosobášia s niekým iným, aby sa s ním mohli po čase rozviesť a znovu sa spolu vziať.

2). Odvolateľný rozvod (*talak raž' i*)

Tento rozvod nastáva po vyslovení rozvodovej formule prvý a druhý krát a uplynutí čakacej lehoty (*uddy*). Počas jej plynutia môže manžel rozvod odvolať slovami: vrátil som ťa (*ražžautuky*). Týmito slovami sa manželia k sebe vracajú bez potreby uzavrieť novú sobášnu zmluvu, za predpokladu, že manžel ich stihol vysloviť pred vypršaním *uddy*. Počas *uddy* manželia zostávajú žiť naďalej v spoločnej domácnosti do jej skončenia. Je im tak nechaná možnosť rozvod si ešte zvážiť a prípadne od neho odstúpiť. Ak by počas *uddy* došlo k manželom k pohlavnému styku, rozvod sa pozastavuje.

5.1.5.2. *Priebeh rozvodu a jeho podmienky*

Manžel, ktorý sa rozhodne rozviesť so svojou manželkou vysloví rozvodovú formulu *tallaktuky* prvý krát. Odvtedy začína plynúť trojmesačná lehota *udda*, počas ktorej má manžel možnosť svoje rozhodnutie kedykoľvek vziať späť. Ak počas jej plynutia využije toto právo a rozvod odvolá, ostáva manželstvo naďalej platné. Vypršaním trojmesačnej lehoty manželstvo zaniká. V prípade, že si obe strany svoje konanie rozmysleli a chceli by sa k sebe vrátiť je to prípustné. Manželstvo sa medzi

---

¹¹⁵ Podrobnejšie vid' Korán (2:230 - krava).

nimi obnoví novou sobášnou zmluvou. Môže nastať situácia, keď manžel rozvod odvolal pred uplynutím *uddy* a po istom čase prepuknú medzi manželmi nanovo konflikty. Ak sa manžel opätovne rozhodne pre rozvod, môže tak učiniť najskôr po troch mesiacoch od predchádzajúceho rozvodu. Aj tu platia tie isté pravidlá. Rozvod možno počas *uddy* zrušiť, prípadne novou sobášnou zmluvou manželstvo uzatvoriť nanovo. Aj keď to znie neuveriteľne islamské právo to pripúšťa. Manžel si môže rozvod opäť rozmyslieť a odvolať za tých istých podmienok. Lenže nezhody medzi ním a manželkou môžu byť už takých rozmerov, že sa nedajú prekonať a situácia sa zopakuje po treťi krát. Muž vysloví rozvodovú formulu *tallaktuky*. Rozdiel v tomto treťom vyslovení *tallaktuky* je, že po jej vyslovení manželstvo už zaniká automaticky. Pre vyslovenie rozvodovej formuly *tallaktuky* platia prísne podmienky. Rozvod nie je prípustný v dobe, keď má manželka menštruáciu. V takom prípade je rozvod neplatný a manželia sa musia k sebe vrátiť a zotrvať v manželstve až do ďalšieho menštruačného cyklu ženy. Zakázaný je tiež rozvod, ak je manželka tehotná. Tento stav trvá do pôrodu. Potratom alebo pôrodom táto podmienka odpadá a rozvod je opäť možný. Počas rozvodu by manželia mali zachovať diskretnosť a neprezradzovať o partnerovi veci z jeho súkromia na verejnosti. Rozvod sa nezaobíde bez dvoch svedkov, čím sa má predísť prípadným neskorším nedorozumeniam.

5.1.6. Opatrovníctvo

Starostlivosť o maloleté dieťa je zverená opatrovníckam. Ide o ženy predovšetkým blízke osoby dieťaťa a existuje presné určenie poradia, v akom tieto ženy prichádzajú do úvahy na túto funkciu. V prvom rade je to matka, ktorá by sa mala starať o svoje dieťa. Ak by matka z akéhokoľvek dôvodu nemohla, nechcela alebo nevedela plniť túto úlohu, preberá jej povinnosti stará matka dieťaťa z matkinej strany. Ak by sa aj u nej vyskytla prekážka, pre ktorú by nemohla plniť povinnosti vyplývajúce z opatrovníctva, prechádza táto povinnosť na matku otca dieťaťa. Ak by už nežila, alebo by nebola schopná či ochotná ani ona výkonu tejto funkcie, prišla by na rad sestra dieťaťa. Po nej je ďalšia v poradí sestra matky a nasleduje sestra otca. Zoznam tých, ktorí prichádzajú v úvahu zd'aleka nekončí. Sú v ňom ďalšie osoby, ktoré prichádzajú do úvahy v starostlivosti o dieťa. Konkrétnu osobu opatrovníka, určí vždy súd. Ak by dieťa nemalo žiadnych príbuzných, alebo by príbuzní žili, ale nemohli by z akéhokoľvek dôvodu sa starať o dieťa, určí súd opatrovníka aj z okruhu iných osôb.

Môže nastať aj situácia, že po rozvode rodičov je dieťa zverené do starostlivosti obom z nich súdnym príkazom. Tiež môžu nastať dôvody, ktoré bránia zvereniu dieťaťa do matkinej opatery. Ide o dieťa postihnuté, ktoré vyžaduje ústavnú liečbu.

5.1.6.1. Podmienky opatrovníctva

„Osoba opatrovníka, resp. osoba, ktorá sa stará o dieťa, musí spĺňať nasledujúce kritériá:

1.Právnu spôsobilosť a spôsobilosť na právne úkony, pretože osoba, ktorá sa má o dieťa starať, musí byť spôsobilá aj na právne úkony spojené s touto starostlivosťou a s jej výkonom. Napr. osoba opatrovníka nesmie byť duševne narušená.

2.Plnoletosť

3.Spôsobilosť na výchovu. Matka nesmie byť napr. chorá, priveľmi stará, aby nezanedbávala starostlivosť o dieťa a jeho výchovu atď. Avšak v neposlednom rade treba brať zreteľ aj na správanie opatrovníka a na jeho vlastnosti, napr. aby matka nebola závislá na alkohole alebo inej návykovej látke, alebo aby sa k deťom nesprávala hrubo atď.

4.Aby bola osoba opatrovníka moslimkou, a to z dôvodu, že je veľmi dôležité, v akom prostredí dieťa vyrastá.

5.Aby nebola osoba opatrovníka vydatá. To znamená, že matke prislúcha výchova dieťaťa, až pokým sa nevydá. Táto podmienka je však daná najmä preto, aby sa dieťa nedostalo do rodiny, v ktorej by sa necítilo dobre, alebo v ktorej by mu bolo ukrivdené na úkor ostatných detí. Niektoré islamské školy však neviažu automatický zánik opatrovníctva na vydaj ženy. Podľa nich opatrovníctvo stále pokračuje ďalej a to až dovtedy, pokým voči nemu niekto nevznesie námietku.“¹¹⁶

---

¹¹⁶ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 100 -101.

Povinnosťou manžela počas manželstva ako aj v priebehu *uddy* je manželku a dieťa zaopatriť. V prípade rozvodu a uplynutí *uddy* prináleží matke odmena za opateru (ak splňa potrebné požiadavky a dieťa ostane v jej opatere).¹¹⁷ Jej výšku určuje jednak finančná situácia otca dieťaťa, jednak dohoda matky a otca dieťaťa. Odmenu nemožno ale zamieňať s finančnými nárokmi potrebnými na zabezpečenie chodu domácnosti. Odmena za opatrovanie dieťaťa tak tvorí odlišnú položku od tej, ktorá slúži na zabezpečenie bežných potrieb. Na druhej strane sa môže matka dieťaťa tejto odmeny aj zriecť.

5.1.6.2. Odpadnutie dôvodu pre opatrovnictvo

Islamské právo ukladá matke povinnosť starať sa o jej dieťa až do dvoch rokov. Po uplynutí dvoch rokov sa môže matka odmietnuť ďalej starať o dieťa. Islam určil matke odmenu za jej opateru dieťaťa mimo manželstva. Kompenzuje sa jej tak čas a energia, ktoré venuje dieťaťu miesto toho, aby sa zamestnala a získavala si tak prostriedky na obživu. Výška odmeny sa však určuje individuálne u každého prípadu zvlášť, podľa finančnej situácie otca dieťaťa. Opatrovnictvo končí v momente, keď sa dieťa dokáže samo o seba už postarať. Ide pritom o bežné činnosti, ako je schopnosť sa najesť, obuť či obliecť. Žena má naopak právo na výchovu a starostlivosť o svoje deti (*hadána*) až do 7 rokov u chlapcov a do puberty u dievčat.¹¹⁸ Dohodou rodičov možno túto dobu opatrovnictva predĺžiť. Ak sa rodičia nemôžu dohodnúť, rozhodne súd na žiadosť jedného z rodičov. Po skončení opatrovnictva povinnosť otcovi platiť odmenu matke dieťaťa za opatrovanie dieťaťa zaniká, pretože si dieťa berie k sebe otec. Nasleduje opatera otca, prípadne niektorého z jeho mužských príbuzných (*damm*). Nie je vylúčený prípad, že sa dá dieťaťu možnosť rozhodnúť sa u koho dieťa ostane.

---

¹¹⁷ Podrobnejšie vid' Korán (2:233 - krava).

¹¹⁸ Presnú hranicu nie je možné určiť, nakoľko ide o individuálnu záležitosť každého dospievajúceho dievčaťa. Puberta nastáva zhruba medzi deviatym a jedenástym rokom jej života.

5.1.7. Práva a povinnosti detí

Práva detí

„Veľmi konkrétne sú islamské normy v oblasti vzťahov medzi rodičmi a deťmi. Ich východiskom sú tri základné práva:

- Právo dieťaťa na život a rovnaké životné šance (ako ostatní súrodenci),¹¹⁹
- Právo legitimacy - každé dieťa musí mať iba jedného otca,
- Právo dieťaťa na socializáciu, výchovu a celkovú starostlivosť.¹²⁰

Povinnosti detí

- Poslušnosť voči rodičom¹²¹
- Trpezlivosť a úcta voči starnúcim rodičom
- Povinnosť výživy voči rodičom¹²²

5.1.8. Polygýnia (mnohožensťvo)¹²³

V dobe pred islamom mal muž možnosť na neobmedzené množstvo manželiek. Nezriedka sa stávalo, že ich mal až päťdesiat. V prípade, že zomrel, zdedili jeho manželky po ňom dedičia. Takúto ženu si dedič mohol vziať za svoju ženu, alebo ju mohol predať inému, ktorý sa s ňou potom oženil. Muhammad túto prax odstránil a zaviedol novú. Podľa nej môže mať muž v tom istom okamihu maximálne štyri manželky. Zároveň stanovil isté pravidlá za akých je to možné.

---

¹¹⁹ V dobe pred islamom bolo splodenie dcéry veľkou potupou. Korán vyzýva upustiť od zvyku zabíjať prvorođené dievčatká: nezabíjajte dievky svoje z obavy pred schudobnením (17:31 - nočná cesta).

¹²⁰ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 39.

¹²¹ V prípade, že rodičia požadujú od detí zlé alebo nevhodné veci, odmietanie detí sa podvoliť rodičom je nielen ospravedliteľné, ale priam žiaduce.

¹²² Ak si to vyžadujú okolnosti, sú deti povinné vrátiť rodičom ich starostlivosť, ktorá im bola venovaná v detstve.

¹²³ Často dochádza k zámene s výrazom *polygamia* (mnohopartnerstvo). Výraz *polyandria* zase znamená mnohomužstvo.

„V Koráne je zoslané:

A ak sa bojíte, že nebudete spravodlivý (v zaobchádzaní) so sirotami, tak sa ožeňte, s koľkými sa vám zaľúbi, s (inými) ženami, s dvoma, tromi a štyrmi, a ak by ste sa báli, že nebudete spravodlivými, tak len s jednou, alebo s tými, ktoré vlastní vaša pravica.¹²⁴ To je lepšie, než byť nespravodlivými.“¹²⁵

Šaria v tomto smere je v plnej miere uplatňovaná iba v Kuvajte, Saudskej Arábii a Spojených arabských emirátoch. „V Sýrii, k nemu dochádza vo výnimočných prípadoch, keď je napríklad žena neplodná. Muž ju nechce zapuďiť, ale napriek tomu chce syna. Stáva sa, že žena je z nejakého dôvodu invalidná alebo inak nespôsobilá pohlavného styku. Manžel sa s ňou nerozvedie, ani jej nie je neverný, naopak vezme si druhú ženu.“¹²⁶ Mnohoženstvo bolo oficiálne zakázané v Turecku v roku 1926. Nasledovalo Tunisko a po nich krajiny, kde ktoré sa kedysi pridali ku krajinám socialistického tábora. Boli to Lýbia, Alžírsko a bývalá Jemenská ľudovodemokratická republika. Niektoré islamské sekty vystupujú taktiež proti polygamii napríklad *isma'ilija*. Ženby s druhou a ďalšími manželkami je zakázaná pre štátnych zamestnancov v Egypte, Iraku a Sýrii. V niektorých krajinách, ak si chce muž priviesť ďalšiu manželku, musí jeho žiadosť prehodnotiť islamský súd. Islamský sudca *kádi* posúdi jeho majetkové pomery, ako aj dôvody, pre ktoré má muž v úmysle uzavrieť druhý sobáš. V Egypte je dôvodom pre rozvod, ak muž svoj zámer priviesť do domácnosti inú ženu neoznámí svojej manželke. Tej tak vznikne nárok na celé veno. Niektoré krajiny pripúšťajú, aby bola v manželskej zmluve klauzula, ktorá oprávňuje ženu dať sa rozviesť, ak muž si privedie do domácnosti inú ženu. „Islamská publicistika obhajuje polygamiu ako zvrchovane múdru, odpovedajúca ľudskej prirodzenosti, a tým dychom obviňuje európske monogamné manželstvo z pokrytectva. U reformných mysliteľov sa napriek tomu vyskytol i názor, že Korán fakticky požaduje monogamiu. Ako prvý ju formuloval indický liberálny vykladač „*duchu islamu*“, Amír Alí (z. 1928) na základe koránskej požiadavky zaobchádzať spravodlivo so všetkými ženami, a tak koránska norma koná polygamiu vlastne prakticky nemožnou.“¹²⁷ Z uvedeného by sa dalo prikloniť skôr k názoru, že islam sa stavia proti mnohoženstvu, aj keď je tento

¹²⁴ Sú tým mienené ženy, ktoré vlastnil muž ako otrokyne.

¹²⁵ Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998, s. 24.

¹²⁶ Křikavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutočnosť*, Panorama, Praha, 1990, s. 197.

¹²⁷ Kropáček, L.: *Duchovní cesty islámu*, Vyšehrad, Praha, 1993, s. 130.

názor v menšine. V prvom rade je potreba poukázať na to, že sám Muhammad prežil v monogamnom zväzku veľkú časť svojho života so svojou prvou ženou Chadídžou, ktorú miloval. Ďalej treba vziať v úvahu aj skutočnosť, že žiadny človek nie je schopný regulovať svoje city a náklonnosť voči druhým. Nie je teda možné, aby ktokoľvek dokázal svoje city prechovávať k viacerým osobám v tom istom rozsahu. Každý človek je jedinečná bytosť, má svoje kladné aj záporné stránky. Dost' v tomto smere hrá aj vzájomná sympatia dvoch ľudí. Je preto absolútne vylúčené, aby si človek vážil, mal rád, či sa správal ku každému rovnako. Preto ani koránska požiadavka spravodlivosti voči všetkým manželkám nie je uskutočniteľná a tým *polygamia* neprípustná. Len zlým výkladom a praxou predchádzajúcich generácií pred vznikom islamu, mať nespočetné množstvo manželiek spôsobili, že sa presadil deformovaný názor a presvedčenie o možnosti väčšieho počtu žien. Samotný zástancovia polygamie argumentujú tým, že v legálnom manželstve majú obe ženy zo zákona rovnaké práva a povinnosti. Odvolávajú sa pritom na stav vojny, keď je veľa žien a málo mužov. Vzniká potreba obživy týchto žien a ich detí. Oprávnenie doviest' si druhú ženu pre muža pramení údajne aj z toho, ak ho žena po dosiahnutí istej vekovej hranice, pre chorobu či invaliditu intímne už nie je schopná uspokojiť, nestojí mu v ceste nič, aby si dovedol inú, ktorá to dokáže. Za dôvod hodný zaobstarania si novej manželky je aj neplodnosť tej prvej. Je potreba poznamenať, že v samotnom islame sa mnohoženstvo stáva stále viac raritou. Je to spôsobené tým, že mnoho mužov nemá na to, aby materiálne zabezpečili viac ako jednu manželku. Možno predpokladať, že aj napriek právnej možnosti v niektorých krajinách polygamia celkom ustúpi z islamskej spoločnosti. Mala by k tomu prispieť najmä osveta dedinského obyvateľstva, kde sa tradície vždy uchovávajú dlhšie ako v mestskom prostredí.

5.2. Dedičské právo

Vznik ako aj zánik určitých právnych vzťahov je spojený so smrťou poručiteľa. V islamskom práve sa zaoberá dedičstvom veda (*ilm al miras*), ktorá rieši právne vzťahy medzi zomretým, ako aj jeho potomkami.¹²⁸ Súhrn týchto noriem venuje pozornosť úprave podmienok prechodu majetkových práv a povinností zo zomretého na

---

¹²⁸ Islamské právo umožňuje, aby bola žena umelo oplodnená iba spermiami svojho manžela. V prípade, že by došlo k oplodneniu spermiami darcu, islamské zákony jednoznačne považujú otcom dieťaťa darcu týchto spermií a dieťa bude jeho dedičom. Pritom dieťa nie je príbuzným ani dedičom manžela svojej matky.

jeho právnych nástupcov. Pokyny sú uvedené už v Koráne. Nástupcom môže byť pritom nielen dedič, ale aj veriteľ prípadne štát. Dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa. V prípade, že po jeho smrti je potreba zaistiť ďalší chod podniku, ktorý je predmetom dedenia, ustanoví sa za týmto účelom poručník do doby než sa celé dedičstvo vrátane tohto podniku nerozdelí medzi oprávnených dedičov a nezaistí sa tak jeho ďalšia prevádzka. Poručiteľ musí byť slobodný občan (majetok prepusteného otroka prípadne jeho patrónovi), pričetný, plnoletý a dôveryhodný moslim. V závete ustanoví poručiteľ podiely jednotlivých dedičov. V prípade, že dedičstvo neprípadne žiadnemu dedičovi, nastupuje do dedičských práv štát, ktorý sa stáva vlastníkom takého dedičstva. Na rozdiel od staroarabských zvykov, keď ženám nebolo priznané dedič a dokonca boli samy súčasťou dedičstva je im v islame priznané dedičské právo (*fara'id*). Určovanie podielov príbuzných je veľmi náročné a bolo príčinou vzniku odvetvia, ktoré sa zaoberá výškou podielov jednotlivých dedičov (*ilm al-fara'id*). Táto veda obsahuje pravidlá (*awl*) a (*usbah*), ako aj iné zákony upravujúce dedičské záležitosti (*usool, fara'idu, hajb wa hirman*). Testamentom bol väčšinou určený vykonávateľ poručiteľovej poslednej vôle. Ten pozostalosť rozdeľuje pod dohľadom *kádiho*. Prostredníctvom poslednej vôle môže vlastník svoj majetok vo výške jednej tretiny odkázať nadácii *waqf*. Spravidla sa jedná o poľnohospodárske plochy, zastavané pozemky, studne, obchody ale aj jednotlivé ovocné stromy. Všetko sú to nehnuteľnosti. Len výnimočne sa jedná o hnutelnosti ako napríklad knižnica (sú tým myslené knihy). V takom prípade aj tak väčšinou šlo aj o budovy, v ktorých knižnica bola zriadená. Príjmy z takéhoto vlastníctva slúžili náboženským alebo sociálnym zariadeniam, ako sú mešity, školy, nemocnice, sirotčince. Z týchto prostriedkov boli hradené aj platy pre kazateľov v mešite, zvolávateľov k modlitbe, ako aj k podpore chudobných študentov islamského práva a teológie. Prostriedky sa používali aj na zabezpečenie chodu vývarovní pre chudobných.¹²⁹ Odkaz časti majetku na nadačné účely mohol byť uskutočnený už za života alebo až po smrti. Väčšinou šlo o jednu tretinu majetku. Pozostalosť (*miras*) zahŕňa okrem majetku zomrelého aj nariadenie vyplatiť jeho dlhy. Povinnosť splniť tieto záväzky mohla byť nariadená v testamente (*vasija*). Testament môže byť v ústnej alebo písomnej podobe vyhotovený za prítomnosti dvoch svedkov. Spísaný môže byť ešte dávno pred smrťou a poručiteľ je oprávnený ho kedykoľvek zrušiť alebo zameniť za iný. K tomu, aby prešiel majetok na dediča musia byť splnené

---

¹²⁹ Podrobnejšie vid' Khoury, A.D u. a.: *Islam-Lexikon*, Herder spektrum, München, 2006, s. 548 an.

isté predpoklady. Jednak je to smrť fyzickej osoby (poručiťa), existencia dedičstva, právny dôvod dedenia (buď zákon alebo testament), dedičská spôsobilosť, určité jednanie osoby oprávnenej dediť, potvrdenie dedičstva a poprípade aj vysporiadanie sa medzi dedičmi.

5.2.1. Skupiny dedičov

Jedna tretina zanechaného majetku väčšinou pripadala na nadácie (*waqf*) a zvyšné dve sa delia medzi potomkov. Poručiťel môže určiť komu a hlavne čo zanechá. Podmienené to je len tým, aby nespôsobil ujmu a zásah do práv ostatných potomkov. Pred rozdelením dedičstva sa od neho odpočítajú všetky dlhy. Oddelí sa majetok žien. Všetko ostatné sa ocení a potom sa z toho oddelí to, čo poručiťel zanechal jednotlivým dedičom. Až potom sa zvyšok rozdelí medzi potomkov podľa podielov, ktoré na ne pripadajú.¹³⁰ Za dedičov sa pokladajú:¹³¹ (manžel, rodičia, deti, synov syn a jeho mužskí potomkovia, neter, starý otec zo strany otca a jeho predkovia, stará matka zo strany matky, súrodenci, bratov syn a jeho mužskí potomkovia, otcov brat, syn otcovho brata, patróni prepusteného otroka). Z nich sú niektorí zabezpečení určitou sumou ešte skôr ako ostatní. Ďalší sú len všeobecnými dedičmi a iní sú dedičia zaistení určitou sumou a zároveň aj všeobecnými dedičmi (otec, otcov otec, dcéra a sestra). Ak prichádzajú do úvahy len mužskí dedičia, tak dedia: otec, syn, manžel. V prípade len ženských dedičov dedia: dcéra, synova dcéra, matka, *soror germanae*, manželka. Pri spoludedičoch dedia len: rodičia, syn, dcéra, manželský partner.

5.2.2. Dedičské podiely¹³²

Jednotlivé podiely sú:¹³³

- Jedna polovica pre jedinú dcéru, jedinú dcéru syna, jedinú *soror germanae*, jedinú *soror consanguinea*, manžela, ak poručiťelka nezanechala deti ani synove deti.

---

¹³⁰ U šiítov pripadá na užšiu rodinu viac ako u sunnitov pričom aj postavenie dcér je u nich oveľa výhodnejšie.

¹³¹ Podrobnejšie vid' Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 99.

¹³² O výške podielov pojednáva Korán (4:11, 4:12 - ženy).

¹³³ Podrobnejšie vid' Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 99.

- Jedna štvrtina pre manžela, ak má poručiťka deti alebo synove deti a vdovca (vdovu), ak poručiť nezanechal deti ani synove deti
- Jedna osmina pre vdovu (vdovy), ak poručiť zanechá deti alebo synove deti
- Dve tretiny pre dve a viac dcér, dve a viac dcér syna, dve a viac *soror germanae*, dve a viac *soror consanguinea*
- Jedna tretina pre matku v prípade, ak nenastala preklúzia, a dvoch alebo viac súrodencov zomrelého so spoločnou matkou
- Jedna šestina pre matku, ak deti alebo synove deti poprípade keď dvaja a viac súrodencov prichádzajú do úvahy, pre starú matku, ak matka už nežije, pre synovu dcéru, ak nededí vlastná dcéra, pre *soror consanguinae*, ak prichádza do úvahy aj *soror germanae*, pre otca, ak deti alebo synove deti dedia, pre starého otca, ak už nežije otec, pre jediného brata alebo sestru so spoločnou matkou.

Zákony urovnania (*awl*) sa využívajú v prípade ak je suma podielov väčšia ako celé dedičstvo. V takom prípade sa jednotlivé zlomky patrične znižujú tak, aby sa každý oprávnený dedič uspokojil:

- $1/6$ na $1/7$, $1/8$, $1/9$ a $1/10$
- $1/12$ na $1/13$, $1/15$ a $1/17$
- $1/24$ na $1/27$

Ak sú napríklad dedičmi manžel, ktorý má nárok na $1/2$ a dve dcéry, ktoré majú nárok na $2/3$ tak sa medzi nich nerozdelí $7/6$ ale $7/7$. Manželovi pripadnú $3/7$ a dcéram zvyšné $4/7$.

V mnohých prípadoch pripadajú rôzne kombinácie zlomkov na príslušných dedičov. Preto sa stáva, že zostávajú isté podiely, ktoré nepripadnú nikomu. Právo (*usbah*) rieši tento problém a upravuje podiely, ktoré ostali voľné.

Ak po rozdelení dedičstva zostane aj tak niečo nerozdelené, pripadne to všeobecným dedičom. Na prvom mieste je vždy syn. Z nerozdeleného podielu sa ešte pamätá na otcovho otca, dcéru a sestru, pričom aj tu platí, že žena dostane len polovinu podielu pripadajúcu na muža. To čo aj tak zostane po ich vysporiadaní nerozdelené, pripadá

štátnej pokladnici. To isté platí aj vtedy, ak nie sú k dispozícii nielen priami príbuzní, ale ani vzdialenejší.

5.2.3. *Prekážky v dedení*

Je potreba u každej veci zvlášť posudzovať schopnosť dediť a uplatniť pri nej individuálny prístup. Obecne možno zhrnúť podmienky, za ktorých pozostalý nemôže dediť. V prípade, že bol:

- vydedený
- spôsobil smrť zosnulému
- vyznáva iné náboženstvo ako islam
- mužský príbuzný konvertuje na islam.¹³⁴

5.2.4. *Postup pri rozdelení majetku*

Dedičské právo sa uplatní v tom prípade, ak po zosnulom zostane nejaký majetok, s ktorým sa naloží nasledovne. Ako prvé sa z neho uhradia všetky vynaložené náklady spojené s pohrebom. Po nich sa uhradia všetky dlhy, ktoré zomretý zanechal. Ďalej sa splní závet zosnulého a až potom sa rozdelí zvyšný majetok, medzi dedičov. Ten, kto dedí podľa závete sa už nemôže uchádzať o podiel na dedičstve. V opačnom prípade, odkázaný majetok zo závete môže dostať len so súhlasom ostatných dedičov.¹³⁵

5.3. *Trestné právo*

Islam nie je náboženstvo, ktoré sa zameriava čisto na duchovné záležitosti. Pôsobnosť islamu nekončí preto v duchovnej oblasti. Naopak je to náboženstvo, ktoré citeľne zasahuje do života nielen jednotlivca, ale celej spoločnosti prostredníctvom spoločenskej morálky a spravodlivosti. Trestné právo (*ukúbát*) tvorí podľa názorov islamských právnikov jednak Božie právo (*hakk Alláh*) a jednak ľudské právo (*hakk*

---

¹³⁴ V Iráne platí zákon, že konvertita sa stáva výhradným dedičom aj po najvzdialenejších príbuzných a to aj v prípade, že ide o veľmi vzdialeného príbuzného (napr. bratranec z tretieho kolena).

¹³⁵ Podrobnejšie viď Bulachova, I.: *Islam za 90 minút*, Izdatelstvo AST, Sankt Peterburg, 2006, s. 55.

ádamí). Trestanie podľa šarie sa s výnimkou Saudskej Arábie postupne nahradzovalo po vzore západných krajín. Do polovice dvadsiateho storočia sa tak uplatňovalo len sporadicky v Saudskej Arábii.¹³⁶ Vzhľadom k opätovnému zavádzaniu islamského trestného práva v dôsledku rastu fundamentalistických nálad v niektorých krajinách, boli opätovne vykonávané tresty podľa šarie za vlády Zijául-Haka v Pakistane, po víťazstve islamskej revolúcie v Iráne, uchopení moci Talibanom v Afganistane, či na základe rozhodnutia Nimajrího o opätovnom zavedení šarie v Sudáne. V islamskom práve väzenie nie je často využívané a spolu so zbičovaním na smrť a prepadnutím majetku je považované za nedôstojné, ponižujúce a nehumánne. Väzenie slúži len ako prostriedok ku kajúcnosti páchatel'a, s úmyslom vzbudiť v ňom počas väzby ľútosť, prípadne sa očakávalo, že sa podozrivá osoba prizná pod psychickým tlakom z obmedzenia osobnej slobody. K tomuto priznaniu však nesmel byť podozrivý nijakým spôsobom fyzicky týraný a vystavený tak tlaku priznať sa k niečomu, čoho sa nedopustil. Islam totiž odsudzuje vynucovanie si zmeny názorov a postojov druhej strany. Ostro sa stavia najmä ak sa k tomu použijú rukojemníci a druhá strane je tak vystavená nesmiernemu tlaku.

5.3.1. Priestupky

„Šaria sa ako systém pravidiel náboženskej a právnej povahy zaoberá aj priestupkami, ktorých sa môže dopustiť moslim. Tu rozlišujeme dva druhy priestupkov:

- a) priestupky, ktoré sa nazývajú makrúh a myslia sa nimi tie, ktoré sa nemali stať,*
- b) priestupky, ktoré majú označenie harám. Sú to tie, ktoré sú v rozpore s božím zákonom a za jeho porušenie čaká vinníka spravodlivý trest.*

Korán a sunna obsahujú ustanovenia, ktoré sú prekročením hranice únosnosti z hľadiska islamskej viery a práva. Samotný Korán obsahuje okolo 30 veršov, ktoré majú priamu súvislosť s oblasťou trestného práva. Už spomínaný fikh stanovil sedem kategórií trestných činov, ktoré sa kvalifikujú ako prekročenie uznávaných spoločenských javov.“¹³⁷

---

¹³⁶ V prílohe číslo 7 je uvedená štatistika trestu smrti v Saudskej Arábii za obdobie cca. 40 rokov.

¹³⁷ Štefanovič, M. a kol.: *Svetové právne systémy*, Polygrafické stredisko, Bratislava, 1992, s. 108.

Korán a *sunna* stanovujú hranice, ktoré sa nesmú prekročiť. Prekročením Bohom stanovených hraníc (*hudúd Alláh*) sa tak moslim dopúšťa činu považovaného za (*harám*). Právna veda *fikh* na základe toho stanovuje zhruba sedem druhov trestov za takéto prekročenie koránskych hraníc. Pri posudzovaní závažnosti záleží na tej ktorej škole, nakoľko si všetky vypracovali vlastné hierarchické usporiadanie trestných činov a z nich následne plynúcich trestov. Za najhorší priestupok sa považuje (*ridda*).¹³⁸ Pri hodnotení priestupku rebélie proti autorite vlády, sa ortodoxný sunniti rozchádzajú s menšinovými šiitmi. Kým ortodoxná sunna to považuje za ťažký prečin, u šiitov tomu tak nie je. Krvná pomsta (*sa' r*) známa už pred islamom bola obmedzená len na úmyselné zabitie. Trest môže vykonať príbuzný zavraždeného, ale v dnešnej dobe vinníka potrestá po väčšine kat. V ostatných prípadoch *sa' r* nahradilo vykúpenie *dija*.

5.3.2. *Druhy trestov a trestných činov*

Zložitý systém islamského práva v sebe zahŕňa štyri druhy trestov za násilné činy.¹³⁹

- a) odplata rovnakou formou (*kisás*)
- b) kompenzácia (*dija*)
- c) zákonne uložený trest na základe analógie (*kijás*)
- d) trest uložený sudcom na základe jeho vlastného uváženia (*tazir*)

Základom sú koránske tresty *hadd*, ktoré postihujú hriešnika za porušenie zákona uvedeného v Koráne. Tento typ trestných činov uvedených v Koráne nemožno ospravedlniť a odpustiť, nakoľko boli spáchané voči samotnému Bohu a žalobcom môže byť ktokoľvek z moslimov, kto sa dozvie o spáchaní trestného činu a je jeho povinnosťou to oznámiť súdu. Súd môže už len konštatovať porušenie Božieho práva. Postihujú sa ťažké trestné činy:

---

¹³⁸ Podrobnejšie vid' Křikavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutočnosť*, Panorama, Praha, 1990, s. 133.

¹³⁹ Tresty majú trojnásobný účinok: jednak je to trest za spáchaný trestný čin, ďalej prevencia spoločnosti proti podobnému správaniu, a nakoniec aj náprava konkrétneho delikventa a jeho spätné zaradenie do spoločnosti.

- Cudzoložstvo¹⁴⁰

V prípade mimomanželského pohlavného styku sa ukladá trest smrti ukameňovaním,¹⁴¹ bičovaním (sto rán),¹⁴² alebo ak išlo o predmanželský pohlavný styk vyhnanstvom.¹⁴³ Pokiaľ sa dopustil páchatel' činu so sestrou alebo matkou, nasleduje trest smrti. Dovolený nie je ani intímny styk so ženou brata alebo iného príbuzného. Vo všeobecnosti sa trest smrti ukladá zriedka, nakoľko je potrebné spáchanie cudzoložstva (*ziná*) doložiť štyrmi mužskými svedkami bezúhonnej povesti¹⁴⁴ a v prípade, že sa to nepodarí hrozí tomu, kto iného obviní a jeho vinu dostatočne nepreukáže osemdesiat rán bičom. Ak muž pristihol svoju manželku s cudzím mužom pri *ziná* in flagranti, mohol oboch bez ďalšieho zabiť. Pri zneužití neplnoletej alebo panny hrozilo páchatel'ovi taktiež ukameňovanie. To hrozilo aj za únos ženy.

- Krivé obvinenie z cudzoložstva¹⁴⁵

Nakoľko je potrebné k uznaniu viny zo spáchania *ziná* hodnoverné svedectvo aspoň štyroch mužských svedkov bezúhonnej povesti mal by si každý, kto chce niekoho obviňovať zo spáchania *ziná* dobre zvážiť svoje konanie. V prípade, že neuspeje so svojim obvinením mu hrozí trest v podobe osemdesiat rán bičom, alebo vyrezanie jazyku. Mužovi pri dokázaní, že znásilnil ženu, hrozil trest smrti. K jeho usvedčeniu stačil jeden jediný nestranný svedok.

- Krádež

Islam chráni súkromné vlastníctvo a pre prípad porušenia jeho nedotknuteľnosti má k dispozícii rozpracovaný systém trestov pre páchatel'a. Pri posudzovaní krádeže hrá

---

¹⁴⁰ Tak isto ako cudzoložstvo sa trestá homosexuálny styk . Ak majú obaja homosexuálni partneri svojich manželov alebo manželky, môžu byť upálení alebo usmrtení zhodením z výšky. V prípade, že ešte nie sú ženatí alebo vydaté, je popravený len pasívny partner (ak je už dospelý) a aktívny partner je zbičovaný 100 ranami.

¹⁴¹ Pri kameňovaní často smrť nastáva až v okamihu, keď je hlava oddelená od tela.

¹⁴² 100 rán miesto ukameňovania sa vzťahuje na previnilca, ak je slobodný v dobe činu. To isté platí aj v prípade, ak žil páchatel' v čase činu v manželstve, ale jeho partner bol chorý alebo ďaleko od domova.

¹⁴³ Odsúdenie smilstva ako ohavnej a zlej cesty možno nájsť v Koráne (17:32 - nočná cesta).

¹⁴⁴ Podrobnejšie viď Korán (4:15 - ženy). Tento verš ako trest za cudzoložstvo ukladá zamknutie ženy v dome, kým ju smrť nenájde. O ukameňovaní hriešnice nie je na tomto mieste žiadna zmienka.

¹⁴⁵ Nepriame dôkazy nestačia k usvedčeniu zo *ziná*. Obvinenie musí byť vierohodne doložené. To, že muž a žena spolu strávili na jednom mieste noc, nie je postačujúci k uznaniu viny zo *ziná*.

dôležitú úlohu výška ukradnutej veci. K motívu, ktorý viedol páchatel'a k činu sa až tak neprihliada. Od hodnoty odcudzenej veci závisí, či sa bude jednať o malú krádež, za ktorú stačí pokuta určená sudcom a veľkú krádež, kde už takýto rozsudok sudcu nepostačuje. Korán určuje za túto veľkú krádež ako trest uťatie zlodejovi pravej ruky v zápästí. Pri druhej krádeži nasleduje ľavá noha. V prípade, že ani toto nepostačuje a páchatel' opätovne siahne na cudzí majetok, odtne sa mu ľavá ruka a pri štvrtej krádeži pravá noha. Niekde sa dalo stretnúť s praxou, že pri prvej krádeži sa páchatel'ovi odťali všetky prsty okrem palca a dlane na pravej ruke. Ak mu toto zmrzačenie nestačilo k ponaučeniu, odťala sa mu ľavá noha v členku. V prípade, že ani toto ho neodradilo od recidívy, nebol už viac mrzačený, ale ho uväznili. S utínaním rúk sa môžeme ešte stále stretnúť v Saudskej Arábii, Jemene, Ománe, Sudáne alebo Iráne, aj keď nie už v takej podobe, ako tomu bývalo kedysi. Naopak, niekde sa možno stretnúť s názorom, že ak zlodej vec vráti ešte predtým než začne trestné stíhanie, nemá sa použiť trest uložený Koránom, t. j. uťatie pravej ruky, prípadne ďalších končatín, ak sa jednalo o páchatel'a recidivistu. Trest odťatia končatiny sa neuplatnil ani vtedy, ak okradnutý bol blízky príbuzný páchatel'a, hosť okradol hostiteľ'a, sluha svojho pána, veriteľ svojho dlžníka o čiastku menšiu ako bol dlh, alebo ak zlodej ukradol alkohol, psa prípadne prasa. V týchto prípadoch mohol *kadí* uložiť len svetský trest.

- Lúpežné prepadnutie

Tak ako pri krádeži aj pri lúpeži (*harába*) sa chráni nedotknuteľnosť súkromného vlastníctva. Chráni sa majetok proti násilnému odňatiu jeho vlastníkov. Rozdiel sa pritom nerobí, či ide o vec alebo nehnuteľnosť. Ak prišiel pri lúpeži poškodený o život, bol lupičovi vymeraný trest smrti. Pri zranení poškodeného bol páchatel' odsúdený k 30 ranám bičom. Uzurpovanie (*ghasab*) zahrňuje celý rad protiprávnych činov, nejde len o lúpež, ale aj o únos a znásilnenie ženy, odňatie pôdy, zákaz vstupu do mešity alebo zamedzenie štúdia v *madrase*. Patrí sem aj požičiavanie peňazí na úrok *ribá*, ako aj to že, niekto bráni ostatným sa nerušene modliť v mešite.

- Odpadlíctvo od islamu

Odpadlíctvo *ridda* patrí k najhorším priestupkom, ktorých sa môže moslim dopustiť. Toto sa nevzťahuje na kresťanov a židov, ktorí sú považovaní za „ľudí knihy“

a bezprostredných predchodcov islamu. Mohlo by sa zdať, že odpadlík by nemal byť usmrtený, nakoľko sa na neho ako nemoslíma už nevzťahuje *šaria*. Ochrana nemoslímov zaručuje toto právo len kresťanom a židom, ktorí veria v toho istého Boha ako moslimovia. Odpadnutím od islamu sa má za to, že daná osoba odmieta Boha a preto nepožíva ochranu „ľudí knihy“ a bude usmrtený ako obyčajný neveriaci. Samotný Korán hovorí o dôsledkoch, ktoré postihnú tých, ktorí sa vzdajú svojej viery. Pre odpadlíka, ktorý je dospelý, schopný zvážiť a posúdiť svoje rozhodnutie, nasleduje smrť, ktorá môže byť vykonaná sťatím, upálením, ukrižovaním alebo vyhnanstvom. Predtým je ale ešte vyzvaný, aby oľutoval svoj čin a znovu prijal islam za svoje náboženstvo. K tomu je mu daná lehota troch dní v priebehu ktorých má možnosť nápravy. Ak aj po vypršaní tejto lehoty opätovne neprijme islam, bude usmrtený niektorým z vyššie uvedených spôsobov. Žena je naopak uväznená do tej doby, než svoje správanie oľutuje.

- Opilstvo¹⁴⁶

Za pitie alkoholických nápojov hrozil trest osemdesiatich rán bičom. Tresty sa ukladali nielen tým, ktorí alkohol požívali, ale ho aj vyrábali a následne predávali. Pre tých, ktorí opití vstúpili do mešity prichádzal do úvahy okrem verejného bičovania aj trest sťatím. Zákaz požívania alkoholických nápojov sa nevzťahoval na inovercov. Tí mohli požívať alkohol v súkromí, za predpokladu, že nepohoršovali v podnapitom stave moslimskú verejnosť a nedopúšťali sa zosmiešňovania islamu. Beztrestne ho mohli používať aj pri náboženských obradoch kresťania.¹⁴⁷ Prohibícia sa týkala aj všetkých druhov omamných látok.

---

¹⁴⁶ Zákaz požívania alkoholických nápojov pramení priamo z Koránu: vy veriaci, zakazuje sa vám piť víno (5:90 - stôl), alebo: Diabol chce zasiať nepriateľstvo a nenávisť za pomoci vína a hazardných hier a odpútať vašu myseľ od Boha a modlitieb (5:91 - stôl).

¹⁴⁷ Pri premene vína na krv Krista počas bohoslužby.

- Hazardné hry¹⁴⁸

V islamskom práve je zakázaný hazard (*kimár*). Ide o tie činnosti, pri ktorých výhra závisí na šťastí alebo podvodnej špekulácii a prispieva tak k ožobračovaniu ľudí na jednej strane a neoprávnenému zisku na strane druhej.

- Rebélia proti autorite vlády

Každá spoločnosť sa chráni proti nepriateľom zvonku ako aj zvnútra. A preto aj v islame sa považuje činnosť proti legitímnej vláde za niečo škodlivé, potrebné odstrániť pokiaľ možno už v samom zárodku. V Saudskej Arábii vláda použila proti islamistom, ktorí prenikli do Mekky so zbraňami a držali pútnikov ako rukojemníkov násilie. Napriek tomu, že je v Mekke zakázané zabíjať a používať zbrane väčšina obyvateľov s počínaním vlády súhlasila.¹⁴⁹

Pre tieto vyššie uvedené prípady sú v samotnom Koráne už uvedené tresty. Pri potrestaní previnilca sa aplikoval trest smrti buď sťatím alebo obesením, ukrižovaním, utínaním rúk prípadne pri recidíve aj nôh, vyhnanstvom a telesným týraním (šlo predovšetkým o palicovanie a bičovanie).¹⁵⁰ Súd bol oprávnený už len stanoviť počet úderov bičom. Podmienkou tohto trestu je, že údery nesmú byť takej intenzity, aby poškodili vnútorné orgány potrestanej osoby. Potrestaný dostáva od 25 do 100 úderov palicou alebo bičom¹⁵¹ a k tomu mu ešte môže byť uložený ďalší trest za účelom ponaučenia. Po vykonaní trestu sa ukladá pokánie (*tauba*) a odčinenie (*kaffara*), ktorá pozostáva z prepustenia otroka alebo dvojmesačného pôstu. V prípade trestného činu spáchaného na druhých ľuďoch (*džináját*) sa trestný čin trestá len na základe podanej žaloby postihnutou osobou alebo jeho príbuzných. Za tieto trestné činy sa ukladajú

¹⁴⁸ Hazardným hráť nemožno v islame podľa hnutí. Sú totiž výslovne v Koráne moslimom zakázané: vy, veriaci, zakazuje sa vám hrať hazardné hry, lebo je to satanovo dielo, vystríhajte sa toho, budete spasení (5:90 - stôl).

¹⁴⁹ Islamskí povstalci na čele s hovorcom a vojenským veliteľom, ktorým bol zbehnutý dôstojník saudskej armády Džihajmán ibn Sajf al-Utajba, od 20. novembra 1979 na „sviatok Obetovania“ (*id al-adhá*) desať dní obliehali Veľkú mešitu. V nej držali ako rukojemníkov stovky zhromaždených veriacich. Vyzývali k revolte a povstaniu zo zbraňou v rukách proti vláde s odôvodnením, že medzi povstalcami je *mahdí* z rodu Kurajš, ktorý prišiel odstrániť nespravodlivú vládu Saudskej Arábie. Veriacich rozhorčilo násilné vniknutie do mešity zo zbraňami a preto bola výzva odmietnutá. Následný zákrok proti rebelom bol prijatý ako zákonný obyvateľmi Mekky, nakoľko rebeli porušili posvätnosť Mekky.

¹⁵⁰ Muž pri bičovaní musel stáť, žena pri tom sedela. Obaja boli zaodetý len stroho, aby bola zakrytá ich nahota.

¹⁵¹ V Saudskej Arábii dnes možno miesto kameňovania odsúdenca zastreliť, pretože vystrelený náboj zo strelnej zbrane možno údajne považovať za hodený kameň.

tresty *kisás*. Sem sa zaraďuje napríklad vražda, zranenie alebo ublíženie na zdraví. Za úmyselnú vraždu nasleduje smrť, ktorú verejne vykoná kat zoťatím, alebo je previnilec odovzdaný príbuzným, aby ho popraviť sami. Ak si najbližší príbuzní želajú alebo súhlasia s tým, že páchatel' ostane na žive, je povinnosťou páchatel'a a jeho rodiny vyplatiť príbuzným zavraždeného kompenzáciu (*dija*). Ide o finančné odškodnenie za spáchanie zločinu. *Dija* za vraždu je pevne stanovená Koránom a pozostáva z vyplatenia odškodného, ktoré bývalo pomerne vysoké – napríklad ťavie stádo v počte aspoň sto kusov, ovčie stádo o počte aspoň tristo kusov, alebo veľká suma peňazí. Prijímalo sa aj zlato. *Dija* prichádzala do úvahy pri neúmyselnej vražde počas bitky alebo z nedbanlivosti, poprípade u vraždy spáchanej ženou. Pri spôsobení zmrzačenia tela sa trestá v prípade možnosti rovnakým zmrzačením, alebo vyplatením odškodného. „*Za oslepnutie sa platila plná dija – teda sadzba za neúmyselné zabitie. Za vypichnutie jedného oka polovica dije. Za úplné alebo čiastočné useknutie nosu a za vyrezanie jazyka sa platila jedna dija, za useknutý prst desatina dije. Za kastráciu muža zákon predpisuje sadzbu vo výške neúmyselného zabitia.*“¹⁵² Mnohokrát bolo potreba vyniesť náhradné tresty za *diju*, nakoľko páchatel' nemal dostatok prostriedkov na výkupné a jeho rodina nebola na tom o moc lepšie. Často sa tak stávalo, že súd obvineného zaviazal si trest odčiniť námezdnu prácou na mieste, ktoré bolo v rozsudku určené. Ďalšou možnosťou bolo nakŕmenie šesťdesiatich hladujúcich. Tieto náhradné tresty sa ukladali aj v takom prípade, že postihnutá strana za zabitie *diju* nepožadovala a čin páchatel'ovi prepáčila. Treba ale poznamenať, že v prípade zavraždenia ženy alebo jej zmrzačenia nehrozil páchatel'ovi trest *kisás* t. j. odplata tým istým, čiže istá smrť, ale len povinnosť kompenzácie *dija* v polovičnej hodnote. V prípade, že bola usmrtená tehotná žena je povinnosťou páchatel'a zaplatiť dve dije. Spôsobenie potratu tiež neostalo bez následkov.¹⁵³ Výška dije vyplatená v zlate závisela od toho v akom štádiu sa už žena nachádzala. Ak si privodila tehotná žena potrat sama vznikla jej povinnosť vyplatiť *diju* buď otcovi usmrteného dieťaťa alebo jeho starému otcovi. Pri drobných poraneniach a škrabancoch na tele na miestach zakrytých oblečením sa platí len polovica dije, ktorá by sa platila, ak by šlo o miesta na tele trvale viditeľné. Tresty hrozili aj učiteľom, ktorí mali síce povolené pri výučbe fyzicky trestať neposlušné deti, ale nesmeli im spôsobiť pritom vnútorné poranenia, či nebudaj krvácanie z rany. Zakázané bolo udierať deti do hlavy a tváre. V opačnom prípade bol učiteľ povinný podľa druhu poškodenia zaplatiť

¹⁵² Křikavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutočnosť*, Panorama, Praha, 1990, s. 135.

¹⁵³ V takom prípade sa platilo odškodné manželovi tehotnej ženy alebo jeho otcovi.

diju dieťaťu. Pri trestných činoch kategórie *tazir*, sa tresty ukladajú na základe rozhodnutia súdu, vládcu alebo policajného náčelníka za porušenie spoločenského poriadku. Ide napríklad o nepodriadenie sa štátnej moci, chuligánstvo na verejnosti, vyzývavé správanie sa, krádež na bazáre, drobný podvod, špionáž proti štátu, čarodejníctvo a kacírstvo, ale aj útlak poddaných. Pri ukladaní trestu hralo rolu uváženie toho, kto rozhodoval (sudca, vládca alebo policajný náčelník), pričom rozhodnutie muselo byť v duchu obecného záujmu a *šarie*. K tomu slúžil register len tých trestov, ktoré mohli byť uložené. „Najčastejšie boli ukladané tresty infamujúce, napr. oholenie hlavy, začiernenie tváre, trojdenná hladovka spojená s predvádzaním polo obnaženého páchatel'a po uliciach s verejným oznamovaním činu, ktorý spáchal. Vylúčené však neboli ani telesné tresty. Absolútny trest sa objavoval len výnimočne napr. za špionáž, kacírstvo alebo čarodejníctvo.“¹⁵⁴ Previnilec môže byť odsúdený aj k palicovaniu alebo bičovaniu. Súd mohol určiť od 5 do 39 úderov popri prípade zatvorenie do väzenia na dobu šiestich mesiacov, či zaplatenie pokuty. Pri *tazir* sa vyžaduje obligatórne oľutovanie a odpustenie a v niektorých ojedinelých prípadoch aj vykúpenie formou dlhého pôstu, alebo prejavu milosrdenstva chudobným, poväčšine formou almužny .

5.3.3. Trestneprávná zodpovednosť

K predpokladom zodpovednosti za škodu nepatrilo zavinenie. Zodpovednosť vznikala na základe zakázaného protiprávneho konania. Požiadavkou bolo, aby vznikla príčinná súvislosť medzi vzniknutou škodou a protiprávnym činom. Treba podotknúť, že úmysel škodcu sa spravidla neskúmal. Zodpovedná môže byť pritom aj osoba, ktorá nemá spôsobilosť na právne úkony. Za spáchanú škodu nasledovala povinnosť škodcu nahradiť ju. Subjektom trestneprávej zodpovednosti mohol byť len jednotlivec, naopak pri zodpovednosti za škodu mohlo ísť aj o kolektív. Nutná obrana alebo donútenie (krajná núdza) sú pokladané za ospravedlňujúce okolnosti a zbavujú trestnej zodpovednosti. V prípade spáchania trestného činu má byť braný k zodpovednosti len páchatel'. Krvná pomsta *sa 'r* sa vzťahuje len na páchatel'a a môže ju vykonať príbuzný zavraždeného alebo sudca. Žiaľ, stávali sa prípady, že bol usmrtený napríklad aj otec toho, kto odpadol od islamu, bez ohľadu na to, či sám zostal moslimom. Islamské právo pozná tri stupne usmrtenia.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 60.

¹⁵⁵ Podrobnejšie vid' Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 117.

a) zavinenie priame (so zbraňou alebo bez nej)

Pri tomto konaní má páchatel' väčšinou v rukách smrtiaci nástroj, ktorým udiera obeť, s úmyslom jej privodiť smrť. Uvedomoval si následok svojho konania, ktorý chcel spôsobiť.

b) zavinenie nepriame

Pri tomto konaní páchatel' nechcel spôsobiť smrť svojím konaním, ale tá napriek tomu nastala. Úmyslom bolo poškodenému privodiť len zranenie.

c) zavinenie z nedbalosti.

Môže sa stať, že niekto hodí po nejakej veci istý predmet, ktorý ale minie túto vec a zasiahne blízko stojaceho človeka tak nešťastne, že tento zomrie.

Islam pozná tiež pojem spolupáchateľstva: ak viacero páchatel'ov spácha trestný čin spoločným konaním za súčasného úmyslu skutok spáchať. Toto mohlo nastať v prípade lúpežného prepadnutia, poprípade únosu, na ktorom viaceré osoby vykonávali isté vopred rozdelené úlohy. Každý z nich by sám čin nedokonal. Ich konanie až ako celok tvorilo trestný čin, napríklad usmrtenie olúpených osôb, zviazanie a unesenie ženy. Pri nepreukázaní úmyslu niektorého zo zúčastnených sa miernejšie potrestali aj ostatní zúčastnení. V takom prípade sa im uložil nie trest smrti, ale povinnosť zaplatiť kompenzáciu *dija*.

5.3.4. *Trestný proces*

Pri súdnom konaní sa uplatňovala zásada verejnosti. Senáty neexistovali a rozhodnutie musel prijať samosudca (*kádi*). Sudca musí byť pri rozhodovaní bezúhonný a nestranný.¹⁵⁶ Predpokladom výkonu funkcie je požiadavka poznať dobre islamské právo *šariu*, ako aj zbehosť v súdnej praxi. Sudca by sa mal vyvarovať výkonu jeho

---

¹⁵⁶ Nestrannosť sa zaisťuje zákazom pre sudcu prijímať akékoľvek dary od ľudí z jeho okolia, pretože by mohli byť raz potencionálne stranami pred súdom, vid' Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 118.

funkcie ak pociťuje hlad, smäd, strach, ospalosť, smútok alebo prílišnú radosť, ktoré by ho mohli vyvieť z duševnej rovnováhy.¹⁵⁷ Vymenovaný býva panovníkom alebo miestnou správou. „*Sudca rozhoduje spory a potvrdzuje právne úkony podľa šarie a zvykového práva adat. Neexistuje špecializácia na veci občianskoprávne a trestne právne, naopak – do sudcovskej pôsobnosti patrí vedľa riešenia sporov tiež notárstvo, dozor nad trhom, t.j. kontrola tovaru, cien, mier a váh, verejný poriadok a činnosť verejne prospešných nadácií.*“¹⁵⁸ Sudca pri výsluchu svedkov musí byť voči nim zdvorilý a nesmie dať najavo ani jednej zo strán, že sa stotožnil s jej svedeckými výpoveďami.¹⁵⁹ Rozhoduje pritom s konečnou platnosťou, bez možnosti sa voči jeho rozhodnutiu odvolať. Islamskí právnici akceptovali len očitú svedeckú výpoveď. Vecné dôkazy sa neprijímali. To bol dôvod pre výnimku, ktorá umožňovala odvolanie. Ak totiž sudca rozhodol v neprítomnosti čo i len jednej zo strán, mohla strana neprítomná na prejednávani sporu pred súdom opätovne celú záležitosť predložiť súdu k rozhodnutiu. Vec sa mohla dostať znovu pred sudcu aj vtedy, ak prvý krát rozhodol v očívidnom rozpore s dôkazmi prednesenými na súde. Ďalšou výnimkou je, keď sudca zjavne použil nesprávnu normu. Svedčiť pred súdom mohol muž alebo žena, pričom svedectvo dvoch žien malo váhu jedného muža. Svedectvo bolo prípustné len ak sa jednalo o svedka plnoletého, duševne zdravého. Svedok musel byť tiež slobodný a bezúhonný občan. Otroci mali úplne zakázané svedčiť. „*V trestných veciach je svedectvo žien neprípustné. Pri prejednávaní smilstva sú potrební najmenej štyria svedkovia. V ostatných trestných veciach postačia dvaja.*“¹⁶⁰ Svedecká výpoveď mohla byť čiastočne alebo úplne odvolaná a to dokonca aj po vynesení rozsudku. V takom prípade bol svedok povinný nahradiť škodu, ktorú svojím správaním spôsobil. Niekedy sa mohlo stať, že svedok nemohol predstúpiť pred súd z dôvodu choroby alebo smrti. V takom prípade sa uplatňovalo svedectvo z druhej ruky (*far'í*). Dvaja svedkovia dosvedčili to, čo sa dozvedeli od pôvodného svedka. Ak neboli k dispozícii žiadni svedkovia, mohol byť obžalovaný sudcom vyzvaný, aby o svojej nevine prisahal. Prisahou sa malo za to, že obžalovaný je nevinný a bol spod žaloby oslobodený. Ak obžalovaný odmietol prisahať bol vyzvaný žalobca, aby prisahal on. Ak tak učinil spor vyhral v opačnom prípade ho prehral. Toto všetko platilo pokiaľ ide o moslimov na ktorých sa vzťahuje islamské právo. Príslušníci iných vierovyznaní (kresťania a židia)

---

¹⁵⁷ Podrobnejšie vid' Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 118.

¹⁵⁸ Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002, s. 51.

¹⁵⁹ Podrobnejšie vid' Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 118 an.

¹⁶⁰ Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 119.

požívali samosprávnú autonómiu v súdnych veciach, pokiaľ nepodliehala záležitosť islamskému súdu. V prípade, ak ide o spor nemoslíma s moslimom alebo v trestných veciach je *kádi* jediná kompetentná inštancia k rozhodovaniu vzniknutého sporu. Moslimský sudca (*kádi*) zastupuje a chráni štát vo všetkých prípadoch, keď je všeobecný poriadok štátu narušený alebo ohrozený. Povinnosťou *kádiho* je pri spore moslíma s nemoslímom konať spravodlivo a podľa práva, rovnako sa pokladá svedectvo nemoslíma za menej hodnoverné. V trestných veciach dokonca platí, že svedectvo nemoslíma proti moslimovi nemožno prijať.¹⁶¹

5.4. *Islamská ekonómia*

Islam a jeho právo vznikalo v podmienkach, kde hral obchod významnú úlohu pri zabezpečovaní životných podmienok. Hospodárske aktivity sú preto považované za bohumilé dielo. Muhammad ale poukazuje na to, že je potreba konať čestne. Energicky pritom vystupuje proti podvodu s produktmi a falšovaním peňazí.¹⁶² *Umma* a jej záujmy pri zabezpečovaní životných podmienok sú kladené na jedno z prvých miest, tak aby bol umožnený každému dobrý hmotný ako aj duchovný život (*hajat tajjibah*). To umožňuje zlepšiť materiálne podmienky jednotlivca a súčasne rozvoj celej spoločnosti. K ich vzájomnému harmonickému rozvoju sa využíva napríklad demokratický inštitút spočívajúci v rozhodovaní na základe vzájomných konzultácií (*šúra*). Islam sa stavia preto do opozície ku kapitalizmu, ktorý prosperuje na účet celej spoločnosti budovaním súkromného majetku. Nesúhlasí však ani s komunizmom, ktorý nemá miesto pre súkromné podnikanie. Zisk jednotlivca alebo dokonca celej spoločnosti nemá znamenať stratu ostatných. „*Islamský ekonomický systém vyžaduje takú alokáciu zdrojov, aby boli naplnené ciele islamského práva (maqásid) a súčasne bol umožnený všetkým členom spoločnosti dobrý hmotný a duchovný život (hajat tajjibah)*.“¹⁶³ K tomu má islamská ekonómia k dispozícii tri mechanizmy: povinná náboženská daň (*zakát*), dedičské zákony a zákaz úročenia. Z verejného rozpočtu¹⁶⁴ sa prostriedky dostávali k chudobným, sirotám, knižniciam, mešitám, školám alebo nemocniciam, útlkom pre pocestných pozdĺž najdôležitejších obchodných ciest. Sledoval sa pritom verejný

¹⁶¹ Podrobnejšie viď Khoury, A.D u. a.: *Islam-Lexikon*, Herder spektrum, München, 2006, s. 572.

¹⁶² Muhammad sa živil ako obchodný zástupca a isto dobre poznal neduhy obchodníkov.

¹⁶³ Sedlačko, M.: *Komparatívne ekonomické systémy*, vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava, 2003, s. 104.

¹⁶⁴ Financovaný predovšetkým z náboženskej dane *zakát* alebo *sadaqa* vo forme poľnohospodárskej produkcie.

záujem a všeobecné dobro (*masálih*). V priebehu 7. storočia sa sformovala Arabská ríša, z ktorej sa postupom času stalo obrovské impérium. Koncom 9. storočia zaberala územia od Perzského zálivu, cez severnú Afriku až do južného Španielska. Zhotovovali sa zbrane, koberce, sklenené výrobky, drahé látky, drahokamy či korenie, ktoré sa predávali do okolitých krajín. V Arabskej ríši obchod prevládala až od 10. do 13. storočia. V tomto období začína *kalifát* ekonomicky upadať.¹⁶⁵ Islamské loďstvo sa plavilo za obchodom skrz Stredozemné more a Indický oceán. V prístavoch západnej Indie alebo východnej Afriky vznikali moslimské prístavy. Rozmach obchodu napomáhal rozkvetu bankovníctva a zmenárenských aktivít.

5.4.1. Finančné právo

Príjmy islamského spoločenstva sú majetkom moslimov (*mal almuslimín*) a plynú do centrálnej pokladnice (*bait mal almuslimín*). Skladajú sa z (*Fai'*) t.j. z toho, čo venoval Boh moslimom z majetku neveriacich. Sem radíme daň z hlavy (*džizja*), ktorú museli platiť kresťania alebo židia namiesto vojenskej služby. Za to požívali nárok na rovnakú ochranu ako moslimovia. Povinnosť platiť ročný poplatok (*charadž*)¹⁶⁶ mali porazené krajiny. Tieto príjmy mali charakter vojnovéj koristi (*ghanimah*) a vzťahovalo sa na ne ustanovenie Koránu (8:42 - koristi) t.j. jedna pätina pripadá Prorokovi po ňom sa táto pätina rozdelí *imámovi* ako jeho zástupcovi, príbuzným Muhammada, sirotám, chudobným a pocestným. Zvyšné štyri pätiny pripadli predovšetkým pre armádu, ktorá tieto vojnové koristi zaobstarala. Išlo najmä o potreby armády a tiež vyplatenie žoldu. Ďalej sa prostriedky použili na platy správcov centrálnej pokladnice a ostatných potrieb štátu, ako aj dary pre súkromné osoby. Súkromné vlastníctvo je síce nedotknuteľné, ale za istých podmienok a len za náhradu môže byť znárodnené. Ak podnikateľský subjekt spôsobí znečistenie životného prostredia, požaduje sa na ňom zavedenie najnovšej technológie a v prípade, že ide o prekročenie istých hraníc znečistenia aj daň zo znečistenia. *Zakat* (povinná náboženská daň vyberaná na dobročinné účely).¹⁶⁷ Neodvedenie dane sa pokladá za veľký hriech. Poplatky z nej sú považované za Boží majetok (*mal Alláh*). V prípade, že

---

¹⁶⁵ Podrobnejšie vid' Chmelíková, Ľ.: *Obchod, minulosť, súčasnosť, perspektívy*, EPOS, Bratislava, 2002, s. 36 an.

¹⁶⁶ Moslimský rok je lunárny a má 354 dní, čím je o 11 dní kratší ako solárny. Pre účely finančnictva a poľnohospodárstva sa ale používal solárny rok.

¹⁶⁷ Zakat nemožno vyberať z peňazí, ktoré Islam považuje za nečisté napr. výroba a predaj alkoholu.

je *zakat* splatný v inej forme ako peňažnej - napríklad odvedením zvierat, označuje sa daň termínom (*sadaqa*). Islam vždy kládol do popredia vzájomnú solidaritu veriacich. Vychádzalo sa z toho, že hmotné statky (*dunjá*) plodia len závisť. Oslobodzuje príjemcu od nenávisťi a žiarlivosti. Odvádzať *zakat* sa vzťahuje na dospelého moslima, ktorého majetok presahoval istú stanovenú hranicu (*nisáb*). „*Aby niekomu vznikla povinnosť odvieť zakat zo svojho majetku, tento majetok musí spĺňať dve podmienky:*

1. *Výška majetku musí dosiahnuť stanovený minimálny limit, t. j. majetok musí dosiahnuť určenú spodnú hranicu, od ktorej sa zakat začína vyberať.*
2. *Musí uplynúť jeden kalendárny rok odo dňa, kedy vlastník takýto majetok nadobudol. To znamená, že vlastník musí mať takýto majetok jeden kalendárny rok nepretržite vo svojom vlastníctve. Lehota sa začína počítať odo dňa, kedy majetok dosiahol hranicu, od ktorej sa zakat začína vyberať a od jeho nadobudnutia uplynul jeden rok.*¹⁶⁸

Ak je jeho majetok uložený v nehnuteľnostiach, napríklad v budovách a továrňach, potom by sa výška *zakatu* mala riadiť výškou čistého zisku, nie hodnotou majetku. Ak však postavil budovy pre obchod alebo na predaj, potom by sa *zakat* mal vypočítavať z celkovej hodnoty tohto majetku.¹⁶⁹ *Zakat* tvorí ročne približne 2,5 % z majetku, pričom sadzba dva a pol percenta je sadzbou minimálnou. Pred odvedením *zakatu* sa najskôr platia všetky náklady na zabezpečenie seba a svojej rodiny, splácanie úverov a až potom prichádza na rad táto povinnosť. Netreba zabúdať, že mu podlieha iba majetok prebytočný a aj to až po dosiahnutí hranice *nisáb*.¹⁷⁰

Zakatu podliehal majetok a tovar rôzneho druhu určený na obchodovanie. Dnes sa vyberá:

- *Zo zlata* pričom ako spodná hranica je určené množstvo 72 g
- *Zo striebra* pričom ako spodná hranica je určené množstvo 504 g
- *Z bankoviek a dlhopisov* vypočíta sa cena spodnej hranice striebra 504 g

¹⁶⁸ Al-Sbenaty, A.: *Islam, viera a náboženstvo*, ALJA, Bratislava, 2002, s. 67.

¹⁶⁹ Abdalati, H.: *Zaostřeno na Islám*, Novina, Třebíč, nedatované, s. 94.

¹⁷⁰ Jedná sa o spodnú hranicu peňažných prostriedkov, od ktorej vzniká povinnosť daň platiť.

- *Z drahých kameňov* len v prípade, že by sa s nimi obchodovalo, inak sa *zakat* nevyberá
- *Zo sadeníc a plodov* pri zalievaní len dažďom je sadzba 10 %, pri umelom zalievaní sa sadzba znižuje na 5 % z celkového množstva úrody
- *Z dobytku* len z tých ktoré sa pasú na pasienkoch, z umelo prikrmovaných sa *zakat* nevyberá
- *Z pokladov a nerastných surovín* z pokladov vo výške 20 % hodnoty, z nerastných surovín nie je jednotný názor, podľa jedného je to 20 % podľa druhého len 2,5 %.¹⁷¹

„Štát môže *zakat* rovnomerne rozdeliť do ôsmych ekvivalentných častí a prerozdeliť ju“.¹⁷² Prislúcha mu však aj právo, vyčleniť na jeden z týchto účelov väčšiu časť a na druhý menšiu, podľa konkrétnej potreby. „Ak by sa napríklad v určitom období vyskytoval veľký počet zadlžených ľudí, ktorí žiadajú o pomoc z prostriedkov dávky *zakat*, štát môže rozhodnúť, že v danom období rozdelí celú sumu na oddĺženie týchto žiadateľov.“¹⁷³ Platí zaužívaná zásada, že dávky *zakat* by sa mali spotrebovať na mieste, kde boli vybrané. Ak z nich niečo zvýši možno tieto prostriedky previesť do inej, kde je momentálne ich nedostatok. V prípade, že štát pri prerozdelení zlyháva alebo dokonca používa prostriedky *zakatu* na iné než stanovené účely, mal by *zakat* zo svojho majetku odovzdať priamo tomu, kto ho potrebuje. Dávky *zakatu* možno použiť pre:

- *Biednych a chudobných* hranica, nad ktorú sa osobe prostriedky už neposkytujú neexistuje, skúma sa skôr odkázanie príjemcu na dávky *zakatu*¹⁷⁴
- *Správcom a výbercom dávok zakatu* vo forme odmeny za ich činnosť v snahe motivovať ich k svedomitosti pri práci
- *Ľudí, ktorí majú k Islamu dobrý vzťah (al-Muallafati qulúbuhom)* skôr ako odmena nemoslimom za ich pomoc v čase vojny, poprípade pri odstraňovaní živeľnej alebo inej katastrofy
- *K oslobodeniu otrokov* islam otroctvo prijal ako nutné zlo, ktoré odsudzoval a snažil sa postupne odstraňovať

¹⁷¹ Vo všeobecnosti sa vychádza z toho, že čím je ľudská námaha väčšia na dosiahnutie majetku, tým sa sadzba *zakatu* znižuje, preto z pokladov je až 20 %.

¹⁷² Al-Sbenaty, A.: *Islam, viera a náboženstvo*, ALJA, Bratislava, 2002, s. 70.

¹⁷³ Al-Sbenaty, A.: *Islam, viera a náboženstvo*, ALJA, Bratislava, 2002, s. 70.

¹⁷⁴ Ak by niekto získal neoprávnene prostriedky zo *zakatu* mal by ich vrátiť, v opačnom prípade sa dopustí hriechu a pri použití týchto prostriedkov by sa dopustil znovu ďalšieho hriechu.

- *Božiu spokojnosť* prostriedky sú určené predovšetkým pre armádu, ako ochrankyňu a rozširovatel'ku islamu
- *Cestujúcich v tiesni* za účelom zabezpečenia cesty späť domov v krajných prípadoch napríklad pri odcudzení peňazí alebo dokladov.

Možno ho tiež rozdeliť výborným a sľubným moslimským študentom a bádateľom formou štipendií, alebo príspevkov dobročinným organizáciám a verejným inštitúciám, ktoré sa o tieto skupiny obyvateľov starajú. Invalidný, nemohúci alebo nemajetný moslim má prednosť pred zdravým človekom, ktorý je schopný zarábať. Prostriedky z dávky *zakat* sa doteraz poskytovali len na pomoc občanom islamských krajínach. Čoraz častejšie moslimské charitatívne organizácie rozširujú svoje aktivity aj na nemoslimov vo svete. Špecifickým druhom (*zakatu*) je jednorazová pomoc v presne stanovenej výške počas mesiaca Ramadan, alebo po jeho skončení. Tieto prostriedky treba poskytnúť najneskôr do začiatku sviatku (*al-Fitr*), ktorý trvá tri dni hneď po skončení Ramadanu. Dôvod pre túto dávku je, aby si aj ľudia, ktorí by si inak nemohli dovoliť osláviť a užiť tento sviatok, mohli nakúpiť na jeho spríjemnenie potrebné veci (oblečenie, potraviny či iné predmety). Podmienkou tejto dávky je, aby bola zaplatená v stanovenom čase. Nie je možné ju odvieť neskôr. Ak by bola dodatočne odvedená nejednalo by sa o *zakat*, ale šlo by o milodar. Každý veriaci je povinný zaplatiť za seba aj za osoby, ktoré sú na neho odkázané výživou. Muž teda bude platiť za seba, deti aj manželku. Okrem povinného *zakatu*, Islam uložil veriacim pomáhať finančne aj nefinančne tým, ktorí takúto pomoc potrebujú. Výška dávky a spôsob jej poskytnutia je na uvážení každého moslima. Dobrovoľná almužna (*sadakát*)¹⁷⁵ môže tak slúžiť na odčinenie priestupkov a opomenutí niečo vykonať.

5.4.2. *Obchodné právo*

K obchodovaniu používali moslimovia zlato a striebro podľa váh. V obehu mali aj cudziu menu napríklad perzské *dínare* a *dirhamy*. Nakoľko sa rozmohlo falšovanie týchto peňazí pri obchodnom styku, rozhodol kalif Abdalmalik v roku 693 po Kristovi, raziť vlastné dirhamy. Boli okrúhle a na jednej zo strán stál nápis: „Niet Boha okrem Alaha,, a „Chvála Alahovi spojená s modlitbou za Proroka a jeho rodinu“. Druhá strana

¹⁷⁵ Záslužné je ju poskytnúť najmä v piatok.

obsahovala dátum a meno *chalifa*. Celý postup razenia, ako aj dozor nad dodržiavaním stanovených podmienok, spadali pod úrad nazvaný mincovňa (*sikka*).¹⁷⁶ Vláda pri obchodovaní nekontroluje ceny, avšak za istých podmienok môže zakročiť v snahe podporiť verejný záujem a všeobecné ľudské dobro (*maslahah*).¹⁷⁷ Taktiež nezasahuje do podnikania stanovovaním minimálnej mzdy. Na podporu nemajetného obyvateľstva slúžia všeobecné a náboženské dane. Importné clá uvalené na moslimských obchodníkov oprávňujú vládu zaviesť recipročné clo (*'uṣur*). Tiež sú chránené patenty ale s tým, že táto ochrana by nemala platiť pridlho, aby nebola výrobcom zneužívaná. V islame je špecifickou aj otázka reklamy, ktorá sa považuje za manipulovanie verejnosti a vytváranie dopytu po produktoch, ktoré nie sú nevyhnutné k životu. Reklama tiež zvyšuje náklady na výrobu, a tým aj ceny, preto je pre islam neprijateľná. Úlohou vlády je monitorovať reklamu, aby zodpovedala islamským hodnotám, ako aj stanoviť maximálnu hranicu peňažných prostriedkov, ktoré sa majú na ňu vynaložiť. Obchodovanie tvorí podstatné miesto v ľudskom živote, je preto veľmi cenené, ak je jeho účelom zlepšenie svojho alebo cudzieho života a stojí v protiklade s žobraním.¹⁷⁸ Vzhľadom na význam aký kladie islam obchodovaniu, vytvorili sa presne stanovené pravidlá obchodnej etiky (*adaby*). Zakázané je obchodovanie s alkoholickými nápojmi, narkotikami, cigaretami a podobnými predmetmi omamujúcimi rozum človeka a spôsobujúce mu škodu (*hamr*). Tento zákaz sa vzťahuje nielen na tých, ktorí s týmto tovarom obchodujú, ale ho aj zhotovujú, spotrebúvajú alebo sa zaoberajú jeho prevozom a následným núkaním spotrebiteľom. Ak by sa zistilo, že obchodník nakupuje vinič za účelom výroby alkoholu, je zakázané s ním s touto komoditou obchodovať a predávať mu ho. Obchodník, ktorý by toto ustanovenie nerešpektoval, by sa dopúšťal hriechu. Zákaz sa vzťahuje aj na predaj psov, ošípaných a mäso zabitých zvierat usmrtených inak ako predpisuje *šaria*.¹⁷⁹ Kupujúcemu nemožno chyby tovaru zatajiť a skrývať ich pred ním. Naopak, je nanajvýš potrebné ho na ne upozorniť a podľa toho stanoviť cenu. Pri predvádzaní tovaru je potreba ho prezentovať tak, aby sa vzbudila ochota tovar zakúpiť. Možno opísať prednosti a klady tovaru, ale nemožno pritom zveličovať a pripisovať tovaru vlastnosti, ktoré vôbec nemá.¹⁸⁰ Islam prísne zakazuje

---

¹⁷⁶ Podrobnejšie vid' Ibn Chaldún: *Al-Mukaddima*, Tatran, Bratislava, 1984, s. 145-148.

¹⁷⁷ Plurál od slova *maslahah* je *masálik* a predstavuje esenciálnu skupinu pozostávajúcu z ochrany náboženstva, života, rozumu, potomkov či majetku.

¹⁷⁸ V jednom z hadíthom sa hovorí, že lepšie než žobranie je zájsť do lesa, pozbierať drevo, predáť ho na trhu a za utfžené peniaze si potom kúpiť otravu a ukončiť biedny život.

¹⁷⁹ Zvierat'u musí byť podrezaný krk pričom sa nechá zviera z rany vykrvácať.

¹⁸⁰ Podrobnejšie vid' <http://juma.kz/news/2008-09-05-6>.

predávať kradnutý tovar. Ak je človeku známe, že daný tovar je kradnutý, získaný podvodom, lúpežným prepadnutím alebo iným nečestným spôsobom, nemôže ho kupovať. Je jasné, že kupujúci nemôže zisťovať od predávajúceho odkiaľ ponúkaný tovar má, no ak za tovar obchodník pýta podozrivo nízku cenu, tak je povinnosťou kupujúceho sa informovať na dôvod takejto ceny. V opačnom prípade kúpou tovaru upadá do hriechu aj kupujúci. Odkladanie si potravín v čase, keď ich ľudia nutne potrebujú, do doby než zdražejú (*ichtikár*), je zakázané.¹⁸¹ Predaj tovaru prebiehal na bazáre (*suk*), kde obchodníci ponúkali svoje výrobky. Predavačom bol výslovne muž, aby žena neprišla do kontaktu s cudzím mužom. Predávalo sa a kupovalo formou dojednávania ohľadom výšky ceny. Tak sa stávalo, že ten istý tovar sa dal zakúpiť u každého predavača za inú cenu. Aby nedochádzalo zo strany predavačov k podvodom a okrádaniu kupujúcich, dohliadal na chod obchodovania trhoví inšpektor (*muhtasib*). Jeho úlohou bolo starať sa aj o to, aby neboli v obehu falšované peniaze. Zodpovedal za to, že sa používali správne ociachované váhy a závažia. Pri nakladaní s potravinami bola dodržaná hygiena. Drahý tovar nebol znehodnocovaný lacnými prímiesami a prezentovaný ako pravý. Dohliadal, aby tovar, ktorý nemožno predávať hocikým bez povolenia, bol predávaný len prostredníctvom zodpovedného sprostredkovateľa (*dallal*). Zamedzoval účastníkom, aby sa nepreviňovali proti predpisom islamu.¹⁸² Zodpovedal za verejný poriadok, čerstvosť ovocia a zeleniny, ako aj kvalitu ponúkaných zvierat. Aby mohol *muhtasib* vykonávať všetky svoje povinnosti riadne a presadiť ich, disponoval kompetenciou uložiť pokutu, alebo možnosťou previnilcov trestať. Je jasné, že takáto všestranná a na povinnosti obsiahla úloha vyžadovala po nositeľovi úradu vysoké požiadavky.

5.4.3. Islamské bankovníctvo

Ide o fenomén, ktorý vznikol v posledných desaťročiach 20. storočia.¹⁸³ Založený je na dodržiavaní islamského práva. Jedinečnosť spočíva v tom, že bazíruje na ekonomických záujmoch jeho subjektov¹⁸⁴ ale aj cirkevných predpisoch, stanovujúcich presné sociálne, náboženské a etické hodnoty. Prvé nesmelé experimenty začali zhruba

---

¹⁸¹ Podrobnejšie viď <http://www.islam.ru/vera/eticka/torgovla/>.

¹⁸² Zabezpečoval napr. to, aby boli podnapití návštevníci ale aj trhovci z neho vyvedení preč.

¹⁸³ Podrobnejšie viď <http://www.islamweb.sk/stranky/kniznica/Clanky/bankovnictvo%2001.htm>.

¹⁸⁴ Chránia sa záujmy banky a jej klientov.

v 60. rokoch minulého storočia.¹⁸⁵ V dnešnej dobe prevyšuje počet islamských bánk 200 a ich spoločné aktíva predstavujú niekoľko miliónov €. Islamské banky postupne prenikajú na svetový finančný trh a vytvárajú partnerské vzťahy s najväčšími svetovými bankami ako napríklad Citybank, HSBC a ďalšie, ktoré otvárajú špeciálne islamské oddelenia. Toto bankovníctvo sa vyznačuje princípmi a investičnými praktikami, ktoré sú v súlade so *šariou*. Každá islamská banka má celý rad právnikov, ktorí posudzujú všetky jej aktivity, či sú zlučiteľné so *šariou* (*halal*) alebo priečiace sa *šarii* (*harám*). V islamskom bankovníctve existujú tri hlavné zásady, ktoré sa týkajú finančných služieb:

- *Zákaz riba*

Peniaze sú pokladané iba ako prostriedok výmeny a stanovenie hodnoty. Je výslovne neprípustné zarábať z peňazí ďalšie peniaze. Základom bezúročného islamského bankovníctva je zmluvné spojenie dvoch partnerov (*mudáraba*), pri ktorom sa delia o zisk. Agent si s investorom vopred dohodne určený podiel na zisku zo zvereného kapitálu. Prípadná strata ide na úkor investora a agent stráca čas, ako aj vynaloženú námahu. V tejto súvislosti treba pripomenúť aj ďalší pilier finančného systému (*mušaraka*), pri ktorej ide o spoluúčasť na základnom imaní. Ide o dohodu stanovenú už vopred medzi spoločníkmi na delení výnosov, prípadne strát podľa pomeru vkladu.

- *Zákaz gharar*

Ide o prílišné riziko, situáciu keď je nepriaznivý výsledok pravdepodobnejší ako priaznivý. Uplatňuje sa predovšetkým pri zákaze hazardných hier.

- *Zákaz harám*

Ide o neetické podnikateľské aktivity, napríklad výroba a predaj alkoholických nápojov.

---

¹⁸⁵ Podrobnejšie vid' Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 108.

„Zmluvné strany sa tiež nemôžu vopred dohodnúť na pevnom (garantovanom) výnose, ak by daná operácia obsahovala istú mieru rizika. Preto sa za neislamské považujú opcie, futures a forwardy na zahraničné meny.“¹⁸⁶

Islamské banky majú charakter skôr leasingových a investičných spoločností, poprípade sprostredkovateľov obchodu. Služba, pri ktorej banka prijíma predmet alebo nehnuteľnosť a po uplynutí doby prenájomu ich predá za dohodnutú cenu (*idžará*), je operatívny alebo finančný leasing. Celková suma sa dohodne vopred a je vyššia ako trhová. Tento rozdiel je zisk banky. Až do odkúpenia klientom, je predmet vo vlastníctve banky. *Idžará* má preto veľký význam pri tvorbe dlhopisov (*sak*). Aby sa mohlo obchodovať so sakom na sekundárnom trhu, súbor aktivít, ktorými je podložený, musí pozostávať aspoň z 51 % *idžará* kontraktov, pretože s dlhmi nemožno obchodovať.¹⁸⁷ Ďalšími službami investičného charakteru sú:

- *salam*

financuje sa ním zákazková výroba a dodávanie komodít s výnimkou drahých kovov a valút

- *istisna*

ktorá slúži na financovanie veľkých stavieb, výroby špeciálneho zariadenia.

Islamské banky predkladajú klientom 2 druhy účtov:

- bežný účet (pôjde vždy o bezúročný)
- investičný účet (ziskovosť závisí od úspechu projektu, na ktorý banka dáva peniaze).

5.5. **Otrokárske právo**

Otroctvo existovalo už dávno pred islamom. V starovekom Grécku ho Platón považoval za jeden zo základov ideálnej republiky. Aj Aristoteles podporoval otroctvo a rozdelil ľudí na 2 skupiny: slobodných a otrokov. Pomery otrokov u Rimanov boli ešte horšie ako u Grékov. V Ríme sa mohol stať otrokom každý, dokonca aj slobodný

---

¹⁸⁶ Sedlačko, M.: *Komparatívne ekonomické systémy*, vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava, 2003, s. 108.

¹⁸⁷ Podrobnejšie viď <http://www.islamweb.sk/stranky/kniznica/Clanky/bankovnictvo%2001.htm>.

občan, ak nebol schopný splácať dlh veriteľovi. Rimania zatýkali deti a predávali do otroctva a ženy nútili k prostitúcii. Islam bol jedno z prvých náboženstiev, ktoré pokladalo otroctvo za krajne nevhodný spoločenský a sociálny jav. Keďže bolo v spoločnosti ešte z čias pred vznikom islamu hlboko zakorenené, rušili sa postupne niektoré druhy otroctva. Zrušené ako také nebolo, aj keď sa nabádalo k oslobodzovaniu otrokov.¹⁸⁸ Otroci neboli nositeľmi osobných ani majetkových práv, keďže boli zbavení osobnej slobody a nemali právnu subjektivitu. Otroci sa voľne mohli kupovať a predávať, keďže boli považovaní za predmet obchodu. Trh s otrokmi (*moloko al-uameen*) zodpovedal trhu so zvieratami a otrok mohol byť tak predaný, darovaný, požičaný a dokonca ho bolo možné aj zdediť. Otroci nemali žiadne práva len povinnosti. Tomu zodpovedala aj obmedzená trestná zodpovednosť a nemožnosť svedčiť pred súdom. Nemali ani právo nadobúdať žiadne veci a byť ich vlastníkom. Všetko čo získali, patrilo ich pánovi. Svojmu pánovi museli slúžiť a neprejavovať voči nemu a jeho rodine žiadny odpor. V Koráne sa objavuje otroctvo ako samozrejímavá inštitúcia a mnohé miesta v ňom tvoria podklad pre islamské otrokárske právo. Islam sa snažil oslabiť a zmäkčiť otroctvo, a preto tieto pravidlá znamenali v porovnaní s predislamským obdobím určité zlepšenie právneho stavu otrokov. Nikto sa nemohol stať otrokom, ak sa narodil slobodným rodičom a vyznával islam. „Islam vytvoril zásady a ustanovenia, ktoré vo veľkej miere zlepšili postavenie otrokov a boli schopné otroctvo postupne a bezkonfliktne odstraňovať.“¹⁸⁹ Islam stanovil oslobodenie otrokov ako bohumilý a záslužný čin a jeden z odpustkov na oslobodenie od hriechu. Moslimom bolo prikázané spisovať so svojimi otrokmi zmluvy, ktorými by sa časom mohli vykúpiť z otroctva. Oslobodzovanie otrokov však nebolo ponechané len na jednotlivcovi. Naopak prostredníctvom náboženskej dane (*zakat*) sa na oslobodzovaní otrokov podieľala celá spoločnosť. Prostriedky z dane (*zakat*)¹⁹⁰ sa použili buď priamo na zakúpenie otrokov, ktorí boli následne prepustení na slobodu, alebo ako finančná pomoc otrokom na splatenie čiastky, ktorú si dohodli so svojím pánom. V náboženských otázkach boli otroci aj slobodní navzájom seberovní.

---

¹⁸⁸ Jeden z prvých moslimov Muhammadov prepustený čierny otrok Bilál al-Habashi bol prvým muezzínom.

¹⁸⁹ Al-Sbenaty, A.: *Islam, viera a náboženstvo*, ALJA, Bratislava, 2002, s. 76.

¹⁹⁰ Z dávky *zakat* tvorila čiastka na oslobodenie otrokov minimálne jednu osminu.

5.5.1. *Vznik otroctva*

Otroctvo vznikalo dvojakým spôsobom:

- človek sa už ako otrok narodil
- človek sa stal otrokom až počas svojho života.

Počas vojny mohol byť vojak zabitý alebo odvedený do otroctva. Preto boli vojnoví zajatci hlavným zdrojom otrokov. Ak sa Židia a kresťania podrobili a dodržovali kapituláciu, boli z otroctva vylúčení.¹⁹¹

5.5.2 *Priebeh otroctva*

Ako už bolo povedané, veriaci moslimovia sa nemohli stať otrokom. Ak upadla do otroctva neveriaca vydatá žena jej manželstvo sa považovalo za zrušené.¹⁹² Bolo preto dovolené pánom mať pohlavný styk so svojimi otrokyňami (*konkubínami*). Otrokyňa sa stala slobodnou, ak porodila dieťa, ktoré počala so svojím pánom. Takéto dieťa bolo považované za slobodné.¹⁹³ V prípade, že zostala naďalej v dome svojho bývalého pána, nebolo možné ju predať, alebo hocikomu darovať. Oženiť sa s konkubínou mohol jej pán až potom, čo sa stala veriacomu moslimkou. Islam stanovil presné normy správania a morálne princípy vo vzťahoch medzi pánmi a ich otrokmi. Nebolo možné správať sa k svojim otrokom neľudsky. Ak bol otrok mučený alebo dokaličený, zákon mu umožňoval právo na prepustenie. Takýto prepustený otrok, bol vyživovaný na trovy štátnej pokladnice. Za zabitie otroka mohol byť moslim dokonca aj uväznený v súlade s islamským právom. Páni mohli síce trestať svojich otrokov za priestupky proti zákonu, ale pri trestaní sa zakazovalo udierať ich do oblasti hlavy a pohlavných orgánov. Otrok mohol mať dve ženy, ale musel sa oženiť len s tou ženou, ktorú mu vybral jeho pán. Pán však nemohol predať alebo darovať svojho otroka, ak by tým rozdelil manželov. Povinnosťou pána bolo, aby bol otrok riadne nasýtený a zaodetý. V prípade, že otrok nebol schopný si toto všetko odpracovať, musel mu stravu a ošatenie hradiť jeho pán. Bolo zakázané oddeľovať od matky otrokyne jej deti, alebo

---

¹⁹¹ Podrobnejšie viď Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 94.

¹⁹² Podrobnejšie viď Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909, s. 94.

¹⁹³ Nebolo ničím neobvyklým, že deti bývalých otrokyň boli vymenované za vládcov provincií, alebo dostali inú zodpovednú funkciu.

otrokov akýmkoľvek spôsobom značkovať. Najčastejšie boli otroci využívaní v oblasti zábavy a rozptýlenia. Väčšina ženských otrokýň žila ako tanečnice v háreme s ostatnými ženami. Ostatní otroci boli sluhovia panovníka a jeho dvora. Muži mohli slúžiť aj ako strážcovia háremov (*eunuchovia*). Títo mužský otroci boli vykastrovaní, aby sa im znemožnila možnosť rozmnožovať sa. Kastrácia mala tlmieť aj ich sexuálne pudy a túžby. Predchádzalo sa tým aj tomu, aby nedošlo medzi nimi a ženami ich pána k pohlavnému styku. Ženy boli naopak nútené k sexuálnym službám pre svojho pána a mohli mať dokonca s ním aj deti. Z obdobia pred vznikom islamu (*džalahije*) sa zachovalo odvodzovanie pôvodu po otcovej línii. Preto mohli deti takýchto otrokýň dosiahnuť po otcovi najvyššie pozície. Z toho dôvodu bolo veľa neskorších *kalifov* synmi otrokýň.¹⁹⁴ Zvláštna forma otroctva sa rozvinula v súvislosti s vojenskými otrokmi bielej pleti (*mamlukmi*).¹⁹⁵ Títo vojaci nasadení v Egypte si získali vďaka svojej oddanosti, lojalite a udatnosti úctu a vážnosť. Časom sa im dokonca podarilo získať politickú moc od polovice 12. storočia do roku 1517 po Kristovi a vládnuť v Egypte. Úpadok nastal v 14. storočí po epidémii moru v krajine. Aj prví osmanskí janičiari boli regrutovaní ako otroci.

5.5.3. Zánik otroctva

Otroctvo mohlo skončiť niektorým z nasledujúcich spôsobov:

- prepustenie otroka jeho pánom
- smrť otroka
- vykúpenie sa z otroctva po dohode s pánom (vznik klientely)
- porodenie dieťaťa, ktoré otrokyňa počala so svojím pánom
- mučenie alebo zmrzačenie otroka
- vykúpenie otroka z prostriedkov náboženskej dane (*zakatu*)
- vykúpenie otroka moslimom, ktorému to bolo uložené ako trest za krivú prísahu danú moslimovi

---

¹⁹⁴ Za vlády Abbásovov (750 – 1258 po Kristovi) v období Bagdadskeho *chalifátu* sa upustilo od čistoty krvi a konkubíny začali rodiť *chalifom* deti. Dokonca samotného zakladateľa dynastie v Saudskej Arábii Abd al-Aziz ibn Sauda, otca dnešného saudskoarabského kráľa, bola matka pravdepodobne otrokyňa.

¹⁹⁵ Podrobnejšie viď Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 138.

- vykúpenie otroka moslimom, ktorému to bolo uložené ako trest za neúmyselnú vraždu moslima
- oficiálnym zrušením otroctva v danej krajine.

Veriaci by sa mali s otrokmi, ktorí sa chcú vykúpiť, dohodnúť a uzavrieť zodpovedajúcu zmluvu. Týmto prepustením sa otrok nestáva automaticky slobodným, ale klientom dovtedajšieho svojho pána. Klientelizmus je teda vzťah medzi bývalým otrokom a jeho bývalým pánom. Prostredníctvom prepustenia sa otrok dostáva k svojmu bývalému pánovi do vzťahu podobného pokrvnému príbuzenstvu. V prípade smrti prepusteného otroka je jeho bývalý pán oprávnený po ňom dediť. Prepustený otrok ale nezískava klientelou žiadny právny nárok, v prípade smrti bývalého pána na nejakú časť jeho majetku, nakoľko nebol považovaný za člena jeho mužského príbuzenstva.

Zrušiť otroctvo sa podarilo v niektorých krajinách až v druhej polovici 20. storočia. Oficiálne bolo zrušené v Saudskej Arábii v roku 1962, Jemene v roku 1970 a Mauretánii až v roku 1980.

6. *Súdna sústava*

6.1. *Súdna moc v Arabskej a Osmanskej ríši*

Právo v Arabskej alebo Osmanskej ríši vychádzalo z náboženských noriem a samotného Koránu, ako aj z právomoci *chalífa* alebo sultána, ktorá sa obmedzovala len na svetské oblasti, ktoré neboli *šariou* ošetrené. Koexistovali tak vedľa seba dva systémy. Na jednej strane šlo o zvykové právo panovníka (*chalíf, sultán*), na druhej o islamské právo. Tradičné islamské sudy boli zlikvidované v Turecku v roku 1924. Následne prestali fungovať aj v ostatných islamských krajinách,¹⁹⁶ kde „šariátskym súdom“ zostala vyhradená právomoc len v otázkach osobného stavu.¹⁹⁷ Výkon súdnictva v Arabskej ríši vykonávali v mestách osoby so zverenou súdnou právomocou (*hákim*). Panovník (*chalíf*) alebo miestna správa v provinciách vymenovávala sudcu (*kádí*), ktorý musel dokonale ovládať islamské právo (*šaria*) a riadiť sa ním. Ďalej musel byť bezúhonným človekom, znalým súdnej praxe. *Kádí* bol predovšetkým ochrancom verejného záujmu, ako aj tých, ktorí nemali inú ochranu.¹⁹⁸ Spory rozhodoval samosudca a jeho rozhodnutie nepodliehalo apelácii ani kasácii. Zmeniť takéto rozhodnutie mohol len *kádí, chalíf* alebo najvyšší sudca (*kádí a kudát*). Dôvodom preto takéto rozhodnutie mohlo byť:

- sudca miesto svedeckej výpovede očitého svedka prijal vecné dôkazy
- jedna zo strán nebola prítomná na súdnom pojednávaní danej veci
- bolo rozhodnuté v zrejmom rozpore s prednesenými dôkazmi, poprípade pri aplikácii nevhodnej právnej normy.

Ako svedok nemohol pred súdom vystupovať otrok a právna váha svedeckej výpovede dvoch žien sa rovnala výpovedi jedného muža. Akceptovalo sa vo výnimočných prípadoch aj svedectvo z druhej ruky (*far'i*). To, čo sa dvaja svedkovia dozvedeli, predniesli na súde v prípade, ak očitý svedok zomrel, alebo bol vážne chorý a nemohol

---

¹⁹⁶ V súčasnosti fungujú v plnej miere už len v Saudskej Arábii a Sudáne. Čiastočne v oblastiach osobného stavu a trestného práva v Iráne a v spolkovom štáte Kelantan v Malajzii.

¹⁹⁷ Dnes riešia tieto sudy už len manželstvo, rozvod a dedičské záležitosti.

¹⁹⁸ Išlo predovšetkým o siroty, nesvojprávne osoby a správu ich majetku.

sa preto osobne zúčastniť pojednávania pred súdom. Ak neboli k dispozícii žiadni svedkovia, mohol byť obžalovaný sudcom vyzvaný, aby o svojej nevine prisahal. Prísahou sa malo za to, že je nevinný a bol spod žaloby oslobodený. Ak obžalovaný odmietol prisahať, bol vyzvaný žalobca, aby prisahal on. Ak tak učinil spor vyhral, v opačnom prípade ho prehral. Toto všetko platí pokiaľ ide o moslimov, na ktorých sa vzťahuje islamské právo.¹⁹⁹ Postupom času rástla nespokojnosť s rozhodovaním sudcov, čo viedlo k zriadeniu centrálného úradu na overovanie sťažností (*diván*). Po „uzatvorení brán *idžtihádu*“, v 9. storočí po Kristovi sa od rozvíjania práva tvorivosťou znalcov práva (*mudžtahid*) upustilo a zo sudcov sa stali osoby pasívne aplikujúce právo. Ide o princíp *taklíd*, charakteristický napodobovaním, zhodou s doktrínami a súladom s právnym precedensom.²⁰⁰ Znalec islamského práva (*fakih*) pôsobil ako sudca (*kádí*) alebo právny znalec (*muftí*). *Muftí* bol oprávnený na požiadanie vydať dobrozdanie (*fatwa*). Išlo o autoritatívny právny názor na otázku, s ktorou sa na neho obrátil jednotlivec alebo súd. *Fatwa* nie je záväzná a nemožno vymáhať jej uplatnenie v praxi. Ak s obsahom súhlasí osoba, ktorá o *fatwu* požiadala, mala by sa ňou riadiť, v opačnom prípade sa môže obrátiť na iného *muftího*. „*Aj v Osmanskej ríši fungovali tradičné islamské súdy (súdy šarie). Na ústrednej úrovni vystupovali hlavní sudcovia. Postupne, najmä v období hlbokej právnej reformy v 19. storočí popri nich vznikali aj svetské súdy, napríklad obchodné, trestnoprávne alebo pozemkovoprávne. Súdom šarie tak zostali prakticky len občianskoprávna agenda a konania spojené s otázkou osobného statusu.*“²⁰¹

6.2. *Súdna moc v niektorých islamských krajinách*

- Saudská Arábia²⁰²

Základom súdnictva je islamské právo *šaria* a tradičné zvykové právo. Justícia Saudskej Arábie má stredoveký charakter. Piatok je dňom, kedy sa konajú tradičné súdy, ale aj

---

¹⁹⁹ Príslušníci iných vierovyznaní (kresťania a židia) požívajú samosprávnú autonómiu v súdnych veciach, pokiaľ nepodlieha prejednanie záležitosti islamskému súdu.

²⁰⁰ Toto sa uplatňuje len pri sunnitskom smere, šiiti aj naďalej vychádzajú z pružného *idžtihádu*.

²⁰¹ Vojáček, L, a kol.: *Dejiny verejného práva v Európe*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2004, s. 261 an.

²⁰² Podrobnejšie viď <http://www.eurobanks.ru/law/saudoskayaraviy.html>.

vykonávajú verejné rozsudky. V krajine pôsobí súdny systém zavedený v roku 1975.²⁰³ Zahŕňa v sebe „súdy prvej inštancie“ pozostávajúce zo samosudcu, ktorý rieši rodinné záležitosti (manželstvo, rozvod, dedenie) a časť občianskoprávných sporov. Šarií podliehajú aj obchodné spory, ktoré spadajú do kompetencie „Obchodného súdu“. Obchodný súd spolu s „Pracovným súdom,“ tvoria špecializované súdy. Všetky islamské súdy, ktoré prebiehajú pred samosudcom, podliehajú „Úradu pre veci šarie“. „Vyššie šariátske súdy“ sú v Rijáde, Mekke, Medine a v Džidde. Všeobecné súdy v trojčlennom zložení prešetrujú všetky trestné činy. „Apelačný súd“ sa skladá z viacerých komôr, napríklad trestnej, rodinnej, ale aj ďalších. „Vyššia súdna rada“ realizuje dozor nad všetkými moslimskými súdmi v krajine a vykonáva funkciu „Vyššej apelačnej inštitúcie“ v najzávažnejších trestných veciach. Pozostáva z jedenástich členov (*uláma*).²⁰⁴ Sudcov menuje kráľ z osôb, ktoré majú príslušné vysokoškolské vzdelanie.²⁰⁵ K súdnym orgánom sa zaraďuje aj „Ústredný úrad žalôb“ s celoštátnou pôsobnosťou. Plní úlohu oficiálneho súdu a tiež skúma každý spor, v ktorom vystupuje ako jedna zo strán štát. Celý súdny systém zastrešujú spolu minister spravodlivosti²⁰⁶ a „Vyššia súdna rada“.

- Omán²⁰⁷

Súdny systém krajiny sa nachádza v procese modernizácie. Šariátske súdy prešetrovali všetky spory, porušenia zákona a iné konflikty až do roku 1970. V dnešnej dobe uskutočňujú výkon súdnictva len vo veciach osobného stavu (manželstvo, rozvod, dedenie) a vo veciach násilných trestných činov (vražda, znásilnenie, ublíženie na zdraví, lúpež). Systém šariátskych súdov má tri úrovne: súd prvej inštancie, trestné súdy a apelačné súdy. Rozhodnutie apelačných súdov môže byť prešetrované vo „Vyššom žalobnom výbore“.²⁰⁸ Nemoslimské súdy boli vytvorené až v roku 1981, keď vznikol „Úrad pre riešenie komerčných sporov“. Od roku 1995 prešetruje aj pracovné konflikty a v roku 1997 bol úrad premenený na nezávislú súdnu inštanciu „Ománsky obchodný súd,“. Do jeho kompetencie patrili dane a ich vyrubovanie za podnikateľskú činnosť.

---

²⁰³ Dovtedy boli v Saudskej Arábii súdy skladajúce sa z troch úrovní: jeden nižší súd, nad ním dva apelačné súdy a ich rozhodnutie potvrdzovala *Vyššia súdna rada*.

²⁰⁴ Ide o teologicky a právnicko vzdelaných mužov, ktorí usmerňujú ľudí.

²⁰⁵ Na výkon funkcie sudcu sa vyžadujú vedomosti z právnej a náboženskej oblasti.

²⁰⁶ Ministerstvo spravodlivosti bolo zriadené v roku 1970.

²⁰⁷ Podrobnejšie viď <http://www.eurobanks.ru/law/oman.html>.

²⁰⁸ Výbor je zložený zo štyroch členov vrátane ministra spravodlivosti a hlavného *muftiho* krajiny.

Existuje celá rada aj kvázi súdnych orgánov.²⁰⁹ V roku 1984 boli zriadené „Magisterské sudy“ pre menej závažné trestné činy a „Centrálny magisterský súd v Maskate“ pre najzávažnejšie trestné činy, ktorý plní funkciu aj apelačného súdu. Záležitosti týkajúce sa bezpečnosti krajiny sú zverené „Súdu pre štátnu bezpečnosť“. Koncom deväťdesiatych rokov vydal sultán niekoľko dekrétov, ktorých snahou bolo vybudovanie súdnej sústavy tak, aby zodpovedala požiadavke jej nezávislosti. Súdna moc sa tak začala skladať z Vrchného súdu, apelačného súdu, súdov prvej inštancie²¹⁰ po jednom v každej provincii.²¹¹ Nehladiac na reformné kroky, sultán naďalej zostáva najvyššou apelačnou inštitúciou krajiny. Potvrďuje všetky tresty smrti, ale menuje aj sudcov jednotlivých súdov do ich úradu.

- Irán²¹²

Právnu pomoc poskytujú občanom advokáti²¹³ formou partnerstva. Advokátom sa môže stať osoba po ukončení štvorročného štúdia na niektorej z právnických škôl v Iráne.²¹⁴ Okrem toho je potrebné absolvovať povinnú ročnú stáž, alebo trojročná prax v justícii. Súdna moc²¹⁵ je podľa ústavy v Iráne nezávislým mocenským orgánom, ktorého úlohou je ochrana individuálnych a spoločenských práv občanov.²¹⁶ Základom pre jej fungovanie sú islamské normy a tiež dodržiavaný obyčaj. „Vysoká rada súdnictva“ je vyššou súdnou inštitúciou a skladá sa z piatich členov.²¹⁷ Členmi Vysokej rady súdnictva sú: hlavný sudca Vrchného súdu, generálny prokurátor, zvyšní traja členovia sú volení islamskými znalcami práva (*ulamá*). Do kompetencie rady patrí: potvrdzovanie rozsudkov smrti, dozor nad menovaním sudcov a riešenie iných kádrových otázok. Premiér krajiny vyberá ministra spravodlivosti z kandidátov, ktorých mu navrhuje rada. Minister je následne po menovaní zodpovedný za chod súdov a zabezpečenie ich všestranného chodu.²¹⁸ „Vrchný súd,, kontroluje a zabezpečuje správny a jednotný výklad zákonov. Vysoká rada súdnictva menuje predsedu Vrchného

---

²⁰⁹ Ide napríklad o výbor pre spory spojené s árendou.

²¹⁰ V ich rámci sú zabudované už aj okresné sudy.

²¹¹ Krajina je rozdelená na 37 *vilájetov*.

²¹² Podrobnejšie vid' <http://www.eurobanks.ru/law/iran.html>.

²¹³ Advokáti majú práva zastupovať pred všetkými súdmi v krajine.

²¹⁴ uznávajú sa aj diplomy zo zahraničia, ale vyžaduje sa zloženie ešte doplňujúcej skúšky.

²¹⁵ Súdnu moc vymedzuje Hlava 11 (iránskej ústavy).

²¹⁶ Článok 156 iránskej ústavy z roku 1979.

²¹⁷ Funkčným obdobím každého člena je 5 rokov.

²¹⁸ Článok 160 iránskej ústavy.

súdu a generálneho prokurátora po konzultáciách so sudcami Vrchného súdu na dobu piatich rokov.²¹⁹ Vrchný súd je apelačnou inštanciou a garantuje preverovaním rozhodnutí nižších súdov súlad zákonov. Vojenské súdy prešetrujú záležitosti trestných činov príslušníkov armády, polície ako aj mravnostnej polície. Nakoľko sú vojenská prokuratúra a vojenské súdy súčasťou súdnej sústavy, vzťahujú sa na ne všetky princípy, ktoré platia pre súdnu moc. Všetci sudcovia sú povinní ovládať islamské právo a spĺňať kvalifikačné predpoklady pre výkon sudcovskej funkcie. Všetky potrebné podmienky sú stanovované Vysokou radou súdnictva. Sudcovia môžu byť odvolaní iba vtedy, ak sa v súdnom procese dokáže ich vina. Trestné činy duchovných preveruje „Špeciálny súd pre duchovných“ zriadený od roku 1987. V krajine pôsobia špeciálne úrady moslimskej kontroly a inšpekcie (*chisba*), ktoré môžu ukladať tresty za porušenie pravidiel obchodu, poriadku a morálky. Finančný súd slúži na špeciálnu finančno-ekonomickú kontrolu všetkých účtov jednotlivých ministerstiev, štátnych ako aj neštátnych podnikov, ktoré sú akoukoľvek formou dotované zo štátneho rozpočtu. Účelom kontroly je presvedčiť sa ako bolo naložené s pridelenými finančnými prostriedkami, či boli účelne použité a výdaje neprevýšili schválenú čiastku. Podľa článku 156, odsek 4. iránskej ústavy je povinnosťou súdnej moci stanovovanie trestných činov a ich stíhanie a tiež výkon islamských trestov uvedených v právnych aktoch krajiny a potrestanie páchatel'ov. Podľa článku 165 iránskej ústavy súdny proces je verejný a môžu sa ho zúčastniť v prípade záujmu všetci občania. To sa nevzťahuje na prípady, ak súd rozhodne, že verejné pojednávanie veci môže spôsobiť verejné pohoršenie, uškodiť morálke a verejnému poriadku, alebo ak sa v súkromnej veci zúčastnené strany dohodnú, že si neprajú verejné pojednávanie veci. Podľa článku 171 iránskej ústavy, ak sudca spôsobí úmyselne alebo z nedbanlivosti inému škodu zodpovedá za ňu podľa islamských zákonov. V ostatných prípadoch spôsobenia škody z dôvodu omylu nahradzuje škodu štát. Vo všetkých týchto prípadoch musí byť neprávom obvinený ešte aj rehabilitovaný. Podľa článku 172 iránskej ústavy vojenská prokuratúra a vojenské súdy patria do všeobecnej súdnej sústavy a vzťahujú sa na ne tie isté princípy ako na ostatné súdy tejto sústavy.

---

²¹⁹ Podrobnejšie vid' Článok 162 (iránskej ústavy).

- Indonézia²²⁰

V krajine platí princíp nezávislosti sudcu. Minister spravodlivosti sudcov menuje, odvoláva, povyšuje alebo preraduje k inému súdu. Súdna sústava krajiny zahrňuje celkom štyri druhy súdov (všeobecné, náboženské, vojenské a administratívne). Vrchný súd stojí na čele celého súdneho systému v krajine. Členmi súdu sú predseda, vicepredseda, štyria ďalší sudcovia a sekretár. Všetkých menuje prezident republiky. Prezident je obmedzený pri menovaní členov istými nariadeniami ohľadne menovania sudcov. Za sudcu tak môže vymenovať osoby, ktoré dosiahli vysokoškolské právnické vzdelanie a sú občanmi Indonézie. Pri Vrchnom súde pracuje aj generálna prokuratúra, ktorú vedie prezidentom menovaný generálny prokurátor. Vrchný súd dohliada na činnosť ostatných súdnych orgánov a rozhoduje o kompetencii medzi súdmi rôznych stupňov. Ako súd poslednej inštancie prešetruje kasačné žaloby. Plní aj konzultačnú funkciu voči prezidentovi a vláde v otázkach výkladu ústavy, zákonov a iných právnych otázok. Od roku 1985 môže vydávať nálezy o zlučiteľnosti podzákonných právnych noriem s ústavou a zákonom. Vo väčších mestách Vyššie súdy prešetrujú závažné trestné činy ako aj niektoré občianskoprávne záležitosti, ktorých cena žaloby presiahne istú finančnú čiastku. Vyššie súdy môžu prešetrovať apelačné žaloby, ktoré sa týkajú rozhodnutí okresných súdov. Okresné súdy riešia menej závažné trestné a občianskoprávne záležitosti. Patria sem aj rozvody a pokusy o zmier medzi stranami. Sudcov vyšších a krajských súdov menuje minister spravodlivosti. Kompetencia vojenských súdov sa vzťahuje na vojakov, policajtov a osoby v obdobnom služobnom pomere. V niektorých okresoch Indonézie existujú aj náboženské súdy, ktoré prešetrujú presne stanovený okruh sporov medzi moslimami podľa princípov *šarie* v otázkach manželstva, rozvodu, darovania a dedenia. Aby rozsudky týchto náboženských súdov nadobudli právnu silu, musia byť schválené po ich vynesení ešte svetským okresným súdom.

- Katar²²¹

V roku 1970 bola prijatá dočasná ústava. Do tej doby neexistovali rozdiely medzi výkonnou a súdnou mocou. Mnoho súdnych záležitostí sa riešilo ad hoc samotným

---

²²⁰ Podrobnejšie vid' <http://www.eurobanks.ru/law/indoneziy.html>.

²²¹ Podrobnejšie vid' <http://www.eurobanks.ru/law/katar.html>.

emirom. V ústave, v článku číslo 65 je uvedené, že sudcovia sú nezávislí počas výkonu svojej funkcie a nie je dovolené akýmkoľvek spôsobom zasahovať do ich rozhodovacej právomoci. Ústavou boli ohraničené kompetencie „šariátskych súdov“, ktoré dovtedy riešili všetky spory. V súčasnej dobe sa zaoberajú len otázkami osobného stavu, rodinného a dedičského práva, ako aj najzávažnejších trestných činov, ale len za predpokladu, že boli spáchané moslimami (vražda, znásilnenie, nezákonný pohlavný styk). Systém „šariátskych súdov“ tvoria súdy prvej inštancie a „Vrchný súd“, plniaci funkciu apelačného súdu. Okrem týchto „šariátskych súdov“ vzťahujúcich sa na moslimov, existujú ešte „Všeobecné trestné a občianske súdy“. V ich kompetencii sú priestupky a trestné činy, ako aj všetky občianske spory. Vyššou inštanciou pre všeobecné súdy je Apelačný súd. Popri všeobecných súdoch existujú aj špeciálne súdy (cestné a pracovné). Dôležitú úlohu pri komerčných sporoch má v rozhodovaní „obchodno-priemyselná komora“.

- Mauretánia²²²

V krajine existuje jediná súdna sústava, pozostávajúca zo súdov nižšej, strednej ako aj vyššej úrovne. Každý okresný súd²²³ sa skladá z predsedu súdu a ďalších dvoch sudcov. Všetci traja musia mať zodpovedajúce vysokoškolské právnické vzdelanie. Okresné súdy prešetrujú manželské, rodinné, dedičské a niektoré iné občianske záležitosti. Krajské súdy²²⁴ vystupujú voči okresným ako apelačné súdy. Popri tom sa zaoberajú v prvej inštancii zvyšnými občianskymi záležitosťami, ktoré už nespádajú do kompetencie okresných súdov a tiež nie veľmi závažnými trestnými činmi. Konečnou inštanciou pri prejednávaní pracovných sporov sú tri pracovné súdy, ktoré sa taktiež skladajú z predsedu súdu a dvoch prísediach.²²⁵ Na strednej úrovni sú tri apelačné súdy, z ktorých každý sa skladá z dvoch komôr.²²⁶ Tieto súdy prešetrujú v prvej inštancii najzávažnejšie trestné činy. Na vrchole súdnej sústavy stojí „Vrchný súd“. Predsedu tohto súdu menuje prezident republiky na obdobie piatich rokov. Kontrolu ústavnosti má na starosti „Ústavná rada“, skladajúca sa zo šiestich členov. Troch členov menuje prezident, dvoch predseda Národnej rady a jedného predseda Senátu. Funkčné

---

²²² Podrobnejšie viď <http://www.eurobanks.ru/law/mavritaniy.html>.

²²³ Celkový počet okresných súdov v krajine je 53.

²²⁴ Celkový počet krajských súdov v krajine je 13.

²²⁵ Po jednom prísediacom za podnikateľov a jednom za pracujúcich.

²²⁶ Ide o komory občiansko-komerčnú a zmiešanú.

obdobie členov je 9 rokov, bez možnosti opätovného výkonu tejto funkcie. Ústavná rada dohliada na zákonnosť priebehu volieb, alebo ľudového hlasovania (referendum). Garantom nezávislosti súdnej sústavy v krajine je prezident republiky. „Vyššia rada magistratúry“²²⁷ mu pomáha pri tejto činnosti. Okrem neho sú jej členmi ešte starší viceprezident Vrchného súdu, minister spravodlivosti, predstavitelia komôr parlamentu a počet uzatvárajú ešte tri vybrané osoby. Rada prešetruje otázky týkajúce sa vymenovávaní, povyšovania v službe, disciplíny sudcov a prokurátorov. Mimo všeobecnú súdnu sústavu sa nachádza „Vysoký súd súdництва“, ktorý má vyhradené súdiť v prípade odvolávania prezidenta (*impeachment*) a tiež členov vlády. Skladá sa z rovnakého počtu členov vybratých zo Senátu a Národnej rady.

- Brunej²²⁸

V krajine existujú vedľa seba dva oddelené systémy svetských a „šariátskych súdov“. Šariátske súdy prešetrujú záležitosti týkajúce sa osobného stavu (manželstvo, rozvod, dedenie) a porušenia islamských náboženských povinností. Do kompetencie svetských súdov patria ostatné záležitosti prejednávané „Prechodným súdom“²²⁹ a „Vrchným súdom“ plniacim funkciu „Vysokého súdu“ a „Apelačného súdu“ zároveň. V svetských záležitostiach je vyššou inštanciou „Apelačný súd Bruneja“, ktorého rozhodnutia môžu byť prešetrované „Súdny výborom tajnej rady v Londýne“. Súdy majú možnosť udeliť trest smrti, ale od roku 1957 nebol tento trest už nikomu neudelený.

- Spojené arabské emiráty

Súčasný súdny systém je výsledkom série reforiem zameraných ešte v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Do tej doby takmer v každom z emirátov boli všetky súdne záležitosti riešené samotnými vládcami, alebo nimi poverenými zástupcami na základe obyčajového práva. Nie všade totiž existovali v tej dobe šariátske súdy. Prvé z nich sa objavili v polovici roku 1968 v Dubaji. Neskôr boli založené aj v ostatných emirátoch. Ústava pripúšťa existenciu jednak federálnych a jednak emirátnych miestnych súdov. V roku 1978 boli zahrnuté do federálneho súdneho systému súdy emirátov Abú Zabí,

---

²²⁷ Prezident rade predsedá.

²²⁸ Podrobnejšie viď <http://www.eurobanks.ru/law/bruney.html>.

²²⁹ V zdroji uvedený názov „Суд промежуточной инстанции“ doplnený len jeho anglickým prepisom (*Intermediate court*), ale nič bližšie k tomu autor neuvádza.

Šardžá, Adžman a Fudžajra. Od roku 1991 k nim pribudli aj súdy emirátu Umm al-Kuvajn. Emirátne miestne súdy tak zostali len v Dubaji a Ra's al-Chajme. Do kompetencie emirátnych miestnych súdov patria všetky otázky, ktoré neboli ústavou prenesené na federáciu. Federálne súdy sa delia na súdy prvej a druhej inštancie a vyššiu kasačnú inštanciu „Vrchný súd“. *„V emiráte Dubaj existujú tiež tri súdne inštancie emirátnych miestnych súdov a v Ra's al-Chajme len dve. Súdne orgány prvej inštancie sa delia na občianske, obchodné a šariátske. Do kompetencie občianskych súdov patria občianske a komerčné žaloby a tiež administratívne otázky či záležitosti. V krajine pôsobia dva druhy občianskych súdov: osobnej právomoci (prejednávane jedným sudcom, zmocneného rozhodovať spory s finančnými obnosmi do 100 tisíc dirhamov (27 tisíc dolárov) a plnej právomoci (v zložení troch sudcov pričom suma nie je ohraničená ani stanovená). V niektorých emirátoch (napríklad Dubaj) v štruktúre občianskych súdov sú vyčlenené úseky obchodné, pracovné a rodinné.“*²³⁰ Trestné súdy sa delia na dva druhy: tie, ktoré prejednávajú priestupky a drobné trestné činy, ktoré rozhoduje samosudca a ukladá za ne tresty nepresahujúce tri roky odňatia slobody a trestné činy prebiehajúce pred senátom zloženom z troch sudcov s možnosťou ukladania trestov v akejkol'vek výške (aj trest smrti). „Šariátske súdy“ v podstate preskúmavajú spory v otázkach osobného statusu (manželstvo, rozvod, dedičské záležitosti) na základe moslimského práva. Prezidentským dekrétom z roku 1994 im bolo umožnené rozhodovať takmer všetky druhy trestných činov. V emirátoch Dubaj, Umm al-Kuvajn a Ra's al-Chajma nariadenie neplatí. Druhá inštancia „apelačný súd“ preskúmava záležitosti po vynesení rozsudku nižšími súdmi a podaní podnetu zainteresovanou dotknutou osobou vo forme apelačnej žaloby. Kasačná inštancia (federálny vrchný súd) je vyšším orgánom súdneho systému, ktorému podliehajú všetky druhy súdnych orgánov v krajine. Rozhodnutia Vrchného súdu sú konečné, s výnimkou trestu smrti, ktoré podliehajú potvrdeniu hlavou štátu. Vrchný súd sa skladá z predsedu a štyroch sudcov vymenovaných hlavou štátu so súhlasom Vyššej rady na neobmedzenú dobu. Členov odvoláva z funkcie nariadením Rada ministrov po potvrdení Vyššou radou. Vrchný súd sa skladá aj z komôr pre záležitosti ústavy a trestných činov a môže v prípade potreby vytvoriť ešte ďalšie komory. Vedľa občianskych a šariátskych súdov existuje ešte systém vojenských, ktoré vykonávajú jurisdikciu len voči osobám v služobnom pomere (vojaci, policajti). Na rozdiel od mnohých arabských krajín tu

---

²³⁰ <http://www.eurobanks.ru/law/oe.html>.

chýba Špeciálny súd štátnej bezpečnosti. K špeciálnym súdom patria súdy prejednávajúce pracovné spory. Ústava zakotvuje nezávislosť súdov, aj keď podliehajú Federálnemu ministerstvu spravodlivosti. Väčšina sudcov v krajine pochádza z iných krajín (napríklad Egypt, Sýria či Libanon).

7. Súčasné uplatňovanie a zneužívanie islamského práva

7.1. Tresty v islame

„Šaria zaväzuje každého moslima k životu podľa božieho zákona. Je to systém nariadení a predpisov, ktoré sa dotýkajú všetkých stránok života veriacich a ktoré stanovujú, čo a ako je treba robiť v určitej situácii. Predpisuje ako sa správať pri aktoch vznešených, napríklad pri modlitbe, rovnako ako stanoví, čo je treba robiť pri aktoch menej prozaickejších, napríklad pri vyprázdňovaní.“²³¹ Pre tých, ktorí sa odmietnu podriaadiť predpisom islamského práva, hrozia rôzne tresty v závislosti od toho, ako veľmi sa proti islamu previnili. V Iráne je sledovanie diania vo svete prostredníctvom satelitnej antény trestné. Režim trestá akúkoľvek kritiku islamu a verejných predstaviteľov väzením.²³² V prípade usporiadania zmiešaných večierkov za účasti žien a mužov pri rôznych oslavách, ak ich sused nahlási na mravnostnú políciu, hrozí obvinenie z nedovoleného zhromažďovania a nasleduje väzenie. Dokonca aj za prejavenie milostných citov na verejnosti sa môže človek ocitnúť v cele iránskeho väzenia. Handicapovaný je aj ten, kto nerozumie po perzsky (*farsí*), pretože si nedokáže prečítať v Teheráne na obchode s dámskou konfekciou nápis „mužom vstup do tejto predajne zakázaný pod trestom väzenia“. Iránsky režim sa stavia dosť precitlivo aj k ochrane prírody. Za zrezanie stromu bez povolenia hrozí pokuta alebo väzenie. Najčastejšie sú ukladané oba tresty kumulatívne. Trest smrti sa v krajine aplikuje ešte aj dnes za vraždu,²³³ znásilnenie, ozbrojenú lúpež, obchodovanie s drogami, používanie alkoholu²³⁴ a cudzoložstvo²³⁵. Len v roku 2007²³⁶ bolo odsúdených k trestu smrti 317 osôb.²³⁷ Za posledné štyri roky bolo v Iráne ukameňovaných 40 ľudí,²³⁸ pričom článok

²³¹ Křikavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutočnosť*, Panorama, Praha, 1990, s. 52.

²³² V Iráne je trestné ešte aj dnes na verejnosti kritizovať Chomejního.

²³³ Viď podrobnejšie <http://www.topky.sk/cl/11/283049/V-Irane-verejne-popravili-styroch-vrahov>.

²³⁴ Začiatkom roku 2008 uverejnil iránsky denník *Etemád* správu o odsúdení mladého Iránca na trest smrti obesením, za opakované požívanie alkoholu. Podľa článku 179 islamského trestného zákona, ak niekto pije alkohol a je za to potrestaný dvakrát po sebe, v treťom prípade nasleduje trest smrti popravením.

²³⁵ V roku 2002 *ajatolláh* Mahmúd Hašími Šahrúdí pozastavil v Iráne trest ukameňovania. Napriek tomu sú občas prípady, keď sa trest aplikuje, čo vyvoláva odpor medzinárodného spoločenstva.

²³⁶ Od roku 2006, keď bolo za celý rok popravených 177 ľudí, prudko narástol počet verejných popráv. Podrobnejšie viď <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P6-RC-2007-0406+0+DOC+XML+V0//SK>.

²³⁷ Od roku 1990 popravili zhruba 28 maloletých.

²³⁸ Viď aj <http://aktualne.centrum.sk/zahranicie/blizky-vychod/clanek.phtml?id=241838>.

104 trestného poriadku predpisuje veľkosť kameňov použitých pri výkone trestu. Tie musia byť tak veľké, aby páchatel' nebol usmrtený ihneď po zásahu jedným alebo dvoma kameňmi, ale ani nie tak malé, aby sa nedali označiť za kamene. Existujú presné pravidlá pre výkon trestu. Muž je zahrabaný do zeme po pás, žena až po krk. Ak sa muž k činu priznal a podarí sa mu z jamy ujsť, trest sa mu odpustí.²³⁹ Výnimka sa neuplatní, ak bol usvedčený svedkami. V tom prípade ho opäť zahrabú do jamy a výkon trestu pokračuje. V Afganistane do pádu extrémistického hnutia Talibanu v roku 2001 platilo, že kto nemal patrične dlhú bradu vystavoval sa trestu v podobe zbičovania. Vzorom každému zbožnému moslimovi mal byť Muhammad, ktorý ju tiež nosieval. Na verejnosti nemohli ženy nosiť topánky, ktoré klopkali, alebo sa smiať, poprípade ukázať cudziemu mužovi odhalenú tvár, používať *make-up* a voňavky. Muži nesmeli používať internet, pozerat' televíziu, hrať karty či šachy, ak nechceli skončiť vo väzení, alebo pocítiť na svojom chrbte bič. Dokonca sa trestalo väzením alebo bičovaním aj fotografovanie a maľovanie ľudí. Žena, ktorá by sa snažila opustiť krajinu s mužom za ktorého nebola vydatá, hrozilo pri chytení ukameňovanie za cudzoložstvo. Bičovanie hrozilo žene aj v prípade, ak jej spod oblečenia náhodne vykukol členok. Trestom sa nevyhli ani deti. Ak sa hrali so zakázanými hračkami, poprípade kreslili buď zakázané zvieratká (napr. psíkov či prasiatka), alebo ľudí, neminulo ich verejné bičovanie. Kritika režimu a islamu sa trestala smrťou. V Alžírsku hrozí za konvertovanie na kresťanstvo trest odňatia slobody na 2 roky a pokuta vo výške pol milióna dinárov (5000 €). Trestný čin je aj uctievanie nemoslimského náboženstva bez oficiálneho povolenia, za čo tiež hrozí väzenie. V Afganistane a Pakistane²⁴⁰ sa môže žena ocitnúť vo väzení za cudzoložstvo aj bez súdneho procesu, pričom k odsúdeniu stačia klebety. V Turecku,²⁴¹ najmä v južnej Anatólii vládne tradícia (*namus*). Ak žena poruší česť rodiny²⁴² hrozí jej trest smrti, ktorý jediný znovu „obnoví“ česť rodiny. Je jedno či šlo o dobrovoľný pohlavný styk, alebo bola znásilnená. Vrahmi sú väčšinou malí bratia sestier, nakoľko dostanú nižší trest s ohľadom na vek a spoločenskú hodnotu vraždy. Ide o priemerné tresty okolo 2-3 rokov, pričom je možné trest znížiť o sedem osmín, ak bol spáchaný v afekte. Často sa takéto vraždy maskujú rôznymi nehodami a k odsúdeniu ani nedôjde. V roku 2004 bol Pakistan prinútený prijať pod tlakom

---

²³⁹ V novembri 1991 sa takto podarilo 30 ročnej žene menom Zahrá vyhrabať počas kameňovania z jamy a uniknúť tak smrti. Sudcovia to považovali za zásah Boží.

²⁴⁰ Vid' <http://www.news.com.au/dailytelegraph/story/0,22049,23626338-5006003,00.html>.

²⁴¹ Vražda zo cti sa aplikuje aj v ďalších moslimských krajinách.

²⁴² Česť poruší predmanželským pohlavným stykom.

domácej aj svetovej verejnosti zákon trestajúci „vraždy zo cti“. Páchateľovi hrozilo až sedem ročné väzenie. Nakoľko sa často stávalo, že sa páchatel' vykúpil kompenzáciou vyplatenou príbuzným obeť, prijal Pakistan v novembri 2006 novelizáciu, ktorá sa stavia k páchatel'om prísnejšie. Jordánsky trestný zákon v článku 340 uvádza, že vražda manželky alebo inej príbuznej pristihnutej in flagrante delicto pri cudzoložstve sa netrestá žiadnym trestom. V Sýrii sa podľa článku 548 trestného zákona ospravedlňuje vražda, alebo ublíženie na tele a zostáva beztrestná, ak bola spáchaná nielen na príbuznej žene, ale aj na tom, kto bol s ňou prichytený pri cudzoložstve. Zabiť manželku aj so spoluvinníkom, alebo ich bitie či zranenie, umožňuje v Maroku článok 418 trestného zákona. Takýto čin ostáva tak isto bez trestu, ak bol vykonaný priamo potom, čo manžel oboch prichytil pri cudzoložstve.²⁴³ Alkohol je zakázaný vo väčšine moslimských krajín.²⁴⁴ V Saudskej Arábii, či na Maledívach hrozí trest aj za pokus o jeho dovoz pre osobnú potrebu. V Jemene dokonca zatknú aj v prípade, že z človeka po prilete cítiť alkohol. Za mrežami na tri roky možno skončiť v Turecku, ak sa uráža zakladateľ republiky Kemal Atatürk. Pozastavenie ľudských a občianskych práv pri ohrození štátnej celistvosti je uvedené v § 14 jedného z článkov tureckej ústavy z roku 1982.²⁴⁵ V islamských štátoch si treba odpustiť akékoľvek prejavy nežnosti na verejnosti. Nevera sa prísne trestá v Egypte, Maroku, ale aj na Filipínach. V moslimských krajinách je trestná aj homosexualita. V Malajzii za ňu hrozí až 20 rokov, v Saudskej Arábii a Jemene dokonca trest smrti. V Gambii za homosexualitu možno uložiť trest odňatia slobody až na 14 rokov. Prezident krajiny Yahya Jammeh v priebehu tohto roku dokonca vyzval všetkých homosexuálov opustiť krajinu a v prípade neuposlušnosti pohrozil sťatím. Utínanie končatín za krádež sa ešte aj dnes praktizuje v Saudskej Arábii. V Iraku Saddám Husajn ešte v júni 1994 vyhlásil kampaň proti rastúcej zločinnosti a za krádež a lúpež bol stanovený trest amputácie končatín. Trestná bola aj dezercia z armády, za ktorú hrozil ten istý trest.²⁴⁶ Trest smrti sa udelí v Saudskej Arábii popri vražde, znásilnení, cudzoložstve, zrieknutí sa štátom uznávaného náboženstva a lúpeži aj za čarodejníctvo, pašovanie drog, sabotáž. V mnohých krajinách bola ženská obriezka zakázaná, napriek tomu sa ďalej prevádza bez ohľadu, že za jej praktizovanie hrozia tvrdé tresty. Na Pobreží slonoviny možno za jej prevedenie vyrubiť až päťročný trest a v prípade, že dievčatko zomrie až dvadsať.

---

²⁴³ Vid' <http://www.arabia.pl/czech/content/view/307/10/>.

²⁴⁴ Vid' <http://www.plus1den.sk/zahranicie/2008/07/pre-zuvacku-za-mreze.html>.

²⁴⁵ Podrobnejšie vid' *Lexikon Zemí 96*, Rotzuna Print, Praha, 1995 preklad Otto Zwettler, s. 447 an.

²⁴⁶ Podrobnejšie vid' *Lexikon Zemí 96*, Rotzuna Print, Praha, 1995 preklad Otto Zwettler, s. 164.

V susednom štáte Guinea možno odsúdiť k celoživotným núteným prácam, a ak obeť zomrie do 40 dní po zákroku hrozí trest smrti. V Egypte bol nedávno schválený zákon, ktorý zakazuje ženskú obriezku. V prípade porušenia tohto zákona, hrozí pokuta v prepočte na naše peniaze od 134 do 634 €, alebo trest odňatia slobody do dvoch rokov.

7.2. *Islamský terorizmus*²⁴⁷

O svätej vojne (*džihád*) sa dozvedáme v Európe prostredníctvom militantnej interpretácie extrémistov,²⁴⁸ ktorá ho zneužíva na svoje vlastné účely, cieľným vytrhávaním citácií z Koránu. Ide o politicky motivované zabíjanie, ktoré sa páchatelia snažia zakryť zbožnými cieľmi. Teroristami sa poväčšine stávajú chudobná mládež, ktorá obviňuje za svoje nelichotivé postavenie a všetky súčasné problémy ich vlasti Západ a cíti sa byť tým frustrovaná. Fundamentalizmus si nachádza svoje miesto aj medzi univerzitnou mládežou strednej vrstvy, ktorá nemá až také vyhliadky na uplatnenie a v zavedení islamského štátu cíti istú možnosť sebeuplatnenia.²⁴⁹ Bolo by ale chybou si myslieť, že len sfanatizovaná mládež v moslimských krajinách vstupuje do teroristických organizácii podobných „bin Ládinovej“ *al-Qá'idy*. Ide aj o mládež druhej generácie prisťahovalcov na Západe, ktorá má problém sa zapojiť do spoločnosti. Na druhej strane ani putá k vlasti rodičov nie sú prisilné na to, aby sa stotožnili s tradičným islamom. V dôsledku toho dochádza u niektorých z nich k odmietnutiu spoločnosti, ktorá ich obklopuje, ako aj spoločnosti, z ktorej vyšli ich rodičia. Nevedia si už predstaviť život bez západných vymožeností, ale spoločnosť ako takú odmietajú. Vytvárajú si tak nehistorický, abstraktný model islamu, ktorý začnú bezhlavo presadzovať, a kto sa im postaví do cesty pri snahe o jeho realizáciu,

---

²⁴⁷ Islamské krajiny sa stavajú proti terorizmu. Dôkazom sú prijaté medzinárodné dokumenty ostro odsudzujúce toto zabíjanie zneužívajúce islam. Treba spomenúť napr. Arabskú dohodu o potlačovaní terorizmu z Káhiry, prijatú v roku 1998, dohodu Organizácie Africkej jednoty o predchádzaní a potlačovaní terorizmu z Alžiru, prijatú v roku 1999, dohodu Organizácie islamskej konferencie o boji proti medzinárodnému terorizmu z Ouagadougou, prijatú v roku 1999 alebo Kódex správania členských štátov Organizácie islamskej konferencie pre boj s medzinárodným terorizmom z Casablancy, prijatú v roku 1994.

²⁴⁸ S heslom *Margbar Amríká* (smrť Amerike) sa možno často stretať počas správ na televíznych obrazovkách.

²⁴⁹ Ekonomické ukazovatele a vzdelanie nie sú ale primárne, teroristom sa totiž môže stať aj materiálne zabezpečený a vzdelaný jedinec.

stáva sa ich nepriateľom.²⁵⁰ Aj teroristi z 11. septembra 2001 nemali nič spoločné so zbožnosťou v mene ktorej zabíjali. V newyorskom Svetovom obchodnom centre, tzv. dvojčičkách (WTC),²⁵¹ ktoré zasiahol útok al-Qá'ídy pracovalo zhruba 2000 moslimov, ktorí mali v jednej z veží islamskú modlitebňu. Počíta sa s tým, že asi 115 moslimov pri útoku zahynulo. Rozhodne by bolo chybou sa domnievať, že väčšina moslimského obyvateľstva schvaľuje tieto násilné a barbarské činy.²⁵² Vyššie spomenutý útok z 11. septembra 2001 prijal aj moslimský svet s údesom. Okrem Iraku,²⁵³ vlády všetkých moslimských krajín útok odsúdili. Vrchný predstaviteľ univerzity al-Aznar šajch at-Tantáwí dokonca prehlásil, že útočiť na nevinných ľudí nie je odvážne ale hlúpe, a že atentátnici sú nepriatelia islamu. Aj šajch Qaradáwí z televízie *al-Džazíra* odsúdil barbarstvo z 11. septembra 2001 a dokonca prehlásil, že ich srdcia krvácajú z útoku na WTC. Atentát odsúdila aj Organizácia islamskej konferencie, ako aj iránsky vodca Chameneí, ktorý povedal, že zabíjanie ľudí kdekoľvek a akýmkoľvek zbraňami, akoukoľvek organizáciou, štátom či jednotlivcom je odsúdeniahodné.

7.2.1. Veľký a malý džihád

Džihád označuje najmä určité duchovné úsilie. Je to boj proti zlozvykom človeka, ktorý môže z človeka urobiť lepšieho veriaceho. Myslí sa tým angažovanie sa pre dobrú vec spojené s akoukoľvek formou odriekania.²⁵⁴ Ide o tzv. veľký *džihád*, prekonávanie samého seba (*džihád bin-n-nafs*).²⁵⁵ Človek snažiaci sa bojovať proti zlým sklonom (*mudžáhid*) je protikladom človeka, ktorý ostane nečinne sedieť (*kájdin*). Za tzv. malý *džihád* možno za určitých podmienok považovať boj so zbraňou

---

²⁵⁰ Egyptský spisovateľ Faradž Fawdá bol zastrelený „Islamským džihádcom“ za jeho kritiku extrémistov. V roku 1994 bola prenasledovaná spisovateľka a lekárka Taslima Nasreenová z Bangladéža, ktorá vo svojom románe *Ladža* (hanba) opisuje život hinduistickej rodiny vystavený tlaku islamských extrémistov. Obvinili ju za urážku Koránu a v jej neprítomnosti zahájili voči nej proces, pričom fundamentalisti po tom, čo jej bol vo Švédsku udelený azyl, vypísali za jej usmrtenie odmenu (1300 dolárov). Opakovala sa situácia zo 14. februára 1988, keď *ajatolláh* Chomejní vydal *fatwu*, odsudzujúcu spisovateľa Salmana Rushdieho k trestu smrti za jeho román *Satanské verše*. Napriek tomu ho anglická kráľovná povýšila v roku 2007 do šľachtického stavu, čo vyvolalo novú vlnu protestov islamistov. Tieto dva prípady nie sú jedinými prípadmi fundamentalistov.

²⁵¹ Budovy Svetového obchodného centra.

²⁵² Po zničení Svetového obchodného centra sa *tržnica Majdáne Mohseni* v Teheráne stala miestom, kde ľudia zapalovali sviečky na pamiatku tých, ktorí počas teroristického útoku zahynuli.

²⁵³ V tom čase bol pri moci protiamerický prezident Saddám Husajn.

²⁵⁴ Michael Pohly uvádza vo svojej knihe *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorizmus* napríklad štúdium na univerzite, vid' s.17.

²⁵⁵ *Džihád* nie je povinnosťou individuálnou (*fard 'ajn*), ale naopak kolektívnou (*fard al-kifája*), čiže ak je obec napadnutá, nie je povinnosťou jednotlivca brániť ju. K tomu účelu je určené moslimské vojsko, a až keď ono nie je v stave obrániť ummu, prichádza na rad povinnosť jednotlivca zúčastniť sa obrany.

v ruke. Moslimovia môžu podľa islamského práva viesť oprávnenú vojnu len proti presne vymedzeným nepriateľom. Povolená je vojna proti neveriacim,²⁵⁶ odpadlíkom od viery, vzbúrencom a banditom. Ako *džihád* možno pritom pokladať len prvé dva prípady. Za *džihád* nemožno preto považovať každú vojnu moslimov a to ani v prípade, že by šlo o vojnu obrannú. Podmienkou pre *džihád* je, aby bolo veriacim moslimom bránené vo výkone ich náboženstva, a tým potlačované ich vierovyznanie. Takisto podmienky pre formu vyhlásenia musia byť naplnené. *Džihád* nemôže vyhlásiť hocikto, kto sa cíti byť momentálne ukrivdený. K vyhláseniu *džihádu* je oprávnená iba uznávaná autorita, ktorá musí navyše protivníka vyzvať, aby prijal islam dobrovoľne.

7.2.2. Zneužitie islamskej tradície *džihádu*²⁵⁷

Štúdia Gallupovho ústavu zistila, že len 7% moslimov schvaľuje útoky z 11. septembra 2001 a možno ich teda považovať za radikálov.²⁵⁸ Aj samotný Muhammad by isto odsúdil tento čin. „Prorok Mohamed povedal, že prišiel, aby poukázal na „strednú cestu“ náboženského života. Al-Karadáví²⁵⁹ si myslí, že súčasný extrémizmus v niektorých regiónoch islamského sveta, je cudzí duchu moslimov a nebude mať dlhé trvanie. Islam je náboženstvo mieru. Dokázal to aj Mohamed, keď uzavrel s Kurajšovcami nepopulárnu zmluvu pri Hudajbiji.²⁶⁰ Tento skutok Korán nazval „veľkým víťazstvom.“²⁶¹ V samotnom Koráne je takmer 50 krát zmienka o mieri. Napriek tomu, že Muhammad uprednostňoval rokovanie pred zbraňami, v sedemdesiatych rokoch 20. storočia vznikla „nová právna škola“, ktorá doplnila zvyšné štyri.²⁶² Umar Abdarrahmán, slepý študent na univerzite Al-azhar v Káhire, svojou dizertačnou prácou vyvracal názor na malý a veľký *džihád*. V *džiháde* videl len výzvy chopiť sa zbraní a vrhnúť sa na neveriacich, ak odmietnu prijať islam. Nezmyselnosť týchto tvrdení vyvracia samotný Korán (60:8 - skúšaná) „Alláh vám nezakazuje, aby ste sa správali dobre a boli spravodliví voči tým, ktorí nebojovali proti

²⁵⁶ Sem by však nemali patriť kresťania a židia, ktorí sú považovaní za veriacich.

²⁵⁷ Tak ako Biblia aj Korán hovorí: „nezabíjaj.“ (Korán 5:32 - stôl).

²⁵⁸ Podrobnejšie vid' Šnajdauf, J.: *Muslim myslí na mír*, denník DNES zo 14. marca 2008, s. A10.

²⁵⁹ Júsuf 'Abdalláh al-Karadáví, člen moslimského bratstva a riaditeľ Centra pre sunnu a síru na Katarskej univerzite.

²⁶⁰ Muhammad uzatvoril na jar v roku 628 po Kristovi zmluvu so zástupcami Mekky, ktorá moslimom povoľovala vykonať púť do Mekky a zabezpečovala desaťročné prímierie.

²⁶¹ Armstrongová, K.: *Islam*, Vydavateľstvo Sloart, Bratislava, 2002, s. 222.

²⁶² Sú tým myslené školy : malikovská, hanafijská, šafiovská a hanbalovská, vid' kapitola č. 4.

vám kvôli náboženstvu a nevyhnali vás z príbytkov vašich. Veru Alláh miluje spravodlivých.“²⁶³ a (16:125 - včely) „Vyzývaj (ó Muhammad) k ceste Pána Svojho múdrosťou a kázaním dobrým, a spor sa nimi spôsobom najlepším. Veruže Pán tvoj vie (najlepšie), kto z Jeho cesty zblúdil, a dobre pozná tých, ktorí sú správne vedení.“²⁶⁴ Aj tak si jeho myšlienky čoskoro našli svojich vďačných poslucháčov. Jeden z nich Abdassalám Farag vystúpil s názorom, že *džihád* je strateným pilierom viery.²⁶⁵ Zásadnú úlohu pri tomto novom výklade *džihádu* mali šajch dr. Abdalláh Azzam a Usáma bin Ládín. Obaja sa stretli v Afganistane počas *džihádu* po invázii Sovietskeho zväzu do krajiny v roku 1979. Táto ich nová ideológia nie je však totožná s islamom Muhammada. Aj keď je nepopierateľné, že v začiatkoch z neho vyšla. Netreba zabúdať, že Muhammad síce zanechal odkazy: „vyžeňte modloslužobníkov z Arabského polostrova“ alebo „zabíjajte ich všade, kde ich dostihnete, vyžeňte ich z miest, odkiaľ oni vás vyhnali, veď zvädzanie od viery je horšie ako zabitie,“ (2:191 - krava). Myslel tým ale arabské kmene, ktoré nechceli prijať islam a bojovali proti nemu. Sám tvrdil ešte v Mekke: „vy máte svoje náboženstvo a ja mám svoje,“ (109:6 - neveriaci) alebo „nech nie je žiadne donucovanie v náboženstve“ (2: 256 - krava). Korán hovorí aj o spôsobe boja: „a bojujte na ceste Božej proti tým, ktorí bojujú proti vám, avšak nekonajte bezprávie, lebo Boh nemiluje tých, ktorí sa bezprávia dopúšťajú.“ Ak už niet iného východiska pripúšťa islam *džihád*.²⁶⁶ Ten však musí byť vedený výhradne podľa islamských vojnových pravidiel.²⁶⁷ Nesmie byť ubližované nevinným, ženám, deťom a neozbrojeným civilistom. Nemožno poškodzovať majetok, životné prostredie a miesta slúžiace na bohoslužby pre iné náboženstvá. Únosy, branie rukojemníkov, bombové útoky namierené proti bezbranným civilistom islam prísne zakazuje. Islamisti, ako si islamskí fundamentalisti (*al-usúlijún*) sami hovoria, majú napriek tomu vo všetkom jasno. Je potreba chopiť sa zbraní a celý svet prinútiť, aby sa stal moslimským. Zatiaľ sú bin Ládínovi spolubojovníci zamestnaní vyhánaním Rusov z Kaukazu, oslobodzovaním Kašmíru od Indov, vytvorením ďalších islamských štátov akým je Sudán, najmä v Turkménsku a ďalších stredoázijských republikách bývalého Sovietskeho zväzu, bombovými atentátmi proti americkým cieľom, či snahou o zničenie štátu Izrael. Po

---

²⁶³ Vid' viac <http://www.islamweb.sk/stranky/kniznica/Clanky/tolerancia.htm>.

²⁶⁴ Vid' viac <http://www.islamweb.sk/stranky/kniznica/Clanky/tolerancia.htm>.

²⁶⁵ Ide o 5 pilierov islamu, ktoré je povinný každý moslim dodržiavať: vyznanie viery, modlitba, almužna, pôst a púť do Mekky.

²⁶⁶ Postaviť sa so zbraňou v ruke na odpor možno až vtedy, keď sa porušujú dohody a je hanobené islamské náboženstvo (Korán 9:12 - pokánie).

²⁶⁷ *Džihád* nemožno vyhlásiť pokiaľ je umožnené veriacim vyznávať nerušenie svoju vieru, nie je ani správny, ak nie sú vyhliadky na úspech.

nich prídu na rad ďalší a ďalší, až kým sa svet nebude klaňať Allahovi. Fundamentalisti hlásajú návrat ku koreňom, pričom poukazujú na ideálnu minulosť počas prvých štyroch kalifov.²⁶⁸ Vytvorili si ideál z pôvodného prvotného obdobia islamu. Z Koránu si obvykle vyberajú iba niektoré pasáže, ktoré im vyhovujú. Treba poznamenať, že islam zakazuje samovraždu a podľa islamského práva nesmie byť samovrah pochovaný na moslimskom cintoríne. Napriek tomu fundamentalistom neprekáža presadiť svoje názory aj sebaobetovaním počas bombových útokov proti väčšinou nevinným obetiam. „*Fundamentalistické skupiny sa vyznačujú netolerantnosťou k inovercom a inak zmýšľajúcim. Jedným z hlavných cieľov fundamentalistickej utópie je obnova autority patriarchálnej rodiny a dôsledné uplatňovanie šari'ý vo všetkých oblastiach života.*“²⁶⁹ Fundamentalisti vidia zmysel len v jedinom výklade islamu, ktorý vedie k ustanoveniu islamského štátu. Na obhájenie týchto tvrdení vyhlasujú, že suverénna moc patrí iba Bohu, ktorý jediný je zákonodarcom. Demokracia preto znamená presné dodržiavanie šari'e. Nezmyselnosť týchto názorov možno dokumentovať na príklade špecifického druhu almužny (*zakat Al-Fitr*).²⁷⁰ Podľa tradície Muhammada sa almužna dávala v naturáliách. Niektorí v snahe dodržiavať presne tradíciu trvajú, aby sa na tom nič nemenilo. Požadujú, aby sa miesto darovania peňazí vyplácala chudobným ako kedysi pšenica, datle, sušené hrozienka, atď. Takisto sa stavajú proti bezbožným vládam v moslimských krajinách, odmietajú ich sekulárny charakter. Požadujú Božiu vládu (*hákimíja*) a odmietajú ich pohanstvo (*džáhilíja*). Neakceptujú názor, že najvyššou autoritou je ľud. Skutočný zdroj pre náboženský a politický život vidia v Bohom zoslanom Koráne. Najvyššou autoritou je preto podľa nich Boh a jemu sa musí všetko podriaďovať. Na ospravedlnenie svojich teroristických útokov v mene Božom vyhlasujú svoje obete za neveriacich, lebo nechceli uznať a presadzovať ich predstavy o islame, spoločnosti a štátnom zriadení.

---

²⁶⁸ Moslimovia ich s úctou označujú za pravoverných chalífov (*al-chulafá' ar-rášidú*).

²⁶⁹ Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005, s. 71.

²⁷⁰ Jednorazová pomoc počas Ramadánu alebo tesne po jeho skončení, vid' vyššie finančné právo.

7.3. *Síghe*²⁷¹ a *Misyar* (manželstvá rozkoše)

Šiiti - na rozdiel od sunnitov - môžu uzavrieť manželstvo na vopred určený čas (*síghe*).²⁷² V manželskej zmluve musí byť uvedená lehota, na ktorú sa toto manželstvo uzatvára, spolu s odmenou pre ženu. Napriek tomu, že sunnitskí právnici toto manželstvo neuznávajú za platné, možno badať v poslednom období medzi sunnitmi fenomén v podobe manželstva bez záväzkov (*misyar*). Aj keď je manželská zmluva podpísaná v súlade so *šariou*, t. j. za prítomnosti svedkov, so súhlasom zástupcu ženy a toto manželstvo je na súde riadne zaregistrované, ide o manželstvo tajné. Neraz sa totiž stáva, že sa o ňom najbližší príbuzní muža a ženy vôbec nedozvedia. Jav sa vyskytuje predovšetkým v oblasti Arabského zálivu.²⁷³ V tomto manželstve sa žena dobrovoľne vzdáva niektorých svojich práv, ktoré jej patria podľa islamského práva. Možno spomenúť právo na spoločnú domácnosť so svojím mužom, finančnú podporu zo strany manžela, právo na rovné zachádzanie ako s ostatnými manželkami. Dopyt po tomto druhu manželstva neustále rastie, ako aj po službách, prostredníctvom ktorých sa prípadní manželia môžu zoznámiť. Vo veľkom sú využívané zoznamovacie stránky, umožňujúce si nájsť partnera. Dlho bolo zdrojom problémov medzi šiitmi a sunnitmi manželstvo *síghe* pokladané práve sunnitmi za neviazanosť. Ako následok nárastu tohto druhu manželstiev u sunnitov, vydal 10. apríla 2006 Inštitút islamského náboženského práva v Mekke *fatwu*, v ktorej manželstvo *misiyar* povoľuje.²⁷⁴ Na druhej strane Inštitút zakazuje toto manželstvo, keď má manžel v úmysle sa dať rozviesť po uplynutí istej doby alebo za istej situácie.²⁷⁵ V takom prípade je manželstvo *misyar* zakázané, pretože bolo uzavierané s podvodným úmyslom. Ak by totiž žena a jej zástupca o tom vedeli vopred, k manželstvu by nebolo pravdepodobne došlo. Okrem využitia internetových zoznamovacích stránok, záujemcovia o uzatvorenie *misyar* manželstva môžu využiť služby dohadzovačov. Odkedy bola vydaná *fatwa* povoľujúca toto manželstvo, stalo sa

²⁷¹ Perzské pomenovanie pre manželstvo v slovenskej literatúre skôr známe pod arabským názvom „*mut'a* manželstvo“. Moslimskí emigranti na Západe využívajú *síghe* k tomu, aby sa mladý pár mohol stretať a spoznávať pri spoločných aktivitách. Žena by pri nich musela byť za normálnych okolností zahalená. V takomto prípade dvojica v zmluve uvedie, že medzi nimi nie je sexuálny vzťah. Pre šiitov je *síghe* jediná možnosť ako sa oženiť so ženou nemoslimkou, nakoľko - na rozdiel od sunnitov - nemôžu uzavrieť právoplatný moslimský sobáš so ženou iného vierovyznania. Tiež sa *síghe* využíva k počatiu dieťaťa, ktoré potom muž vychováva so svojou trvalou manželkou.

²⁷² Tento druh manželstva sa uzatvára predovšetkým v Iráne.

²⁷³ V Európe je zaužívaný jeho ekvivalent v podobe Perzský záliv.

²⁷⁴ Vid' podrobnejšie <http://www.eurabia.cz/Articles/1999-manzelstva-rozkose-v-sunnitskom-a-siitskom-islame.aspx>.

²⁷⁵ Napríklad žena otehotnie.

vyhľadávané najmä medzi mladými mužmi študujúcimi na univerzite (ktorí sa nechcú počas štúdia viazať) a ženami po prekročení štyridsiatky (zamestnané ako obchodníčky, učiteľky, doktorky, zdravotné sestry alebo vdovy). Ide najmä o ženy, ktoré majú problém nájsť si riadneho manžela, pretože:

- 1.) sú časovo veľmi zaneprázdnené a riadne manželstvo by bolo pre ne prekážkou v ich doterajšom spôsobe života
- 2.) sú už po prekročení istej vekovej hranice, za ktorou už nemožno počítať so založením rodiny
- 3.) sú už finančne sebestačné, neodkázané na financie manžela.

Manželstvo *misyar* má však aj svojich odporcov. Tí vyhlasujú, že slúži len na ukojenie mužských sexuálnych chút'ok, zneužíva ho ťažká situácia nevydatých žien a neberie ohľad na potreby detí, ktoré sa narodia z manželstva. Žena je v takomto manželstve v nevýhodnom postavení, pretože manželstvo je napriek verejnej forme uzatvorenia pred príbuznými utajené, žena nemá zaistenú stabilitu vzťahu ani pocit bezpečia, je závislá od túžob a želaní svojho manžela a má zakázané otehotnieť. To býva vo väčšine prípadov dôvodom pre rozvod takéhoto manželstva. Manželstvo je nebezpečné pre mladých aj tým, že po rozvode a vstupe do „normálneho“ vzťahu so seberovným partnerom si prinášajú zlovyky z manželstva *misyar*.²⁷⁶

7.4. Problematika ženskej obriezky²⁷⁷

„Vo väčšine moslimských krajín je žena strážkyňou cti svojich mužských príbuzných. Keď sa manželka dopustí cudzoložstva alebo dcéra súhlasí s predmanželským sexom (stačí dokonca, keď je z neho podozrivá), zneuctí tým otca a bratov a niekedy dokonca meno celej svojej rodiny. Zmenšiť, alebo celkom odstrániť sexuálnu rozkoš znamená zmenšiť pokušenie. Je to východisko z núdze pre prípad, že náboženské príkazy, ktoré ženám ukladajú zahaliť sa a zdržovať sa v ústraní, z nejakého

---

²⁷⁶ Takého nebezpečenstvo manželstva *misyar* pre mladých uvádza saudská autorka Maram Abd Al-Rahman Makawiová v denníku *Al-Watan* z augusta 2006.

²⁷⁷ Vo svete je tento problém známy pod anglickou skratkou FGM (female genital mutilation - mrzačenie ženských pohlavných orgánov). O tejto problematike pojednáva slávna americká modelka somálskeho pôvodu Waris Dirieová vo svojej knihe *Púštna kvetina* (vyšla v roku 2000 v českom jazyku pod názvom: *Květ pouště. Podivuhodné putování somálské kočovnice*).

dôvodu zlyhajú..“²⁷⁸ V niektorých islamských krajinách sa preto praktizuje ženská obriezka. Ide predovšetkým o oblasť subsaharskej Afriky.²⁷⁹ Jej úlohou je tlmiť sexuálne túžby ženy a chrániť tak jej panenstvo. Verí sa, že obriezka zaručí u žien po svadbe vernosť. Táto prax nemá nič spoločné s islamom, napriek tomu je v niektorých moslimských krajinách tolerovaná. V Egypte až nedávno vláda schválila zákon, ktorý zakazuje chirurgické odstraňovanie vonkajších ženských genitálií.²⁸⁰ Obriezka sa obvykle vykonáva dievčatám v období medzi štvrtým až ôsmym rokom. Existuje niekoľko druhov obriezky. Pri najľahšej z nich je dievčatám odstránená časť klitorisu. Toto sa deje u žien čiernej pleti spôsobené anatomickými zvláštnosťami, keďže černošky majú dlhší klitoris ako belošky.²⁸¹ Pri klitoridotomii sa odstraňuje predkožka, ktorá kryje klitoris. Pri klitoridektomii sa odstraňujú malé pysky ohanbia a klitoris. Najhoršia forma je tzv. Faraónska, pri ktorej sa odstraňujú malé aj veľké pysky ohanbia a klitoris. Žene sa rana zošije tak, že sa nechá len malý otvor pre moč a výtok menštruačnej krvi. *„Pokial’ podvyživené dievčatá nevykrvácali ihneď po zákroku, umierali často na následnú infekciu alebo chudokrvnosť, ktorá ich celkom oslabila. Ďalšie trpeli rôznymi infekciami v oblasti panve, pretože znetvorené tkanivo, zachytávalo moč a menštruačnú krv. Pôrod bol nebezpečný a prinášal žene obrovské utrpenie, pretože jazvy zužovali pôrodný kanál. Stávalo sa, že v ňom hlavička dieťaťa uviazla a rodička zomrela následkom silného krvácania. Ani pretrhnutie močového mechúra nebolo ničím výnimočným. Unikajúci moč potom zo ženy urobil doslova chodiacu latrínu a pri ďalších tehotenstvách spôsoboval otravu plodu.“*²⁸² Obrezané ženy sú po každom pôrode znovu zašité. Taktiež obrezaná žena, ktorej zomrie manžel sa zošije a to až do doby než sa znovu vydá. *„V Moslimských komunitách, ktoré obrezávajú ženám pohlavné orgány, má odstránenie klitorisu rovnakú hodnotu ako nosenie fúzov – je sunna. Niektorí moslimovia veria, že Muhammadova sunna – tradícia alebo „vyšliapaná cesta“ – odporúča odstrániť malým dievčatkám jednu tretinu klitorisu.“*²⁸³ Odopierať ženám sexuálne potešenie je pritom v priamom rozpore s muhammadovým učením. Muhammad vyzdvihoval sexuálny život. Osobne pocítoval odpor k potlačovaniu sexuality, akú žiada kresťanská tradícia v kláštoroch. Domnieval sa, že potešenie z manželského sexu majú mať aj muži aj ženy. Preto je ponechané na

²⁷⁸ Brooks. G.: *Devět částí touhy. Skrytý svět muslimských žen*, Knižní klub, Praha, 1999, s. 46 an.

²⁷⁹ Vid’ mapu s výskytom tohto javu.

²⁸⁰ Existuje výnimka z tohto zákona, ak je to nevyhnutné z lekárskeho hľadiska.

²⁸¹ Vid’ <http://unveiled.blog.cz/0712/stanovisko-islam-ohledne-zenske-obrizky>.

²⁸² Brooks. G.: *Devět částí touhy. Skrytý svět muslimských žen*, Knižní klub, Praha, 1999, s. 43.

²⁸³ Brooks. G.: *Devět částí touhy. Skrytý svět muslimských žen*, Knižní klub, Praha, 1999, s. 47 an.

manželloch, milovať sa spôsobom aký im vyhovuje. Pri tejto voľnosti sú povinní dodržiavať len isté predpisy. Zakázaná je súlož postojacky, ako aj milovanie pri ktorom hlava alebo zadná časť tela smerujú k Mekke. Nesmie sa praktizovať orálny sex, ako aj sex s mŕtvou manželkou. Sexuálny život mal pre neho veľký význam dokonca aj v posmrtnom živote, kde je sľúbená odmena²⁸⁴ v podobe nebeských panien (*huristky*) pre tých, ktorí sa riadili Božími zákonmi. V Koráne nie je ale žiadna zmienka o povinnosti vykonávať obriezku a tlmieť tým sexualitu žien. Ako vidieť sám Muhammad mal pozitívny vzťah k manželskému sexu a odporúčal ho aj iným. Je preto zarážajúce, že v mnohých krajinách – odhaduje sa ich počet až na 28 afrických štátov – sa toto barbarstvo deje na malých dievčatách, pričom sa umelo tlmia ich sexuálne túžby. Dôvodom pritom na takúto prax nie je islam, ale nevzdelanosť, poverčivosť, egoizmus a niekedy až cynizmus ich otcov, bratov či manželov.²⁸⁵

---

²⁸⁴ Ženy nebeská odmena v podobe rajských mládencov však nečaká.

²⁸⁵ Mužom tu ide len o prevenciu manželkinej nevery, navyše ženy sa po operácii údajne stávajú pokornejšie a tichšie a ochotnejšie plniť manželove príkazy.

8. *Westernizácia islamského práva*

Istou nádejou pre zmenu inak nemenného islamského práva sú krajiny, ktoré sa vydali na cestu westernizácie spoločnosti. Či už radikálnou cestou tureckého prezidenta Kemala Atatürka, alebo cestou postupných a systematických zmien jeho kolegov Habbia Burgibu z Tuniska, alebo Chalífa bin Sajíd Al Nahaján zo Spojených arabských emirátov (šejk emirátu Abú Zabí).²⁸⁶ Zavádzajú sa tak do právneho systému normy po vzore západných modelov. V tomto smere sú Tunisko a Turecko pre ostatné krajiny žiarivým príkladom. Obe krajiny sa vydali na cestu liberalizácie spoločnosti v snahe vyrovnáť sa Západu. Mnohoženstvo je v nich oficiálne zakázané, náboženstvo sa oddelilo od štátu, *šaria* sa uplatňuje len v záležitostiach osobného stavu a pri dedení, ženu smú pracovať a čoraz viac sa stávajú rovnocenné mužom, so zahalenými ženami od hlavy až po päty sa možno stretnúť viac menej už len na bigotnom vidieku. Režimy v týchto krajinách nie sú ale vonkoncom tak ideálne, ako by sa mohlo zdať. Aby režimy v oboch krajinách mohli presadzovať svoje reformné plány, sú nútené používať často voči opozícii nedemokratické prostriedky. Za zmienku preto stojí štát ležiaci pri brehoch Perzského zálivu - Spojené arabské emiráty. Nie sú republikou, ako predošlé dva štáty. Napriek tomu, že ide o federáciu siedmich autonómnych emirátov na čele ktorej stojí prezident, vydali sa cestou postupnej demokratizácie zhora. Panovník si uvedomil nevyhnutnosť zmien v spoločnosti a rozhodol sa postupnými krokmi citlivo meniť ľudí a ich zmýšľanie. Ženy sú čoraz viac zapájané do spoločenského života a zastávajú zamestnanie, o ktorých môžu iné moslimky len snívať. Podieľajú sa aj na takých činnostiach ako služba v armáde. Podľa zákona z roku 1999 majú nárok na ročnú platenú materskú dovolenku, ktorú môžu využiť až päťkrát. Pokiaľ ide o finančné ohodnotenie, sú na tom lepšie ako mnohé Európanky, nakoľko zarábajú skutočne toľko čo muži (za tú istú prácu). Správny smer je vytýčený, chce to len čas, aby si konzervatívne, na tradíciách lipnúce obyvateľstvo na všetko zvyklo. Aj v Iráne, krajine ktorá si hovorí islamská, silnejú hlasy po zmenách. Ľud krajiny má dosť doktríny o nadvláde teológa (*velájat-e fakih*) vypracovanej samotným Ajatolláhom Chomejním ešte v roku 1971 v irackom exile. Boj o moc vyhral počas revolúcie v roku 1979 Chomejní, ktorého mnohí dovtedy nepoznali. Všetci spoločne túžili po jedinom, zbaviť sa panovníka (*šach*), ktorý necitlivo a drasticky presadzoval západný spôsob života.

---

²⁸⁶ Dubajský panovník Muhammad bin Rašíd al-Maktúm je predsedom vlády a viceprezidentom zároveň.

Keď *šach* pod tlakom odišiel do exilu, Chomejní šikovne využil situáciu a zaviedol v krajine náboženský teror. Občania tak boli zatlačení do úzadia. Veľa Iráncov, ktorí povstali proti *šachovi* nemali nič spoločné s islamom. Ich snahou bolo odstrániť panovníka, netúžili zaviesť islamské právo. Za mnohých možno spomenúť reformistického duchovného Mohsena Kadívára, ktorého režim uväznil za jeho články v novinách. V otvorenom liste po uväznení vyzýval vládnucich duchovných, aby nenútili prijať občanov ich spôsob myslenia a aj nepatrný prejav kritiky ihneď nepovažovali za rúhanie. To dáva nádej, že sa možno v dohľadnej dobe dočkáme pozitívnych zmien v tejto krajine. Možno už v tohtoročných prezidentských voľbách zvíťazí reformný predstaviteľ a nasmeruje krajinu od konfrontačnej politiky zo Západom na cestu postupných demokratických zmien. Podľa verdiktu „Dozornej rady“ plniacej úlohu ústavného súdu, môžu dokonca kandidovať vo voľbách na post prezidenta krajiny aj ženy.²⁸⁷ V Iráne to nie je nič neobvyklé, nakoľko Iránci volia svoje ženy do parlamentu už dávnejšie, vysielajú ich aj ako diplomatky do zahraničia.²⁸⁸ Ako prvá bola zvolená za ministerského predsedu žena v islamskej krajine Bénazír Bhuttová v Pakistane.²⁸⁹ Rozhodne je to pozitívny signál, nasledovaniahodný inými moslimskými krajinami. Zatiaľ sú na post prezidenta v Iráne oficiálne len dvaja kandidáti.²⁹⁰ Súčasný prezident Ahmadínadžád a jeho oponent klerik Karúbí (nástupca Chomejního). Uvažuje sa aj o predchodcovi súčasného prezidenta reformátorovi Chatámím. Ak by bol reformný kandidát opätovne zvolený a začal presadzovať zmeny v iránskej spoločnosti prispelo by to k zmierneniu napätia medzi Iránom a Západom. Pozitívne zmeny, ktoré by umožnili zobrať vietor z plachiet fundamentalistom sa dopúšťajú násilia schovávajú sa za *Korán*.²⁹¹ Terorizmus fundamentalistov, zvýhodňovanie žien pri dedení,²⁹² násilie páchané na ženách, či už vo forme fyzického (ženskej obriezky, domáce násilie) alebo duševného týrania (mnohoženstvo, rigidný spôsob správania sa na verejnosti),²⁹³

---

²⁸⁷ Podrobnejšie vid' <http://www.ntv.ru/text/news/index.jsp?nid=59001>.

²⁸⁸ Treba poznamenať, že mnohé ženy v Európe sa dočkali volebného práva pomerne nedávno napr. vo Švajčiarsku až v roku 1971. V Grécku to bolo v roku 1952 a vo Francúzsku v roku 1944.

²⁸⁹ V Bangladéži sa žena zase postavila do čela celej vlády (Chaleda Ziaová), ale tiež aj do čela opozície (Hasana Wajedová). Turecko tiež už malo premiérku (Tansa Cillerová).

²⁹⁰ Stav k 10. 11. 2008.

²⁹¹ Ako už bolo spomenuté vyššie, fundamentalizmus je aj reakciou na zlé postavenie niektorých skupín obyvateľstva v moslimských krajinách. Odstránením alebo zmiernením sociálneho napätia by islamisti stratili dôvody, za ktoré sa pri páchaní ich činnosti schovávajú, a ktorými svoje kroky odôvodňujú.

²⁹² Aj keď na prvý pohľad je postavenie dcéry pri dedení horšie ako jej bratov, treba si uvedomiť, že kým jej brat, ktorý dostane o polovicu viac z tohto majetku, musí živiť celú rodinu, dcéra má právo si majetok ponechať len sama pre seba a nepodieľať sa ním na zlepšení ekonomickej situácie rodiny.

²⁹³ Ženám je zakázané na verejnosti pri rozprávaní akýmkoľvek spôsobom zafarbovať svoj hlas alebo sa usmievať, nakoľko to vyznieva moc zvodne. Z toho dôvodu nemôžu ani viesť spoločné modlitby.

postavenia žien v spoločnosti²⁹⁴ a ich nízke uplatnenie,²⁹⁵ vraždy zo cti, nízky vek dievčat uzatvárajúcich manželstvo, povinné zahaľovanie žien,²⁹⁶ netolerantnosť k iným vierovyznaniam,²⁹⁷ sú problémy, ktoré stoja pred islamským svetom a jeho zákonodarcami v niektorých krajinách. Je potreba zaručiť moslimom konvertovať, žene možnosť uzavrieť manželstvo aj s inovercom. Islamské právo je strnulé a od 9. storočia po uzatvorení brán *idžtihádu* je neschopné pružne čeliť novým výzvam a reagovať na ne. Je potreba očistiť pramene práva od nánosov, falošných alebo zle interpretovaných právnych názorov.²⁹⁸

Prítomní muži by údajne viac ako na Boha mysleli na iné veci. Hassíba Boulmerková z Alžírsk, ktorá získala na letnej olympiáde v Barcelone zlatú medailu, čelila doma tlaku Islamskej fronty spásy za to, že behá údajne polonahá v tielku a tričku na verejnosti. Pod tlakom musela opustiť krajinu, aby sa vyhlala ďalším nepríjemnostiam.

²⁹⁴ V Iráne bolo ženám zakázané na verejnosti činnosti, ktoré môžu muži bežne činiť napríklad fajčenie vodných fajok.

²⁹⁵ V niektorých islamských krajinách u niektorých súdov nesmú ženy pracovať ako sudkyne.

Podrobnejšie viď Brooks. G.: *Devät častí touhy. Skrytý svet muslimských žien*, Knižní klub, Praha, 1999, s. 19. Taktiež je ženám výslovne zakázaná činnosť hlavy štátu, veliteľa ozbrojených síl alebo imáma. Farída ad-Nakkášová v knihe *Závoj a džiny* (s. 185 an.) poukazuje na nerovnoprávne postavenie žien v zamestnaní v Egypte. Tamojší zákonník práce v článkoch 89 a 90 rozlišuje medzi ženou a mužom, ak sú zamestnaní na tej istej pracovnej pozícii. Článok 90 ženám zakazuje napríklad nočnú prácu, napriek tomu, že je veľa pracovných miest, kde ženy musia v noci pracovať.

²⁹⁶ Nosenie čadoru by malo byť dobrovoľné a závisieť na rozhodnutí samotnej ženy. Sú ženy, ktoré ho považujú za obmedzovanie osobnej slobody, ako aj ženy, ktoré sa bez neho neukážu na ulici.

²⁹⁷ Len barbarstvom možno nazvať ničenie buddhových sôch v Bámjáne v Afganistane vládnym Talibanom, ako aj ďalších historických pamiatok nevzťahujúcich sa k islamu. Tesne po revolúcii v roku 1979 *ajatolláh* Chomejní vydal knihu *Sudca šibenice*, kde označil perzského kráľa Kýra za homosexuála, tyrana a klamára. Vyzýval pritom zničiť Kýrovu hrobku, ako aj všetky (viac ako dve tisícky rokov staré) historické skvosty z predislamského obdobia v Perzepolise v južnom Iráne. V Egypte zase Alí Jahjá prikázal zbúrať pyramídy a ďalšie pamiatky z dôb faraónov.

²⁹⁸ V ranom období islamu v časoch Muhammada sa mohla žena zúčastňovať verejného života, skladať prísahu a svedčiť na súde, vlastniť majetok a vyvíjať podnikateľskú činnosť či sa zúčastňovať obrany moslimskej obce. Nusajba pomohla Muhammadovi zachrániť mu život. V bitke stála pri ňom po jeho boku v čase, keď mužská časť armády ušla z boja preč. Jeho dcéra Fatima po jeho smrti viedla boj o politickú moc. Jeho prvá žena Chadídža, úspešná podnikateľka viedla obchody a najala si dokonca samotného Muhammada ako obchodníka (istý čas ho aj živila). Niektorí moslimovia sú prísnejší ako sám Muhammad. V počiatkoch islamu sa zahaľovanie žien vzťahovalo len na ženy Muhammada. Pramení to z toho, že príbuzní menej významných manželiek sa snažili v rôznych situáciách zdiskreditovať jeho favoritky. Preto prikázal Boh Muhammadovi, aby boli jeho ženy v ústraní. „Ženy Proroka! Nebuďte ako hocaká iná žena!“ (Korán Súra 33- spojenci). K ostatným ženám nebol Korán tak prísny. V súre svetlo (al-Núr) sa hovorí: „Ó Muhammad! Povedz veriacim mužom, aby sklopili svoje zraky a strážili si svoje prirodzenie. Toto je pre nich cudnejšie. Veruže Alláh si je dobre vedomý toho, čo robia.“ (Korán 24:31). Prikazuje sa mužom, aby klopili svoj zrak a neobdivovali ženy. Z toho plynie, že ak by boli ženy zahalené, načo ešte klopiť zrak? Postupne sa začalo so zahaľovaním aj ostatných žien, nielen manželiek Muhammada (viď príloha číslo deväť). Napriek tomu, že v Koráne nie je žiadny príkaz k zahaľovaniu žien do čadoru (arab. *hidžáb*). A tak ženy, ktoré v začiatkoch bojovali po boku mužov, ošetrovali ranených, kázali v mešitách novú vieru, boli zatlačené do úzadia svojich izieb. Zásluhu na tom má Muhammadov spoločník a žiak ibn´Abbás, ktorý si vysvetlil dva verše súry al-Núr tak, že si ženy majú zakryť všetko okrem tváre a rúk. Korán v týchto veršoch ženy nabáda: „A povedz veriacim ženám, aby sklopili svoje zraky a strážili si svoje prirodzenie, a aby neodhaľovali svoje ozdoby okrem tých, ktoré sú viditeľné, a aby spustili svoje prikrývky hlavy na svoje hrude.“ (Korán 24:31 - svetlo). Treba dodať, že v časoch, keď Muhammad žil si ženy zakrývali vlasy šatkou (z dôvodu extrémnych prírodných podmienok púštneho Arabského polostrova), pričom si šiju, krk aj s výstrihom (*džijúb*) nezahaľovali. Povinnosť pre ženy zahaľovať svoju údajnú nahotu (*awra*) vznikla vyslovene nedopatrením. S celkom

Záver

Rýchlosť, s akou sa islam začal šíriť za prvých štyroch *kalifov* mimo hraníc Arabského polostrova, bola ohromujúca. Vo vtedajšej kresťanskej Európe vyvolala expanzia moslimov zdesenie. Samotní moslimovia naopak podľahli pocitu nesmierného sebauspokojenia. Nečakané a rýchle úspechy na druhej strane viedli moslimov k ich pozvoľnému úpadku. Ešte i dnes je cítiť jeho prítomnosť v islamskej spoločnosti. Sme toho názoru, že v dnešnej dobe stojí islam na pomyselných križovatkách. Z jednej strany je snaha o demokratizáciu spoločnosti cestou westernizácie, z druhej strany snaha zachovať veci v stave spred niekoľkých storočí. Islamisti lipnú tvrdošijne na nereálnych požiadavkách a vychádzajú pritom z dnes už nejestvujúcich pomerov. Obdobie počiatku islamu je zámerne idealizované a predkladané za nasledovania hodné. To paradoxne bráni zlepšeniu stavu islamskej spoločnosti. Dospeli sme k názoru, že islamské právo je strnulé, a ako aj celá spoločnosť aj ono čaká na pozitívne zmeny, ktoré by umožnili ženám slobodne sa rozhodovať. Malo by byť len na nich, či sa budú aj naďalej pridŕžovať zaužívaných zvykov a tradícií. *Čador* je pre niektoré ženy prekážkou, ktorá ich obmedzuje v plnohodnotnom živote. Uvítali by okamžité zrušenie jeho nosenia, považujúc ho za nezmyselný príkaz, ktorý nemá v Koráne žiadnu oporu. Pre iné ženy je zase nedotknuteľný. Za žiadnych okolností neopustia svoj domov skôr, než si ho oblečú. Sme toho názoru, že striktné zahaľovanie by sa nemalo zakazovať ani prikazovať a malo by byť len na každej zo žien, v akom oblečení sa ukáže na verejnosti. Tiež si myslíme, že výber partnera nesmie byť záležitosťou rodičov. Veď aj žene prislúcha mať právo slobodnej voľby partnera, bez ohľadu na jeho pôvod, rasu či náboženské vyznanie. Domnievame sa, že by bolo vhodné, mládeži za tým účelom umožniť stretávať sa v zmiešanej spoločnosti rovesníkov, kde by si mohli nájsť vhodného partnera podľa vzájomnej náklonnosti. Uzavretie manželstva musí byť záležitosťou len osôb, ktoré vzájomne pociťujú náklonnosť. Ukončenie manželstva rozvodom (ak sa vyskytnú neodstrániteľné rozpory a manželstvo prestane plniť svoju funkciu) je potrebné umožniť obom manželom. Toto právo nesmie byť iba výsadou muža. Dospeli sme k názoru, že je potrebné zaručiť žene, ako matke detí, mať tie isté práva na výchovu

---

odlišným názorom sa možno stretnúť na Sahare, v Alžírsku. Kočovní moslimovia Tuaregovia sa zahaľujú miesto žien. Keď sa muž začne holiť, musí si zakryvať tvár modrým závojom, ktorý zakryje všetko okrem očí. Je to preto, aby ich nepriateľ nepoznal, či si prajú boj alebo nie. Naopak ženy pred vstupom do manželstva a aj počas neho môžu udržiavať platonické vzťahy s mužmi bez povinnosti sa zahaľovať, pretože nemajú údajne čo skrývať. Ich príslovie dokonca hovorí: „muž a žena sú spolu kvôli očiam a srdcu, nielen kvôli posteli“.

ako jej manžel (pri opätovnom vydaní). Nie je správne, ak namiesto k nej sú deti zverené do výchovy k starým mamám, sesterniciam, tetám i ďalším otcovým manželkám (*durra*). Domnievame sa, že by bolo potrebné zmeniť zaužívané zvyky aj pri dedení: zaručiť rovnaký podiel bez ohľadu na pohlavie dediča. V takom prípade nie je naďalej prípustné, aby zabezpečenie prostriedkov na chod domácnosti bolo len záležitosťou manžela. Musí ísť o rovnakú povinnosť pre oboch manželských partnerov (svojou prácou a majetkom sa spolupodieľať na financovaní domácnosti). Zastávame názor, že by nemalo byť nikomu na ujmu, odmietanie náboženských dogiem, poprípade vyhlasovanie sa za ateistu. Mala by sa zaistiť sloboda pre občanov vo veciach náboženských aj v prípade konvertovania na iné vierovyznanie. V každom prípade trváme na tom, že stavby kostolov a iných modlitebných miestností by mali byť podmienené iba na splnenie potrebných náležitostí k vydaniu stavebného povolenia. Obmedzenia vo vzhlade, výške či lokalizácii modlitebných stavieb by mali byť odstránené. Podľa nás by v boji proti terorizmu pomohlo, keby vlády všetkých moslimských krajín oveľa viac a otvorenejšie vystupovali proti extrémistom a venovali patričnú pozornosť prevencii a osvete. So spoločnou výchovou chlapcov a dievčat na školách by sa malo začať už v útlom veku detí, nie ich segregovať pri vyučovaní podľa pohlaví. Výučba musí byť zameraná popri štúdiu aj na toleranciu a znášanlivosť voči ostatným kultúram či náboženstvám. Domnievame sa, že odstránenie xenofóbie, neznášanlivosti a rizika vstupu mládeže do radikálnych moslimských hnutí terajších teroristov, zabezpečí iba výchova detí k tomu, aby vzali osud do svojich rúk a prevzali za svoje činy zodpovednosť (neviniť za prípadné zlé postavenie bohatšie európske národy). V žiadnom prípade nemôžeme súhlasiť s tým, aby boli vykonávané naďalej telesné tresty a mrzačenie nahradiť humánnejším spôsobom prevýchovy páchatel'ov trestných činov (aj keď je kriminalita v moslimských krajinách menšia ako v Európe, nepodarilo sa ju týmito trestami úplne odstrániť).

Dospeli sme k názoru, že východiskom k zmene postojov, názorov ale hlavne vzťahov v rodinách by malo byť:

- celkom znemožniť mnohoženstvo v spoločnosti (bez výnimky)
- zvýšiť vekovú hranicu pre uzatváranie manželstva pre oboch partnerov minimálne na osemnásť rokov
- trestať rodičov, ak uzatvárajú v mene ich neplnoletých detí detské manželstvá.

Aj keď ženská obriezka nemá nič spoločné s islamom, takmer nič sa nečiní, aby sa zamedzilo jej prevádzanie. V žiadnom prípade nemôžeme súhlasiť s nečinnosťou vládnych predstaviteľov v mnohých krajinách, kde sa naďalej vykonáva tento spoločensky nežiaduci jav. Podľa nás nie je prípustný ani postoj duchovenstva. V tomto smere by sa očakávala jeho väčšia aktivita. Hlavne pri spoločných piatkových modlitbách je dostatok priestoru poukázať na to, že toto barbarstvo vôbec nesúvisí s islamom a je v priamom rozpore s jeho zásadami. Od justície by sa žiadala väčšia aktivita pri trestaní vražd zo cti (dievčat a mladých žien). Každoročne uniknú spravodlivosti mnohí otcovia, bratia či iní príbuzní. Nedokážu sa zmieriť s tým, že ich dcéra, sestra, neter či vnučka si našla partnera podľa citov a náklonnosti. Odporúčame, aby boli páchatelia týchto trestných činov potrestaný, bez ohľadu na príbuzenský pomer so zavraždenou ženou. V neposlednom rade treba poukázať na nízke uplatnenie žien v spoločnosti. Zastávame ten názor, že ženám by malo byť umožnené študovať a zamestnať sa (adekvátne dosiahnutému vzdelaniu). Pri uchádzaní sa o voľné miesto, by malo zavážiť hlavne dosiahnuté vzdelanie, a nie pohlavie uchádzača. Kandidovanie do parlamentu, alebo účasť vo vláde, treba umožniť tomu, kto na výkon funkcie má predpoklady. Pohlavie uchádzača nesmie hrať pritom žiadnu rolu, ani v prípade postu hlavy štátu (ak ide o krajinu republikánskeho zriadenia). Pripadá nám minimálne zvláštna existencia zákazu vstupu mužov na športové podujatia žien. Vstup na ženské športoviská treba povoliť nielen ženským divákovi, poprípade úzkemu okruhu mužských príbuzných športovkýň. Každý, koho dané športové odvetvie zaujíma, má mať prístup do hľadiska. Obmedzenie sa má vzťahovať len na preukázanie sa platnou vstupenkou pri vchode do športovej haly. Pre ženský šport musia platiť také isté pravidlá ako pre mužský. To by sa malo vzťahovať aj na problematiku oblečenia športovkýň. Nie je podľa nás prípustné voliť také oblečenie, ktoré bude pri pohybe prekážať, len s odôvodnením, že spĺňa náboženské kritériá. Je veľa problémov, ktoré čakajú na svoje riešenie. Čím skôr sa s ich riešením začne, tým lepšie. Nielen pre samotných moslimov, ale aj pre ostatný svet to bude prínosné. Máme za to, že zákony zoslané Muhammadovi pred viac ako trinástimi storočiami už vonkoncom nevyhovujú dnešným potrebám. Boli mu zjavené za účelom pokroku. Moslimovia by mali v tomto duchu preto ďalej pokračovať, pridŕžajúc sa ducha *Koránu*. V prípade potreby, si musia prispôbovať zákony dnešným potrebám. Boh je podľa nich milosrdný a milostivý (*al-rahmán al-rahím*), pretože pred pár storočiami prostredníctvom proroka Muhammada priniesol do Arábie pokrok. Iróniou osudu je, že toto Božie poslanstvo nebolo buď

pochopené, alebo bolo prekrútené. Dospeli sme k záveru, že účelom zjavení Muhammada bolo ukázať Arabom cestu, po akej majú kráčať, nie tento stav zakonzervovať na ďalšie dlhé stáročia. Treba však poznamenať, že islamské právo netvorí hegemonný celok. Práve naopak, vyznačuje sa svojou rôznorodosťou: čo je niekde nemožné, je inde bežná vec. V Tunisku sa uplatňuje úplne iné právo ako v Saudskej Arábii alebo Iráne. Tiež je dobré pri porovnávaní pomerov (u nás v Európe a v moslimskom svete) brať do úvahy tú skutočnosť, že ide o celkom odlišnú kultúru, kde platia iné mravy, zvyky a tradície. Nemožno zabúdať, že islam je univerzálny systém. Sú v ňom obsiahnuté nielen duchovné a morálne, ale aj sociálne a ekonomické aspekty. Aj napriek mnohým problémom zahŕňa v sebe veľa ľudského a sociálneho. Domnievame sa, že rodina a medziľudské vzťahy sú neustále dôležitou súčasťou každodenného života moslimskej spoločnosti. Muž naďalej zarába na živobytie rodiny a žena vytvára v rodine priaznivú atmosféru. Na druhej strane postavenie žien v tradičnej moslimskej rodine charakterizuje totálna izolácia v kruhu ich domácností pri výchove detí. Vysoko sa cení zbožnosť, plnenie povinností a záväzkov voči druhým. Viac ako na jednotlivca sa hľadí na záujmy celej spoločnosti. Moslimovia majú omnoho väčší zmysel pre spravodlivosť voči sebe navzájom ako Európania. Nemohli sme si nevšimnúť, že sa pridržiavajú veršu z Koránu: „Veriaci, muži i ženy sú jeden druhému priateľmi.“ (9:71 - pokánie). To sa prejavuje aj pri povinnosti platiť *zakat*, ktorý je vo všeobecnosti dodržiavaný. Nezvykne sa obchádzať táto povinnosť. Dávať *zakat* tým, ktorí sú na tieto dávky odkázaní, je pre moslima celkom normálna vec. V každom prípade máme za to, že život celej spoločnosti je jednoduchší a zameraný takmer úplne duchovne. Väčšina moslimov si nevie bez viery v *Allaha* predstaviť život. Pramení to z toho, že už trinásť storočí je veriacim pripomínané, že sú iba nepatrné zrnko piesku. Nemôžeme vôbec prehliadať tú skutočnosť, že mnohí z moslimov trpia komplexom akejsi menejcennosti. Za všetko zlé v ich spoločnosti vinia „Západ“. Nemôžu mu odpustiť križiacke výpravy, kolonializmus či zlyhanie pri vzniku a riešení palestínskej otázky. Toto všetko u nich v podvedomí vyvoláva pocit neustáleho ohrozenia zo strany „Západu“, čo umocňuje ešte viac jeho kultúrna, vojenská a technická prevaha. Napriek tomu nemôžeme súhlasiť s názorom, že moslimovia majú sklony k zabíjaniu inovercov a ich snahou je islamizácia celého sveta. Pokiaľ je im umožnené slobodne vyznávať ich vieru, nemajú dôvod riešiť vzťahy konfliktne. Nie je podľa nás prípustné malé skupinky fanatikov stotožňovať s islamom a neprávom viniť tých, ktorí nemajú s nimi nič spoločné. Na druhej strane súhlasíme s názorom, že by sa žiadalo od samotných

moslimov oveľa väčšie dištancovanie sa od tých, ktorí v ich mene páchajú po celom svete teroristické útoky. Dovtedy bude svetová verejnosť spájať islam s týmto barbarstvom, pokiaľ samotní moslimovia budú tolerovať, že sa tak deje v ich mene.

Zusammenfassung

Die vorliegende Diplomarbeit bemüht sich um die Darstellung des Islams. Es geht um die jüngste und sich rasch ausbreitende Weltreligion. Deswegen ist es nicht ungewöhnlich, daß der Islam immer näherrückt. Die Muslime sind unsere Nachbarn geworden, nicht nur als Bewohner des Nachbarstaats Türkei, sondern auch als unsere unmittelbaren Nachbarn in vielen unseren Städten und Gemeinden. Es vergeht kein Tag, an dem wir nicht mit dem Islam konfrontiert werden. Es ist aber schade, daß sich in der letzten Zeit die Welt in Gefahr gebracht hat. Heutzutage verspürt die westliche Welt Angst vor dem Islam. Die Angst aber vor dem überlegenden Westen haben auch Muslime. So werden die Vorurteile der Feindschaft zwischen westlicher und islamischer Welt hervorgerufen. Seit dem 11. September 2001, als das WTC von Attentätern in die Luft gesprengt wurde, liegt die Welt in einer explosiven Situation. Christen und Muslime sollten sich füreinander interessieren, nicht mehr nebeneinander wie Feinde leben und gegenseitig Beschuldigungen erheben. Sie sollten miteinander zusammenarbeiten, Dialog führen und Partner werden. Diese Diplomarbeit sollte einen Beitrag zur besseren Information über die Kultur und Recht des Islams leisten. Zuerst wird die Verbreitung des Islams entworfen. Zum besseren Verständnis des Islams wird ein Rücktritt gemacht, um etwas über Islamsgründer Muhammad erfahren zu können. Nachher werden Grundlagen und die sekundären Quellen des islamischen Rechtssystems analysiert. Die fünf Pfeiler des Islams, die das Leben des Muslims total beeinflussen, werden auch nähergebracht, um die Zusammenhänge des Islams global zu begreifen. Dann fährt die Diplomarbeit mit dem Islamrecht Scharia fort. Im Brennpunkt der Aufmerksamkeit steht Familienrecht, das in der Slowakei meistens kein Verständnis findet. In diesem Kapitel werden Bedingungen der Entstehung und des Verfalls von Ehe gezeigt. Die Problematik der Erbschaft wird nicht unterlassen. Es werden auch die Quoten und die Quotenbrücke vorgestellt. Neben Straft-, Handels- und Finanzrecht wird sich die Diplomarbeit auch auf das Sklavenrecht orientieren, zur Kennenlernen auch dieses Kapitel des Islamrechts, obwohl es nicht mehr gilt. Danach folgt die Vorstellung des Rechtssystems in alten Reichen von Arabien und Türkei. Die geltenden Rechtssysteme in einigen zufälligerweise ausgewählten Ländern der Islamwelt können eine klare Vorstellung machen, wie heutzutage Muslime leben und was sie dürfen und was nicht, um die Grenze der Strafbarkeit zu übertreten. Im letzten Teil der Diplomarbeit wird über Probleme des Islamrecht gesprochen. Es werden Strafen

erwähnt, die Scharia vorschreibt (Bedingungen von Freiheitsstrafe, Todesstrafe, Strafausmaß oder Strafmilderung). Es wäre aber auch nötig, etwas über Mißbrauch von Islam zu sagen. Die Terroristen vielmals handeln ausdrücklich gegen Islamsprinzipien, womit sie alle Bombenangriffe hinter Dihad verstecken. Am Ende werden Eheschließungen Sighe und Misyar vorgestellt, mit denen die Muslime die gesetzliche Ehe umgehen. Die Genitalverstümmelung von jungen Mädchen kann man nur als Barbarei nennen, mit der sich die Männer die Treue von Ehefrauen sichern wollten. Die Diplomarbeit sucht auch mögliche Wege für das Islamrecht, um sich besser der heutigen Situation anpassen zu können. Damit wird die Diplomarbeit beendet. Sie enthält neun Beilagen, um einige Themen verständlich darzulegen.

Zoznam použitej literatúry

Monografie

- 1.) Abdalati, H.: *Zaostřeno na Islám*, Novina, Třebíč, nedatované
- 2.) Al-Sbenaty, A.: *Islam, viera a náboženstvo*, ALJA, Bratislava, 2002
- 3.) Al-Sbenaty, M.: *Manželstvo v Islame*, ALJA, Bratislava, 1998
- 4.) Armstrongová, K.: *Islam*, Vydavateľstvo Slovart, Bratislava, 2002
- 5.) Balík, S. a kol.: *Právni dějiny mimoevropských zemí*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Dobrá Voda, 2003
- 6.) Beniak, M.: *Tunisko očami lekára*, Osveta, Martin, 1981
- 7.) Brooks, G.: *Devět částí touhy. Skrytý svět muslimských žen*, Knižní klub, Praha, 1999
- 8.) Bulachova, I.: *Islam za 90 minut*, Izdatelstvo AST, Sankt Peterburg, 2006
- 9.) David, V., Sladký, P., Zbořil, F.: *Mezinárodní právo veřejné*, Linde Praha, Praha, 2006
- 10.) Drozdíková, J.: *Lexikón Islamu*, Kalligram, Bratislava, 2005
- 11.) Eliade, M.: *O islame*, Agora, Bratislava, 2001
- 12.) Fadhalla H.Š.: *Základy islámu (tradice, historie, vývoj, súčasnosť)*, Votobia, Olomouc, 1997
- 13.) Fleissig, J.: *Malá encyklopedie islámu*, nakladatelství Dar ibn Rushd, Praha, 1993
- 14.) Frouzová, M. a kol.: *Mříže v ráji. Muslimské ženy v Evropě*, Vyšehrad, Praha, 2006
- 15.) Frouzová, M. a kol.: *Závoj a džíny. Ženy v islámském světě*, Vyšehrad, Praha, 2006
- 16.) Hartmann, M.: *Der Islam*, Reprint-Verlag Leipzig, Leipzig, 1909
- 17.) Hruškovič, I. a kol.: *Svetové právne systémy*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2002
- 18.) Hungr, P., Kalvodová, V.: *Afroázijské právni kultury*, Masarykova univerzita, Brno, 2002
- 19.) Chmelíková, L.: *Obchod, minulosť, súčasnosť, perspektívy*, EPOS, Bratislava, 2002
- 20.) Ibn Chaldún : *Al-Mukaddima*, Tatran, Bratislava, 1984
- 21.) Khoury, A.D. u. a.: *Islam-Lexikon*, Herder spektrum, München, 2006
- 22.) Kropáček, L.: *Duchovní cesty islámu*, Vyšehrad, Praha, 1993
- 23.) Křikavová, A a kol.: *Islám, ideál a skutečnost*, Panorama, Praha, 1990

- 24.) *Lexikon Zemí 96*, Rotzuna Print, Praha, 1995 (preklad Otto Zwettler)
- 25.) Macúch, R.: *Islam a kresťanstvo*, Tranoscius, Liptovský Mikuláš, 1950
- 26.) Mendel, J.: *Islámská výzva*, Atlantis, Praha, 1994
- 27.) Mendel, J.: *Saudská Arábie*, nakladatelství Libri, Praha, 2005
- 28.) Paulíny, J.: *Samarkand a Buchara*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1979
- 29.) Paulíny, J.: *Život v ríši kalifov*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1972
- 30.) Pohly, M., Durán, Ch.: *Usáma bin Ládín a mezinárodní terorizmus*, Jota, Brno, 2001
- 31.) Rácz, J.: *Blízky východ*, Obzor, Bratislava, 1982
- 32.) Sedlačko, M.: *Komparatívne ekonomické systémy*, vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava, 2003
- 33.) Šalingová, M.I.: *Malý slovník cudzích slov*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1972
- 34.) Štefanovič, M. a kol.: *Svetové právne systémy*, Polygrafické stredisko, Bratislava, 1992
- 35.) Vojáček, L. a kol.: *Dejiny verejného práva v Európe*, Univerzita Komenského v Bratislave, Bratislava, 2004
- 36.) Vojáček, L. a kol.: *Dejiny verejného práva v Európe*, Univerzita Komenského v Bratislave, Bratislava, 2004
- 37.) Warraq, ibn.: *Proč nejsem muslim*, Vitobia, Olomouc, 2005

Právne predpisy

1.) Ústava Iránskej islamskej republiky z roku 1979

Dostupné na:

<<http://www.iranonline.com/iran/iran-info/Government/constitution-11.html>>

(10.11. 2008)

2.) Hrbek, I.: *Korán*, Odeon, Praha, 1991

3.) Muntágová, L., Hoghová, H.: *Korán*, Knižné centrum, Žilina, 2001

Internetové články

Dostupné na:

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P6-RC-2007-0406+0+DOC+XML+V0//SK>> (25. 12. 2008)

<<http://www.eurabia.cz/Articles/1999-manzelstva-rozkose-v-sunnitskom-a-siitskom-islame.aspx>> (29. 11. 2008)

<<http://islamineurope.blogspot.com/2007/05/netherlands-sharia-and-european-law-are.html>> (15. 03. 2008)

<<http://www.koran.sk/Koran%20Sk%20stranky/Koran%20kultura%20a%20veda/Koran%20vztahy%20medzi%20ludmi/Sunnity%20a%20Siiti%20040306.htm>>
(10. 11. 2008)

<<http://juma.kz/news/2008-09-05-6>> (05. 09. 2008)

<<http://www.islam.ru/vera/eticka/torgovla/>> (15. 04. 2008)

<<http://www.islamweb.sk/stranky/kniznica/Clanky/bankovnictvo%2001.htm>>
(15. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/saudoskayaraviy.html>> (14. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/oman.html>> (10. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/iran.html>> (12. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/indoneziy.html>> (10. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/katar.html>> (14. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/mavritaniy.html>> (14. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/bruney.html>> (25. 04. 2008)

<<http://www.eurobanks.ru/law/oae.html>> (27. 04. 2008)

<<http://www.topky.sk/cl/11/283049/V-Irane-verejne-popravili-styroch-vrahov>>
(10.11. 2008)

<<http://aktualne.centrum.sk/zahranicie/blizky-vychod/clanek.phtml?id=241838>>
(02. 05. 2008)

<<http://www.news.com.au/dailytelegraph/story/0,22049,23626338-5006003,00.html>>
(23. 05. 2008)

<<http://www.arabia.pl/czech/content/view/307/10/>> (07. 10. 2008)

<<http://www.plus1den.sk/zahranicie/2008/07/pre-zuvacku-za-mreze.html>>
(01. 07. 2008)

<<http://www.islamweb.sk/stranky/kniznica/Clanky/tolerancia.htm>> (05. 07. 2008)

<<http://unveiled.blog.cz/0712/stanovisko-islam-ohledne-zenske-obrizky>>
(26. 09. 2008)

<<http://www.ntv.ru/text/news/index.jsp?nid=59001>> (26. 09. 2008)

<<http://www.islam.ru/lib/ekonomy/bankirs/>> (12. 04. 2008)

<<http://www.danielpipes.org/article/5062>> (08. 10. 2008)

<<http://united4peace.blogspot.com/>> (08. 10. 2008)

<<http://www.skvele ceny.sk/?spravy/Ukamenovanie-za-cudzolozstvo/>> (08.10.2008)

Články

- 1.) Hudec, Š.: *Satanská rozbuška funguje*, denník SME z 03. 04. 2008, s. 22
- 2.) Juza, P.: *Stredná Ázia, islam – náboženstvo, právo a politika*, Prometheus, 2006, č. 2, s. 15
- 3.) Malašenko, A.: *I sniatsja im košmary džichada*, Nezavisimaja gazeta z 24. 07. 1997, s. 4
- 4.) Sayedi, S.: *Dědičství podle islámu*, Ad notam - Notársky časopis, C. H. Beck Praha, 1998, č. 6, 134 an.
- 5.) Šnajdauf, J.: *Muslim myslí na mír*, denník DNES zo 14. 03. 2008, s. A10
- 6.) Takáčová, J.: *Islam*, Prometheus, 2005, č. 1, s. 23 an.
- 7.) Takáčová, J.: *Francúzsky sekularizmus a moslimské šatky*, Prometheus, 2005, č. 4, s. 12
- 8.) Tureček, B.: *V říši Ahmadínežáda a islámu*, Denník Právo z 03. 06. 2006, s. 12 an.

PRÍLOHY

Príloha číslo 1

Muslimské štáty 90 – 100 % obyvateľstva

Afganistan

Právna škola: Hanáfovská

Sunniti: 80%

Šiiti: 19 %

Alžírsko

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 97,5 %

Šiiti: 0%

Azerbajdžan

Právna škola: neuvedené

Sunniti: 30 %

Šiiti: 60 %

Bahrajn

Právna škola: Hanbalovská

Sunniti: 25%

Šiiti: 65%

Komory

Právna škola: Šafiovská

Sunniti: 98 %

Šiiti: 0%

Džibutsko

Právna škola: neuvedené

Sunniti: 94 %

Šiiti: 0 %

Irán

Právna škola: Šafiovská (Sunniti)

Sunniti: 9 %

Šiiti: 89 %

Irak

Právna škola: Hanafovská

Sunniti: 34 %

Šiiti: 63 %

Jordánsko

Právna škola: Šafiovská

Sunniti: 92 %

Šiiti: 0 %

Líbya

Právna škola: Šafiovská

Sunniti: 97 %

Šiiti: 0 %

Maledivy

Právna škola: Šafiovská

Sunniti: 100 %

Šiiti: 0 %

Mali

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 90 %

Šiiti: 0 %

Mauretánia

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 97 %

Šiiti: 0 %

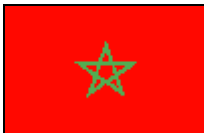

Maroko

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 99 %

Šiiti: 0 %

Palestína

Právna škola: Hanbalovská

Sunniti: ? %

Šiiti: ? %

Katar

Právna škola: Hanbalovská

Sunniti: 95 %

Šiiti: ? %

Saudská Arábia

Právna škola: Hanbalovská

Sunniti: 90 %

Šiiti: 8 %

Senegal

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 91 %

Šiiti: 0 %

Somálsko

Právna škola: neuvedené

Sunniti: 98 %

Šiiti: 0 %

Tunisko

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 98 %

Šiiti: 0 %

Spojené Arabské Emiráty

Právna škola: Malikovská

Sunniti: 80 %

Šiiti: 16 %

Uzbekistan

Právna škola: Hanafovská

Sunniti: 88 %

Šiiti: 2 %

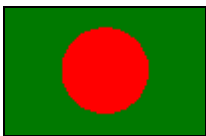

**Muslimské štáty
50 – 89 % obyvatelstva**

Bangladéš

Sunniti: 82%

Šiiti: 1%

Brunej

Sunniti: 67 %

Šiiti: 0%

Čad

Sunniti: 51 %
Šiiti: 0%

Egypt

Sunniti: 77,5 %
Šiiti: 1 %

Guinea

Sunniti: 85%
Šiiti: 0 %

Indonézia

Sunniti: 88%
Šiiti: 0%

Kirgizsko

Sunniti: 80%
Šiiti: 0%

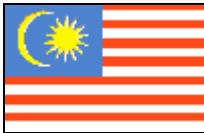
Kuvajt

Sunniti: 60 %
Šiiti: 25 %

Malajzia

Sunniti: 61 %
Šiiti: 0 %

Niger

Sunniti: 80 %
Šiiti: 0 %

Nigéria

Sunniti: 50 %
Šiiti: 0 %

Sýria

Sunniti: 80 %
Šiiti: 2 %

Sudán

Sunniti: 70 %

Šiiti: 0 %

Tadžikistan

Sunniti: 80 %

Šiiti: 5 %

Turecko

Sunniti: 60 -64 %

Šiiti: 0 %

Turkménsko

Sunniti: 89 %

Šiiti: ? %

Zdroj:

Dostupné na:

< <http://www.thomas-muecke.de/flags.htm> > (10.11.2008)

< <http://de.wikipedia.org/wiki/Bild:Weltreligionen.png> > (10.11.2008)

Dvozdíková, J.: Lexikón islamu, Kalligram, Bratislava 2005

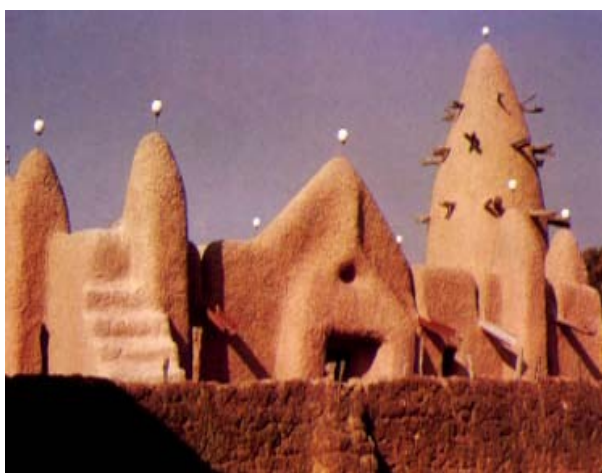
Príloha číslo 2

Islamské vžívanie sa s okolitou kultúrou

Islam je dynamické náboženstvo, ktoré prijímalo veľa z kultúry porobených národov. Islamská architektúra sa prispôbovala pri stavbe mešít kultúrnym a stavebným podmienkam vo svete. Obrazová príloha je toho príkladom.

Suleymanova Mešita v Istanbuli, Turecko

Bougoni, Mali. Postavená okolo roku 1890.

Kraľovská mešita v Isfahane, Irán. 17. storočie

Mešita Demak, Indonesia. Postavená v roku 1477

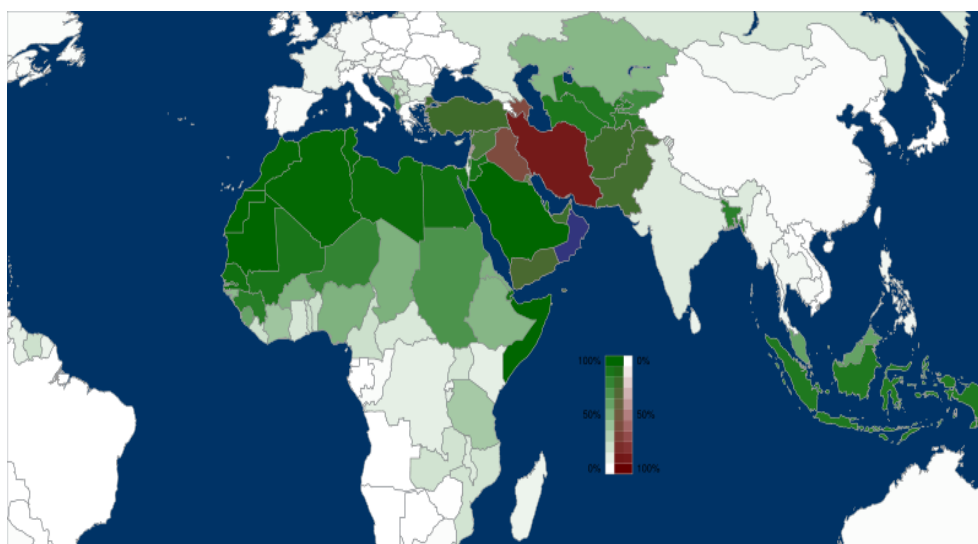
Zdroj:

Dostupné na: <<http://www.sfusd.edu/schwww/sch618/Architecture/Architecture.html>>
(10.11.2008)

Príloha číslo 3

Suniti a Šíiti

Štáty s moslimským obyvateľstvom

Vysvetlivky:

zelená.....suniti
(takmer všetky štáty)

červená.....šíiti
(Azerbajdžan, Irak, Irán)

modrá.....idaditi
(Omán)

Zdroj:

Dostupné na:

<<http://de.wikipedia.org/wiki/Sunniten>>

(26.7.2008)

Príloha číslo 4

Polohy veriaceho pri *Saláte* ²⁹⁹

Salát je jedným z pilierov islamu a je povinnosťou každého moslima, ak nespadá do niektorej zo skupín, ktorá je od tejto povinnosti oslobodená. Aby bol *salát* platný, musí veriaci splniť nielen isté podmienky ohľadne čistoty, odevu či úmyslu, ale musí byť zachovaná aj správna poloha pri ňom.³⁰⁰

Veriaci stojí v pokore a zbožnosti obrátený smerom ku KIBLE, dvíha obe ruky do výšky uší za súčasného modlenia sa. Potom nasleduje spustenie rúk tak, aby pravá ruka prekryvala ľavú tesne pod pupkom a u žien na hrudi.

Wakuf

Veriaci vyslovuje chválu Bohu, pričom sa pri týchto slovách klania. Je potrebné sa ukloniť do pravého uhlu, pričom obe ruky spočinú na kolenách.

Ruku

²⁹⁹ Existujú isté rozdiely medzi jednotlivými školami. Nejedná sa pritom však o veľké rozdiely, a preto nie je potrebné sa nimi podrobne zapodievať. Nie sú totiž prekážkou toho, aby bola modlitba pokladaná za platnú.

³⁰⁰ Takto prebieha každá modlitba či už povinná alebo nepovinná, ak sa skladá z dvoch dielov.

Veriaci vyslovuje chválu Bohu, pričom nasleduje krátky oddych v sede. Ruky má veriaci položené na kolenách a špičkami prstov na nohách sa dotýka zeme.

Džalsa

Veriaci vyslovuje chválu Bohu, pričom si líha na zem, tak aby sa jej dotýkal končekmi prstov na nohách, obidvoma kolenami, rukami a čelom.

Sajda

Po ukončení modlenia otáča veriaci tvár na pravo a pritom recituje: **"Assalamu alaikum wa rahmatullah"** (mier nech je s tebou a milosť Božia). Potom sa otáča na ľavo a recitujú sa tie isté slová. Tým je úkon modlenia ukončený.

Zakončenie modlitby

Zdroj:

Dostupné na:

<http://quickislam.com/Asr__afternoon__Salah_Namaz_with_pictures.htm>
(30.7.2008)

Abdalati, H.: Zaostrěno na Islám, Novina, Třebíč, nedatované
Drozdíková, J.: Lexikón Islamu, Kalligram, Bratislava, 2005

Príloha číslo 5

Púť do Mekky a jej priebeh

Pred vstupom do Mekky v Saudskej Arábii je potreba obdržať špeciálne pútnické vízum a povinnosť zaplatiť za služby sprievodcu (stačí jeden pre celú skupinu).³⁰¹ Na každý štát pripadá určitý limit v počte zúčastnených pútnikov, nie je totiž možné zvládnuť taký veľký príval pútnikov. Aj pri týchto limitoch v počte pútnikov a prísnych bezpečnostných predpisoch sa stávajú každoročne tragické nehody.³⁰²

Púť sa začína z miesta MIQÁT (obrázok B, číslo 1). Vzdialenosť Miqát-u od Mekky je podmienená z akej svetovej strany sa na púť do mesta prichádza.³⁰³

- 1.) *TAVAF*: povinnosť sedem krát obísť Kaa'bu (obrázok A, číslo 1)
- 2.) *SAI*: povinnosť sedem krát prejsť vzdialenosť³⁰⁴ medzi horami Safa a Marwah.³⁰⁵ (obrázok A, číslo 2)

UMRA tvoria ju Tavaf a Sai, ktorá môže byť vykonaná kedykoľvek v priebehu roku. Ďalšie obrady sú povinné už iba pri *HADŽDŽI* konanej raz ročne. Púť *Umra* je dobrovoľná, *Hadždž* je povinná (okrem istých výnimiek).

- 3.) Presunutie sa na mieste *MINA* (cca. 5-6 km od Mekky) a zotrvanie tam do ďalšieho dňa v modlitbách. (obrázok B)
- 4.) Po východe Slnka presun na miesto *ARAFAT* (cca. 20 km juhovýchodne od Mekky) a zotrvanie na mieste v opätovných modlitbách až do západu Slnka. Možnosť výstupu na horu *ŽABAL AL-RAHMA* je dobrovoľná. (obrázok B, číslo 4)
- 5.) Po západe Slnka presun na miesto *MUZDELIFAH* (cca. 8-9 km severne od Arafatu). Prenocovanie a po východe Slnka presun do oblasti Mina s povinnosťou vykonania rituálu *HÁDZANIA KAMIENKOV* do veľkej *AQABY* (obrázok A, číslo 4).
- 6.) Prenocovanie a opätovné hádzanie kamenkov spojené so slávnosťou obetovania zvierat - *ID UL-ADHA*, (predpísané sú jahňa alebo sedminu kravy). Pútnici si

³⁰¹ Potrebné víza, sprievodcov a zabezpečenie bezpečnosti pútnikov počas púte zaisťuje špeciálne ministerstvo Saudskej Arábie.

³⁰² Okolo Arafatu je počas púte postavených cca. 50 poľných nemocníc, napriek tomu v roku 2004 zomrelo v Mine počas púte 251 ľudí

³⁰³ V meste Džidda je vybudované letisko schopné prijať denne okolo 120 lietadiel s pútnikmi.

³⁰⁴ Ide o vzdialenosť 450 metrov

³⁰⁵ Začína sa u hory Safa k hore Marwa. Tento prvý úsek je považovaný za jedno zo siedmich prejení a cesta späť v opačnom smere za druhé. Preto pútnik prejde celkovo zo smeru od Safy k Marve štyri krát a v opačnom smere t. j. od Marvy k Safe len tri krát.

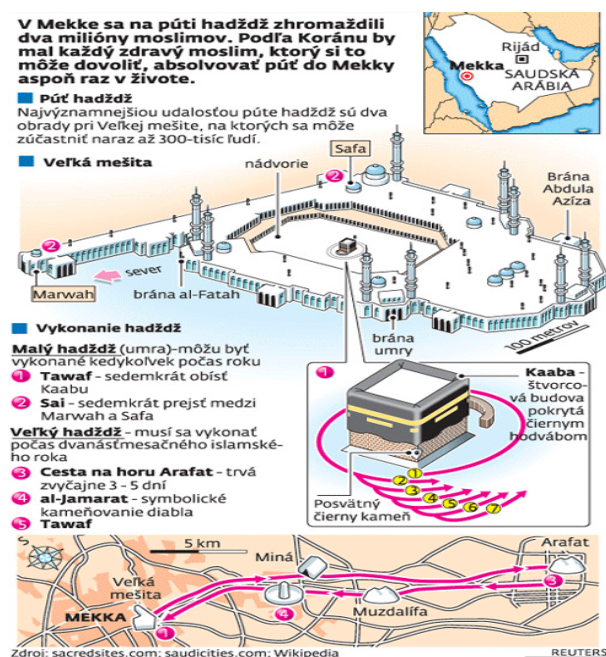

dajú potom ostrihať vlasy (muži väčšinou dohola a ženám stačí podstrihnúť končeky zadných vlasov). Odchod do Mekky.

- 7.) Opätovný výkon rituálu Tavaf-u. Ak nebola vykonaná už skôr povinnosť Sai, potreba ju teraz absolvovať. Odchod do oblasti Mina, kde pútnici prespia.
- 8.) Na druhý deň hádzanie kamienkov ale už do všetkých troch Aqabe po 7 kamienkov do každej. (celkovo teda 21 kamienkov).
- 9.) Po východe Slnka opätovné hádzanie kamienkov do všetkých troch Aqabe. Nutnosť pri ukončení púte odísť z Míny pred západom Slnka.
- 10.) Výkon Tavaf-u v Mekke a následný odchod z mesta.

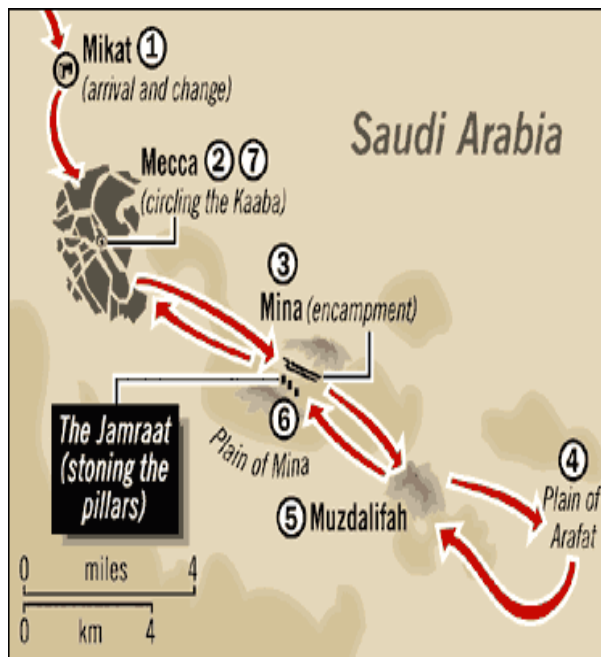
Návšteva Mediny nie je predpísaný rituál púte. Napriek tomu Medinu navštívia po skončení obradov v Mekke zhruba dve tretiny pútnikov. Tu priťahuje ich pozornosť najmä Veľká mešita s hrobom Muhammada a jeho dcéry Fatimy. Táto návšteva je pokladaná za záslužný čin.

Obrázok A

Obrázok B

Zdroj:
Dostupné na:

<<http://de.wikipedia.org/wiki/Bild:Hajj1.gif>>
<http://news.bbc.co.uk/hi/russian/news/newsid_4190000/4190891.stm>
<<http://www.sme.sk/c/3642975/put-do-mekky.html>> (26.7.2008)
Al-Sbenaty, A.: Islam, viera a náboženstvo, Alja, Bratislava, 2002
Khoury, A.D u. a.: Islam-Lexikon, Herder spektrum, München, 2006
Drozdíková, J.: Lexikón islámu, Kalligram, Bratislava, 2005

Príloha číslo 6

KAABA

Svätyňa a hlavný cieľ islamských pútnikov, ktorá sa nachádza v Mekke v Saudskej Arábii. Je pokladaná za symbol Božej ruky a svetský náprotivok Božieho trónu v nebi.

Ide o kamennú budova v tvare kocky, ktorá sa nachádza v strede nádvorja vo Veľkej mešite. Je zhotovená z kamenných blokov postavených na mramorovej podstavci. Jej výška činní 14 metrov, dĺžka 12 metrov a šírka 10 metrov. Asi vo výške 1,5 metra na východnej stene je zabudovaný Čierny kameň³⁰⁶, ktorý je zasadený do striebra (obrázok A).

Celé vnútro sa po skončení púte umýva vodou zo studne Zamzam pri *obrade očisťovania* spolu s Čiernym kameňom. Je to jediný čas, kedy je Kaaba oficiálne otvorená a prístupná a tohto obradu sa zúčastňuje aj sám kráľ Saudskej Arábie (obrázok B). Vo vnútri je vybavená len stroho. Strop tvoria drevené stĺpy, z nich vysia strieborné lampy a steny sú popísané kaligrafickými nápismi, spodná časť je vydláždená mramorom. Ide o najsvätejšiu islamskú relikviu (bazalt). Kaaba bola údajne vybudovaná Adamom po vyhnaní spolu s jeho ženou Evou z Raja.³⁰⁷

Počas potopy Sveta bola vzatá do Neba a tak uchránená od zkazy. Po opadnutí vôd ju prorok Abrahám (*Ibrahim*) spolu so svojim synom Ismaílom vybudovali na tom istom mieste a zabudovali do nej Čierny kameň, ktorý im vrátil archanjel Gabriel (*Džibrail*). Počas púte sa celá zahaľuje do čiernej prikrývky KISWA³⁰⁸, na ktorej sú vyšité verše z Koránu. Po skončení púte sa Kiswa zvesí, rozstrihá a rozdá pútnikom. V minulosti prinášala do Mekky pred púťou novú ozdobnú prikrývku karavána z káhiry. V súčasnosti každý rok zaist'uje zhotovenie Kiswy iná moslimská krajina.

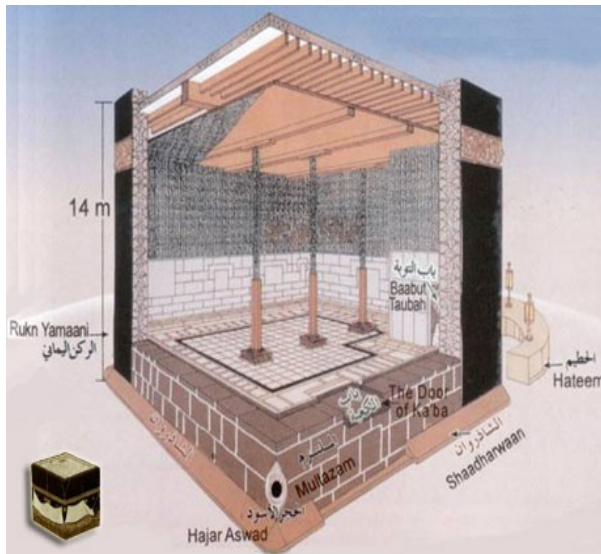
---

³⁰⁶ V súčasnosti je rozbitý na 3 veľké a niekoľko menších kúskov. Pôvodne bol údajne biely, ale zčernal napáchanými hriechmi muslimov

³⁰⁷ Pavlincová, H. a kol.: Slovník Judaizmus Křesťanství Islám, Mladá fronta, Praha, 1994, s. 392

³⁰⁸ Je to záves utkaný z bavlny a hodvábu

Obrázok A :

Obrázok B :

Zdroj:
Dostupné na:

< <http://www.sacred-destinations.com/saudi-arabia/mecca-haram-pictures/slides/mecca-kaaba-during-annualwashing-before-hajj-cc-toursaudiarabia.htm>> (10.11.2008)

< <http://www.sacred-destinations.com/saudi-arabia/mecca-haram-pictures/slides/kaba-interior-wp-pd.htm>> (1.8.2008)

Pavlincová, H. a kol.: Slovník Judaizmus Křesťanství Islám, Mladá fronta, Praha, 1994

Drozdíková, J.: Lexikón islámu, Kalligram, Bratislava, 2005

Príloha číslo 7

Prehľad vykonaných trestov smrti v Saudskej Arábii zhruba od roku 1976 do roku 2006.

Previnenie/ počet popravených ♦

- 1.) vražda / 867 mužov a žien
- 2.) obchodovanie s drogami / 438 mužov a žien
- 3.) znásilnenie žien / 152 mužov
- 4.) surovo prevedená lúpež / 69 mužov
- 5.) vzburá / 63 mužov
- 6.) bombové atentáty / 16 mužov
- 7.) smilstvo – mimomanželský pomer / 8 mužov a žien
- 8.) banková lúpež / 7 mužov
- 9.) cudžoložstvo / 5 mužov
- 10.) velezrada / 4 muži
- 11.) výroba alkoholu / 4 muži
- 12.) homosexualita / 4 muži
- 13.) znásilnenie a sexuálne zneužitie detí / 3 muži
- 14.) kupliarstvo a prostitúcia / 2 muži a ženy
- 15.) sexuálne obťažovanie žien / 2 muži
- 16.) urážka Boha / 2 nevedené

♦ Prehľad ukazuje štatistiku popráv od roku 1976, ktorá bola zozачiatku nepresne vedená. Až od roku 1984 úrady začali viesť štatistiku presne.

Zdroj:
Dostupné na:

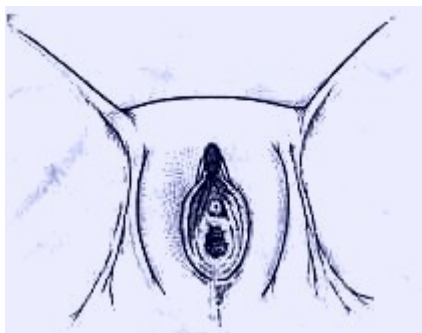
< http://www.schlauweb.de/Saudi-Arabien?title=Spezial:Booksources&isbn=1400050219#Tabelle_von_durchgef.C3.BCh_rten_Todesstrafen_ab_ca._1976.281980.29_-_2006> (02.09.2008)

Príloha číslo 8

Ženská obriezka

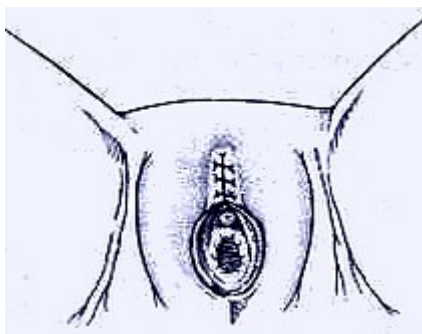
Klitoridektomia

Niektorí sa domnievajú, že existuje podľa arabskej tradície tzv. *Sunna cirkumcizia*. Ide pri nej o odstránenie špičky alebo predkožky klitorisu. Vede to k tomu, že žena neprežíva tak intenzívne pohlavný styk ako iné ženy a ani nepociťuje jeho potrebu v takom rozsahu.

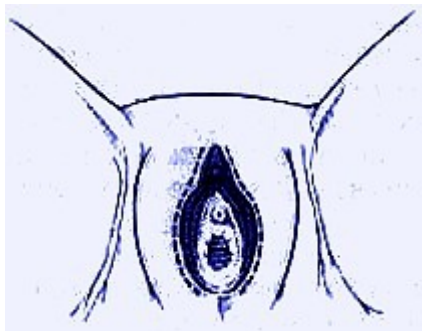
Klitoridektomia – excesia

Pri tejto forme obriezky sa odstraňujú malé pysky ohanbia a klitoris.

Najbolestivejšou formou pre ženy je tzv. Faraónska obriezka – infabulácia

Pri tejto najdrastickejšej forme sa odstránia malé aj veľké pysky ohanbia spolu s klitorisom. Rana sa potom zošije tak, aby žene ostal len malý otvor na moč a výtok menštruačnej krvi. Žene je tým znemožnený pohlavný styk ako aj pocit sexuálnej túžby. A mužom je naopak dodaný pocit istoty, že im ich manželky ostanú verné.

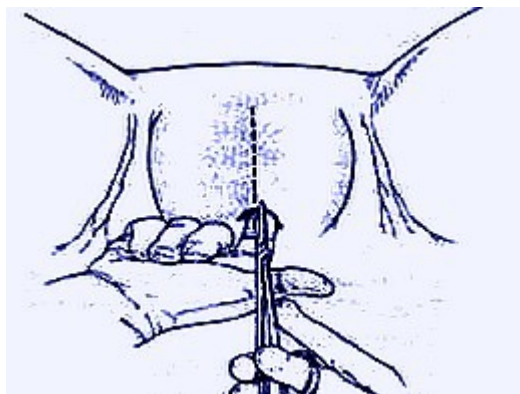

Tým ale utrpenie žien zďaleka nekončí.

Po svadbe nasleduje nočná mora obrezaných žien – rituálne „rozpáranie“ počas svadobnej noci, umožňujúce pohlavný styk. Isto netreba zdôrazňovať, že pohlavný styk za takýchto okolností je pre ženu skôr utrpenie ako rozkoš, ktorú hlásal Muhammad.

A aby tomu všetkému nebol koniec, nasleduje ďalšie utrpenie.

Po pôrode sa ženy opätovne zašijú, aby pri pohlavnom styku ich manželom poskytovali pocit milovania s pannou. Pritom sám Muhammad hlásal, že sexuálny život má prinášať radosť obom partnerom.

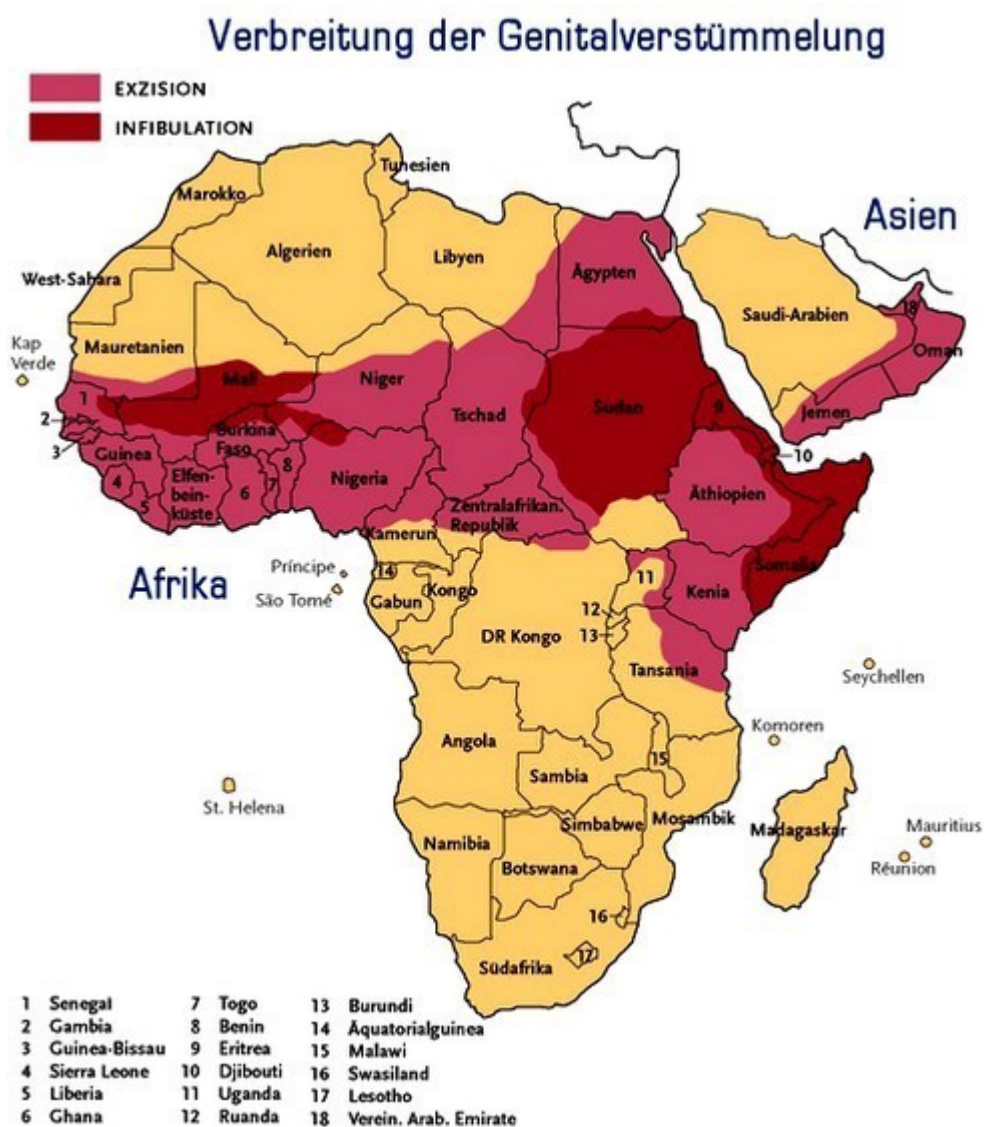

Ženské telo po vykonanom zákroku a zhojení strašných a bolestivých rán.

Mapa rozšírenia ženskej obriezky

Vysvetlivky k mape :

Klitoridektomia – excesia (takéto zafarbenie na mape ukazuje krajiny, kde sa vykonáva táto forma obriezky)

Faraónska obriezka – infabulácia (takéto zafarbenie na mape ukazuje krajiny, kde sa vykonáva táto forma obriezky)

Zdroj:

Dostupné na:

<<http://www.atlanka.net/index.php?text=341-je-obrizka-to-co-opravdu-chce-buh>>

<<http://imane.sblog.cz/>>

(10.11.2008)

Príloha číslo 9

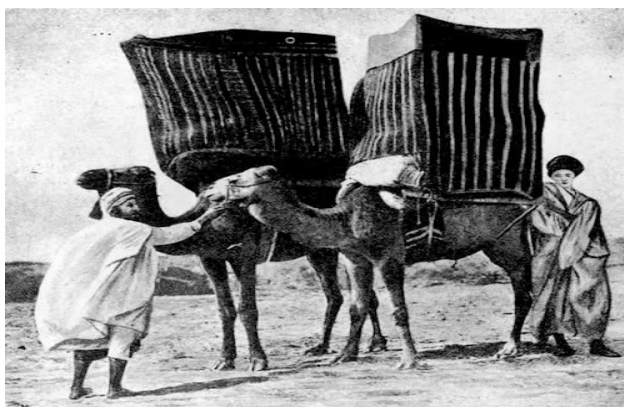
Ženy a móda v islame

Kedysi:

Dschilbab (arabsky جلباب) je výraz pre odev predpísaný pre ženy v Koráne. Dnes už nemožno s presnosťou určiť čo Muhammed pod tým myslel. V súčasnosti sa pod týmto súhrným názvom myslí Abaja, Čador alebo Burka.

Iránske ženy v Burke

Muslimské ženy v Palanquin-e (zakryté nosidlá používané v južnej Ázii)

Muslimská žena z Bosny a Hercegoviny

Muslimské ženy v Alžírsku

Iránska žena v „plnej“ Burke

Dnes:

Burka (arabsky **برقعة**;) je časť odevu, ktorý nosia ženy v Afganistane a čiastočne v Pakistane a Indii.

Afgánská žena v burke

Niqab (turecky *peçe*) je závoj, ktorý zahaľuje tvár ženy. Býva používaný niektorými ženami spolu s čadorom, Karsas-om, alebo iným väčšine čiernym rúchom.

Jemenská žena v niqab-e

Čador s jednoduchým Niqab-om.

Burka s „integrovaným“ Niqab-om.

Abaja, (arabsky عباءة) je tradičné islamské oblečenie. Väčšinou čierne vrchné rúcho z ovčej vlny alebo ťavej srsti, ktoré siaha od krku až k nohám. Materiál a vzor poukazujú na sociálny status alebo príslušnosť k istému kmeňu. V Saudskej Arábii je Abaja popri šatke pre ženy minimálny predpísaný štandard zahaľovania sa.

Žena so šatkou a abajou

Pardesü (z francúzskeho *par dessus*) je najrozšírenejšia forma *Çarşaf-u* (*Čaršafu*) v Turecku. Ide poväčšine o dlhý kabát ku ktorému sa nosí šatka (*eşarp*). Môže mať najrôznejšie farby. K pardesü sa bežne nenosí závoj.

Çarşaf (vyslovuje sa čaršaf) je turecká forma úplného zahalenia ženy. V preklade znamená posteľná plachta. Býva poväčšine čiernej farby. Çarşaf pozostáva z dvoch častí. Vrchná časť prehodená cez hlavu, ramená a boky a dolná časť vo forme kabátu.

Burkini sú dvojdielne plavky pre muslimské ženy. Názov je odvodený od slov Burka a Bikini.

Svadobné oblečenie musí tiež spĺňať muslimské kritéria. To sa vzťahuje nielen na samotnú nevestu ale aj ostatné zúčastnené svadbčanky. Mužom „stačí“ oblečenie európskeho strihu.

Mravnostná polícia v Iráne zasahuje ešte i dnes

Zdroj:

Dostupné na:

<<http://www.iranian.com/BTW/2007/April/Hejab/7.html>>
<<http://www.iranian.com/BTW/2007/April/Hejab/8.html>>
<<http://www.iranian.com/BTW/2007/April/Hejab/9.html>>
<<http://www.iranian.com/BTW/2007/April/Hejab/20.html>>
<<http://www.iranian.com/BTW/2007/April/Hejab/12.html>>
<http://www.tesettur.biz/tekbir_giyim.htm>
<<http://galeri.internethaber.com/gallery.php?id=495&no=3>>
<<http://galeri.internethaber.com/gallery.php?id=495&no=2>>
<<http://atheism.about.com/od/womeninislam/ig/Women-in-Islam--Buraqa--Chador/>>
<<http://hijabstyle.blogspot.com/2008/06/wedding-dress-inspiration.html>>
<<http://www.burkini.com/>>
<<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1645145,00.html>>
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Niqab>>
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Carsaf>>
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Burka>>
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Pardes%C3%BC>>
<<http://de.wikipedia.org/wiki/Dschilbab>>
(10.11.2008)